בהסלין אין בו כמש. הה"ח מי צבע. מיהו שניתן ואפילו מי הצבע שנצבעו בכוונה. אפ"ה כמים חשיבי. ופוסלין המקוה בג' לוגין. בקו"ר שלימה שנפסלת ע"י שנשתנה מראיתה. ישפוך לתוכה שאובין עד שתחזור למראה מים. וכשירה. אבל מקוה חסירה שנשתנה מראיתה. אם א"א להכשירה ע"י רבוי' והמשכה. ימתין עד שירדו כל כך גשמים לתוכה עד שתחזור למראה מים:

משנה ד מקוה שלימה שנפלו לתוכה משקין. ונשתנה ע"י מראיתה מצד א'. אע"ג שיש שם בצד האחר מ' סאה שלא נשתנה מראיתן. אפ"ה אסור לטבול עכ"פ בזצד שנשתנה מראיתן. ובאין שם מ' סאה שלא נשתנה מראיתן אסור לטבול בכולה:

משנה ה ג' לוגין שאובין שנשתנו מראיתן ממשקין שנתערבו בהן. הו אין פוסלין מקוה חסירה משום שאובין. ג' לוגין שאובין חסר משהו שהושלמו לג' לוגין ע"י משהו משקין. אף שהשתא יש באן ג' לוגין במראה מים. אפ"ה אין פוסלין מקוה חסירה:

משנה ו מ' סאה מצומצמין. וטבלו בהן ב' זה אחר זה. אע"ג שבשעה שטבל הב' היו חלי הראשון עדיין תוך המים. אפ"ה חשבינן שנחסרו המ' סאה מהלחלוחית שעל גוף הראשון. ולפיכך אפילו לא טבל השני אלא למעלה בעלמא טמא. ולא אמרינן גוד אחית המים שעל הגוף הראשון. מדהוא רק לחלוחית דק. אבל הטובל תחלה בגוד עב. ובשטבל הב' עדיין היה קצת מהראשון תוך המים. מצטרפין המים שבבגד הא' להשלים המ' סאה. מדמקום דבוקי במים עב. ומדוחר הטובל השני. מ' סאה מצומצמין שטבל בתוכן כלי. שיש בו תוך. ואפי' הוא רך. שלבסוף יעברו המים שבתוכו מעבר לעבר. אפ"ה צריך לזהר להעלותו מהמים דרך שולו. דאל"כ תיכף בשיעלה שפתותיו סביב מהמים הרי המים שבתוכו שאובין. וכשיפול ג' לוגין מתוכה להמקוה שבחסרה. יפסלוה. מיהו כלי ארוג. מדמלא נקבי ארג. מחשב כאין לו תוך. ומים שבתוכו מדוברין למקוה ולא מחשבו שאובין:

משנה ז מ' סאה מצומצמין שבקרקעיתן טיט שאינו מצטרף. וטבל שם כלי גדול. והוצרך לשקע תחתיתו בטיט. אפ"ה מהור. דהמים מקדימין בהטבקע שנעשה בהטיט. הוקא בשאינו טיט חיון שנדבק מאד בנוף הנטבל. מ' סאה מצומצמין מרודדין. מותר להניח בשפתו סביב דבר שאינו מקבל טומאה. כדי לצמצם התפשטות המים. עד שיתעמק בקומת הנטבל. ואפילו אבילי קש וקנים מותר להניח סביב. אם שהמים נכנס בין השרביטין. ויחסר ע"ז הם' סאה. אפ"ה המים ההם מצטרפין. וכחורי המערה וסדקי המערה. מחט מטאה שמונה אמיך לפ' סאה מים אפי' מצומצמין. ואינו רוצה לתן בתוכו הטמאה. עושה גל בידו שישטוף על המחט. ותטהר. רק יזהר שלא יתלוש הגל. דאז דוקא בב' לטיבותא שהמקוה מי מעין. ובהגל יש מ' סאה. תטהר:

תוספות יום טוב מקואות ארץ ישראל פרק ח ר' עובדיה מברטנורה

פרק ח א ארץ ישראל עהורה. פי' הר"ב ואפי' עוירות של כותיים שבתוכה. וכ"כ הר"ש. ומייתי תוספתא דקתני ארץ הכותיים עהורה. ופי' דהיינו שבא"י ולאו דוקא דכותיים. דאפילו דעובדי כוכבים נמי שבא"י עהורה. אלא נקט כותיים משום סיפא וכו' ומיהו יהכן לפרש דאיירי בסותיא והברותיה ואשקלון והברותיה דאין בהם משום ארץ העמים. כדתניא בתוספתא דסוף אהלות. ובמקום העובדי כוכבים גזור. במקום הכותיים לא גזור. ע"כ. והא דבמ"ד פ"ג דחגיגה דקתני שביהודה נלמים ומפרש הר"ב לפי שרלועה של ארץ כותיים היתה מפסקת כו' פירשו שם התוספות דהכא קידש שקלקלו לדמות יונה. כמ"ש הר"ב ברפ"ז דברכות ורים פ"ד דגלה. והכי משמע בירושלמי דמסכת ע"ז פ"ב. בעי כותאי קומי רבי אבהו אבותיכם היו מסתפקין מבלנו. מפני מה אין אתם מסתפקין מבלנו. א"ל אבותיכם לא קלקלו מעשיהם. אתם קלקלתם מעשיכם. דתנינן תמן א"י עהורה וכו': **ומקואותיה עהורים**. ויש בו הבדל יזכירהו עדיין. הרמב"ם: **טהורים**. מלאו דנקט עהורים במקום כשרים. כמו שהזכרתים במ"ז פ"ו. והכא אע"ג דבסיפא תני כשרים. ניחא ליה למנקט הכא עהורים. לחידי דקתני א"י עהורה: **אפי' נתמלאו בקילון**. פי' שבארץ

פרק ח א ארץ ישראל טהורה א) **ומקואותיה טהורים** ב). **מקואות העמים שבחוצה לארץ** ג) **כשרים לבעלי קריין** ד). **אפילו נתמלאו בקילון** ה).

מלאכת שלמה

פרק ח א ארץ ישראל וכו'. וכתוב בבית יוסף יורה דעה סוף סי' ר"ל ומיהו משמע דהאי חילוק דבין ארץ ישראל לארץ העמים אינו אלא בזמן שהיו ישראל שרויין על אדמתן אבל האידנא דין ארץ ישראל שוה לארץ העמים בזה וכן משמע בתוספתא ע"כ: **אפי' נתמלאו בקילון**. נימא עמוקה שמי גשמים מתקבצין בה כדאיתא ברים מועד קטן ואפי' מילא בכתף והבית מן הקילון ושפך לתוך המקום הרא"ש ז"ל. פי' שלבעל קרי אפי' כולן מים

יבין תפארת ישראל בועז

פ"ח א) מטומאת ארץ העמים. ואפי' דרים שם עובדי כוכבים. לא גזרו בה טומאה. ואע"ג דבמדור עובדי כוכבים גזרו טומאה אף בא"י [כתוספות פי"ח מ"ז]. התם חיישינן שמא קברו שם מת. אבל בתוך כיון שהיה יד ישראל תקיפה. לא יימוש לקבור שם מת: ב) ר"ל יש מהן כשרים לטבילה. ולא חיישינן לשאובין. ואפי' כשדרים בם רק עובדי כוכבים. דמבנתיהו מיירי בשדה ישראל היה תקיפה שם. והן שדרים שלא יהיו מקואות שאובין במקום שאין רוחות מצויין. דהיינו מחוץ לעיר. ואין מי שיגיד להם שהם שאובין. ויכשלו בהן העוסקים בטהרות שמצויין בא"י [ועי' רכ"מ פ"י מקואות ה"ת] (**א**): ג) בין שדרים שם עובדי כוכבים או ישראל: ד) דלמאר טומאות א"א דלהני שם טבילה. אפי' אינו היתה ודאי מקוה כשירה. דהרי חוזר וגזמא מאויר חוץ לארץ. וגם לטבילה נדה לבעלה. פסולין שם המקואות. מדחזקתן משאובין. ורק בידוטין שהן כשרין. מותרת לעבול בהן. אבל מכל מקוה גם שהם מקואות שבחוץ לארץ. כשירין לטבילת בעל קרי להטירו בד"ת. דעזרא ובית דינו גזרו שיהי' בעל קרי אסור בד"ת וק"ש וברכות עד שיטבול במ' סאה ואפי' שאובין. או עד שיטילו עליו ט' קבין [בכ"ק כ"ג ב']. מיהו האידנא בטלו לטבילה זו דאחלים עלמא. ויהוו' עי"ז בטול תורה כשלא יטבלו מחמת חולשתם [ועי' לעיל פ"ג כ"ט]: ה) קילון הוא גומא שעשוי לכינוס מים [ברים מ"ק]. וה"ק אפי' ראה שהכו שאובין לגומא. אפ"ה מותר לטבול בהן לקרי. דכיון די"ל דמדאוריתא אפי' כולה שאובין כשר אפי' לטבילה לטומאה דאוריתא [כרמב"ם פ"ד דמקואות]. לכבי לטומאת קרי לד"ת שהוא רק מדרבנן הקילו גבה לכ"ע. ונקט קילון לדיוקא. דדוקא בקילון שהוא גומא שבקרקע ברי. הא בשהיו מ' סאה בכלי לא מהני [בנדרים כ"ג ב']. והא דלא נקט הכא דפסולין לטמא טומאין כבסיפא במקואות שבא"י. ה"ע משום דזה פשוט. דהרי אפי' מים

ציונים

א ארץ ישראל. ירושלמי פרק במכה דע"ז. מוס' חגיגה כה. ד"ה אלעזר. מיי' פ"י מהלכות מקואות ה"כ.

חלופי גרסאות

א העמים גפי"מ דמים. בקילון גפי"מ מן הקילון.

תוספות הדשים

פ"ח משנה א [בתי"ס ד"ה] ומקואותיה כו'. פי' דלא כל המקואות כשרים בא"י אלא דיש חילוק בין הוך לספתא בין חוץ לספתא:

משנה אחרונה

פרק ח א א"י עהורה. פי' הר"ב אפי' עוירות של כותים כו' ולאו דוקא של כותים דאפי' של עובדי כוכבים עהורה וכ"כ הר"ש נפי' המוספ'. ומיהו היינו לכנין עומאת גוסה ותורה. אבל מדורו' עובד כוכבי' שבא"י טמאים כדתנן פ' בתרא דאהלות ושבא"ל עהורים כמ"ש התו' בפ"ק דפסחים ד' ע' בכ"ה בתוספתא: **מקואות** העמים שבא"ל. כתב הרמב"ם שאם ידוע שנעשה בהכשר אין חילוק בין עשאו עובד כוכבים או ישראל אלא מייירי בסתם מקואות שבחו"ל בחזקת שאינם כשרים ובא"י בחזקת כשרים פ"כ ולפ"ז לא ה"ל למיתני מקואות העמים אלא מקואות שבחו"ל. וגראה דקתנ"ל דאפי' ידוע שנעשה ע"י העמים כשרין אפי' אם ודאי סם ודאי שאובין כשרין לסם. והייט נמי דלא מסיים בה הכא ופסולין לכל הטמאים כדתני בסיפא דהא מלאת דפשיעא היא דבודאי שאובין הם אלא דקתנ"ל דלגבלי קריין כשרים:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שבארץ ישראל [1], שחוץ למפתח [2] בשרים אף לנדות [3]. מלפנים מן המפתח בשרים לבעלי קריין ופסולים לכל הטמאים [4]. ר' אליעזר אומר הקרובים לעיר ולדרך טמאים מפני הכביסה [5], והרחוקים טהורים [6]:

ב אלו בעלי קריין שהם צריכין טבילה

שבארץ ישראל [1]. שחוץ למפתח [2] בשרים אף לנדות [3]. מלפנים מן המפתח בשרים לבעלי קריין ופסולים לכל הטמאים [4]. ר' אליעזר אומר הקרובים לעיר ולדרך טמאים מפני הכביסה [5]. והרחוקים טהורים [6]:

ב אלו בעלי קריין שהם צריכין טבילה

ציונים

ב אלו. מיי' פ"ז מהלכות שאלה ה"ו:

חלופי גרסאות

שחוץ נמצא"ג חויץ. למפתח נ"א לפתח. מלפנים נב"ע מלפנים וכ"ה בד"מ ו"מ. המפתח נ"א דפתח. אליעזר נב"ע אלעזר. **ב** קריין נב"ע ו"ו קריין ו"ה בנמצ"ע.

משנה אחרונה

ר"א אומר הקרובין לעיר ולדרך טמאין. אפ"ג דהך סברא סתמא הכי בפ"ק מקרובים לעיר ולדרך טמאין וליכא מאן דפליג ה"ק נמא. אמם דהתם הוא סתמא אפס סתמא אי מילא בכלי סתמא הא ולאי אכיא בשובכי דרכים אמ"א בלא אמי. והכא כיבוס וכמילה לא אכיא בשובכי דרכים. וי"א דחיים הכא אפשר דלעפמי' מאל דטמאיל בשאובין בפ"ב מ"ד:

ב אלו בעלי קריין עצריכין טבילה. כלומר אלו אמ"פ אין יוצאין כדרכן והמולין כדרכן פשיטא ולא צריך למיתני' ובה"ג אמרי' ברים אלו נגעים. מ"ב ה"ק אלו צריכין טבילה לעיר ולא הסרב אמם וכדרכן מעוברין הערב אמם וכה"ג דייק בגמ' באמם' מיגיב' כלים הנגמרים בעסרה צריכין טבילה אבילה אין הסרב אמם לא. וי"ל דלאסי לא בטו הסרב אמם דטומאתן מדבנן כדאמר בגמ' כדם ד' מ"ב כל ס"ז אין כל נופו מרגים גם אויב מטמאה והכא דבסדי מי רגלים נפיק הא לא אריגים וטומאתו מדבנן אמ"ג דלא אמכתן דבזמו דבנן בדלא אריגים. אין ה"ל דבלא מי רגליו ולא אריגים עטור אפי' מדבנן אלא בתי רגלים אינא לאיתוי לאריגים וכסבור הרגמא מי רגלים הוא כדאמרי' בכי נדה ר"פ הרואה והי ספק ובזמו בי' דבנן. וכיון דמדבנן הוא לא בעי הערב אמם דכל טומאה דבנן לא בעי הערב אמם כמ"ש הר"ש ובפ"ק פי"א דפרה מ"ט ובפ"ק דטהרות ובכהי יש לייסב מה בהקבה הר"ש דקאמר דאמתי' לטמוא דאמר דבלא הרגמה עטור. די"ל דהך דטמוא מדאורייתא והכא אריגים ובסבור דלמא אריגים הוא הרגמה מי רגלים הוא כדפי':

מלאכת שלמה

מיים שאובין כפרי' ר"ע ז"ל: ושבארץ ישראל שחוץ למפתח בשרים אף לנדות שלפנים מן המפתח בשרין לבעלי קריין ופסולין לכל הטמאין. סתמא דר' יהודה אבל ר"מ פליג עליה בהוספתא וקאמר שלפנים מן המפתח פסולין לבעלי קריין ואין צריך לומר לכל הטמאין ורשב"ג אייתי עובדא לסיועי לדברי ר' יהודה ונס ר' יהודה הביא מעשה אחר לסיועי לעפסיה ומעשה אחר לסיועי לר"מ. ואית דגרסי שחוץ לפתח בשרים אף לנדות שלפנים מן הפתח בשרים לבעלי קריין וכו': ר' אליעזר אומר. ר"ם ר' אלעזר בלי יו"ד: מפני הכביסה. פירש בערוך בשרך בגם מפני המטעול

*) נמ"ש העתיק והה"ל

לידים

יכין **תפארת ישראל** **בועז**

אין שאובין לא מהני להו טבילה בחוץ לארץ. דכל מי שבחו"ל טמא הוא. וצריך הזייה ג' וז'. חוץ משטמא באוירה א"ל הזייה. אבל עכ"פ צריך טבילה [כשבת ע"ז ב' ומיר ל"ד ב']: ו) ר"ל מקואות שלימים הנמלאות בא"י ואינו יודע אם הן שאובין או לא: ז) ר"ל אם המקואות שמלא. הן חוץ מפתח העיר. דשם אין רגילין למלאות בכתף ולעשות מקוה ממים שאובין להטמיש בני העיר לרחיצה וכיבוס. מהאין בני עיר מצויין שם. להכי אמרינן דודאי מתקבלו שם המ' שאה מאיליהן מנשמים שידלו לשם. להכי כשירים וכו': ח) אף דים איסור כרת לבעלה: ט) דמדהן הוך העיר. וודאי בני העיר עשאום בכוונה. ומלאו בכתף שאובין לעוך המשמש לרחיצה וכיבוסה. ואע"ג דשאובין מד"ס. וספיקן טהר [כלשון פ"ב מ"ג]. זהו רק במסופק אם נפלו ג' לוגין מהן למקוה הטהרה. אבל לטבול בהן עצמן. הרי טוה שאובין פסול מדאורייתא. ואפי' לרמב"ם דגם כולה שאובין מד"ס. אפ"ה יש לחלק. דמסופק אם נפלו ג' לוגין שאובין למקוה הטהרה ממ' שאה. יש להמיס שבהמקוה חזקת כשרות. משא"כ הכא אין להמיס הללו חזקת כשרות. ואדרבה מסתמא נעשו מלאכת שאובין להטמישי בני עיר (ב): י) נ"ל דס"ל דאע"ג דבשהן חוץ לעיר שוב אין לחוש שבני העיר עשאום משאובין להטמישן. רק ודאי מאיליהן נתקבלו המ' שאה ממי גשמים. עכ"פ כל שהן קרובים לעיר ולדרך. הרי רגל בני אדם מצוי שם. וחיישינן שבעוד שלא מלאו המ' שאה נפסלו משאובין ע"י הטובלים שם. ונקע כביסה. משום דמצוי שיהאו שאובין ע"י כביסה. דדרך המכבסים לשחוט הבגדים אחר הכביסה. ושמא כבסו שם הטובלים בגדיהן. ואחר שכבסום שחטום לתוך המים. ונפסלו בג' לוגין שנשחטו לשם [כלשון פ"ג מ"ג]. ואע"ג שאה"כ ירדו שוב גשמים ונתמלאו המ' שאה. הרי מקוה הטהרה שנפסלה מג' לוגין שאובין שנפלו לתוכה. אין לה תקנה אפי' ירדו להכיר אח"כ מים רבים כשירים עד שיגיע ממנה מלוגה ושוב [כלשון רפ"ג]. ות"ק ס"ל. דכיון דמחזיקין שמתחלה הי' שם מים כשירים. א"כ לא הו"ל רק שפק נפלו לשם ג' לוגין שאובין. וכשר [כלשון פ"ב מ"ג] (ג): יא) וכשהן מ' שאה כשירים לטבילה מה. דלא מחזקין להו כשאובין (ד): יב) נ"ל דמדלא קאמר אלא הן הבעלי קריין הממאים. וכדמסיק טהור וטמא. ול"ל דקאמר הצריכים טבילה. וכי לא ידעינן דטמאין צריכין טבילה. אלא ס"מ דאטבילת בעל קרי דמשנה מ' קאי. דהיינו בשטובל א"ע לד"ת קאי. דאע"ג דמן התורה א"ל טבילה לטהרות. רק כשהוא בא' מד' אופנים. דהיינו (א) בשמוליא ש"ז בקטוי אבר. (ב) אשה הנבעלת ש"ז (ג) אשה שפלטה ש"ז. (ד) מי שונע בש"ז. וכולן אינן רק ראשון לטומאה [רמב"ם פ"ה מאסו"ר פ"ט]. אבל כל הנך דקתניב במסתחיו שאינן יוצאין בקטוי אבר. א"ל טבילה מן התורה אפי' לתרומה. אפ"ה כיון דתיקון רבנן טבילה לתרומה להנך ה"ה לד"ת (ד):

מצאה. דלאו בת קבלת טומאה הוא. להכי לא מחזקינן לה טומאה למפרע כשהיתה הסירה ממ' שאה. דכל המקואות כשעת מציאתן (כטהרות ספ"ט). ולא ילפינן מינה לחשש שאובין דחיישינן גם בכה"נ. אע"ג דשאובין קולא שפי מטהרות. דשאני הכא בטהרות דזהירי בהו שפי מטאובין. ותו בשאובין איכא חזקת טומאה להטובל. מלבד דשאני הלכות טומאה דהכי נמירי להו. ולא ילפינן מינה (וכסיכה י"ח מ"). והיינו דנקט לטולה בבא הכא. לגמעינן דאע"ג דלענין טומאה: שהוא חשש לאורייתא לא חיישינן. אפ"ה לענין שאובין דרבנן חיישינן: (ב) אמנם ק"ל לפ"ז למ"ל (ברכות ד' כ"ב ב') דמ"ם שנבעל קרי גם בכלי כשירים. א"כ מה אצטריך לגמעינן בטולה מתני' דכשירים לבעל קרי. השתא בכלי דודאי שאובין כשירים. מכ"ם בקרקע דהן רק ספק שאובין. וי"ל דסד"א דכשהשאובין בקרקע גרע שפי. מדלתתא לגתלופי בשאר חייבי טבילות. קמ"ל: (ג) ואי"ל דגמי שאובין לא חיישינן לטומאה. דהרי לעיל (פ"א מ"ד) כ"ש ס"ל דהקרובים לעיר ולדרך ממאין מספק. וכיון דמתחזקין להו שטמאו. אע"ג שאה"כ רבו עליהם גשמים ומומאתו מדבנן אמ"ג דלא אמכתן דבזמו דבנן בדלא אריגים. אין ה"ל דבלא מי רגליו ולא אריגים עטור אפי' מדבנן. וכיון דמדבנן הוא לא בעי הערב אמם דכל טומאה דבנן לא בעי הערב אמם כמ"ש הר"ש דקאמר דאמתי' לטמוא דאמר דבלא הרגמה עטור. די"ל דהך דטמוא מדאורייתא והכא אריגים ובסבור דלמא אריגים הוא הרגמה מי רגלים הוא כדפי':

ר"ל

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דידיס. והתם בלא המשכה מיירי. דבהמשכה אף להרמב"ם כשר. כדדייק הכ"מ בפ"ו מהלכות ברכות [הל' ה']: **ב** חלוקים. פי' הר"ב שמטיף טיפים חלוקים כמין שלשלת. ואפי' עבות דלא כר"א חכמא דמתני' דלקמן [*ועיין עוד לקמן] וכפי' הרמב"ם בגא"י חלקים שלשלת ההולה. ובגליון כתוב חלקה פי' מלשון חיים הלך: **באמצע** ובסוף טמא. מדבריהם ולתרומה אבל לחולין טהורים. הרמב"ם פ"ה מהא"ה [הל' ט"ו]. וכן הביא הר"ש מתוספתא לקמן במ"ה: **מתחלה** ועד סוף טהור. דמסתמא מחמת מכה הוא דאין דרך קרי לבוא בתחלה קודם השתן ולי היכי דהכא דבתחלה לא הוו קרי ה"ל הכא דבחמלא ובסוף. מהר"ם: **נמשכים**. וכך הגהתיקן הר"ב והרמב"ם בפירושו. וכש"א וגמשכים וכן הגהתיק הר"ש גם הרמב"ם בחיבורו פ"ה מהא"ה [ה"ו] וכן הגהתיק מהר"ם: **ג המטיל** טפין עבות כו' טמא דברי ר"א [הסמא]. ופליג אהגא דלעיל דסתים וקתני דראה מים חלוקים בתחלה טהור. ולא מפליג בין לון עבות לכשהן עבות. ולפ"ז טפין עבות בחמלא ובסוף טמא לדברי הכל. אלא שראיתי להרמב"ם דסתם וכתב בפ"ה מהא"ה המטיל טפים עבות מתוך החמה טהור משמע דלעולם טהור. וכתב עליו הכ"מ מדקתני דברי ר"א משמע [דרבים] פליגי עליה ואמרי טהור פ"כ: **המהרהר** בלילה. פי' הר"ב ורוחה שבא על האשה. דא"א לשמש בלא הרגשה. [*דאל"ה] החמר שמואל המהרהר בלילה כו' בתנאי שיראה בשנתו שהוא בעל האשה בעילה גמורה עי"ש. וכ' הר"ש במשנה דלקמן שצריך לדקדק שלא יקשה לשמואל מהך דלעיל דמיס עבורים או חלוקין [*ועמ"ש לעיל]: **בשרו**. אחרו. רש"י שם: **טמא** מדבריהם. וכמ"ש במתני' דלעיל: **מלאכת שלמה**

ראה מים חלוקים (יג) **או עבורים** (יד) **בתחלה** (טו) **טהור** (טו) **באמצע ובסוף** (יז) **טמא** (יח). **מתחלה ועד סוף** (יט) **טהור** (כ). **לבנים ונמשכים** (כא) **טמא** (כב). **ר' יוסי אומר לבנים בעבורים** (כג): **ג המטיל טפין עבות מתוך האמה. טמא** (כד). **דברי ר' אלעזר חסמא. המהרהר בלילה** (כה) **ועמד ומצא בשרו חם** (כו) **טמא** (כז)

יכין

יג) ר"ל הטיף מים זכים. דאין דומין לזרע. אבל הטיפין חלוקים. דהיינו טפין טפין חלוקים. דע"י כך יש הוכחה קלת שאין מי רגלים. דרגילין לבוא בקלות: יד) ר"ל לו שילאו ממנו בקלות כעין מי רגלים. אבל היו מים עבורים. כעין ס"ז. ועי"ז יש הוכחה קלת שאין מי רגלים. שרגילין להיות זכים בשעה שיולאין: טו) ר"ל אם ראה כך או כך בהתחלת הטלת מי רגלים: טז) דאין דין אותן כקרי רק כשיש תרתי לריעותא. א' בגוף המים. שילאו טפין טפין. או עבורים. והב' בזמן ביאתן שלא באו בתחלה קודם המי רגלים אלא שיקדם המי רגלים להם. מדאין רגיל שילא הקרי קודם המי רגלים: יז) ר"ל אבל אם באו כך או כך בחמלא הטלת מי רגלים. או בסוף הייטו אחר הטלת מי רגלים: יח) לתרומה דמין קרי הוא מד"ס. אבל חולין בעצמו על טהרת תרומה או קודם. אין נטמאין על ידו (ה): יט) ר"ל ואם לא הטיל מי רגלים כלל. רק מתחלה ועד סוף הטיל טפין טפין. או קלוח מים עבורים [רמב"ם פ"ה מהא"ו ה"ט]: כ) הייטו נמי מעשה הכ"ל. דאמרינן אותן זרע הן. והי' כח בדם להוליאן בלי קלוח המי רגלים הדוחה אותן. כבר היו מקדימין ויולאין מיד בסהולה הזרע (ו): כא) ר"ל אם ילא מאמתו לאותיות כמרלה לובן בילה. והי' ג"כ קשור ומשך כלובן בילה: כב) ואפי' לא ירד טפין טפין או עבורים. וגם לא באו מי רגלים אחריהם. אפ"ה מדאוא ממש כדמות קרי. אמרינן דקרי הוא וטמא: כג) דאם באו המים לבנים. דיון כעבורים לעיל. דבבאו בתחלה או בלי הטלת מי רגלים אחריהן. דאף שהן דומין טפי לזרע. עכ"פ מדילאו בלי קשוי אבר. טהור. וקיי"ל כת"ק: כד) אפי' בבאו בתחלה או בלי הטלת מי רגלים אחריהן. אפ"ה מדהן עבות. דומות קלת לש"ז וטמא. ולת"ק דסתם במ"א ולקמר דאותקין לטיפות טהור. משמע בין אחוקין לטיפות עבות או דקות. בבאו דוקא בבאו בחמלא או בסוף טמא: כה) ר"ל שבימים מעטו באחלום: כו) ר"ל כשהקין ראה שאבר שלו חם יותר מהמורגל: כז) אף

תפארת ישראל

דהייטו טפין טפין חלוקים. דע"י כך יש הוכחה קלת שאין מי רגלים. דרגילין לבוא בקלות: יד) ר"ל לו שילאו ממנו בקלות כעין מי רגלים. אבל היו מים עבורים. כעין ס"ז. ועי"ז יש הוכחה קלת שאין מי רגלים שרגילין להיות זכים בשעה שיולאין: טו) ר"ל אם ראה כך או כך בהתחלת הטלת מי רגלים: טז) דאין דין אותן כקרי רק כשיש תרתי לריעותא. א' בגוף המים. שילאו טפין טפין. או עבורים. והב' בזמן ביאתן שלא באו בתחלה קודם המי רגלים אלא שיקדם המי רגלים להם. מדאין רגיל שילא הקרי קודם המי רגלים: יז) ר"ל אבל אם באו כך או כך בחמלא הטלת מי רגלים. או בסוף הייטו אחר הטלת מי רגלים: יח) לתרומה דמין קרי הוא מד"ס. אבל חולין בעצמו על טהרת תרומה או קודם. אין נטמאין על ידו (ה): יט) ר"ל ואם לא הטיל מי רגלים כלל. רק מתחלה ועד סוף הטיל טפין טפין. או קלוח מים עבורים [רמב"ם פ"ה מהא"ו ה"ט]: כ) הייטו נמי מעשה הכ"ל. דאמרינן אותן זרע הן. והי' כח בדם להוליאן בלי קלוח המי רגלים הדוחה אותן. כבר היו מקדימין ויולאין מיד בסהולה הזרע (ו): כא) ר"ל אם ילא מאמתו לאותיות כמרלה לובן בילה. והי' ג"כ קשור ומשך כלובן בילה: כב) ואפי' לא ירד טפין טפין או עבורים. וגם לא באו מי רגלים אחריהם. אפ"ה מדאוא ממש כדמות קרי. אמרינן דקרי הוא וטמא: כג) דאם באו המים לבנים. דיון כעבורים לעיל. דבבאו בתחלה או בלי הטלת מי רגלים אחריהן. דאף שהן דומין טפי לזרע. עכ"פ מדילאו בלי קשוי אבר. טהור. וקיי"ל כת"ק: כד) אפי' בבאו בתחלה או בלי הטלת מי רגלים אחריהן. אפ"ה מדהן עבות. דומות קלת לש"ז וטמא. ולת"ק דסתם במ"א ולקמר דאותקין לטיפות טהור. משמע בין אחוקין לטיפות עבות או דקות. בבאו דוקא בבאו בחמלא או בסוף טמא: כה) ר"ל שבימים מעטו באחלום: כו) ר"ל כשהקין ראה שאבר שלו חם יותר מהמורגל: כז) אף

בועז

מתחלה ועד סוף דמשתיו. דמהור בלמת. וכן משמע לבאורה גם לישנא דרבינו מנ"א דראה דקאמר משמע אפי דראה בלי הטלת מי רגלים. אלא דא"א לומר שהו כוונת רבינו מנ"א. דא"כ יסתור דברי עצמו. דהרי הוא בכבודו ובעצמו כתב (בסי' תר"ו סק"ח). דבראה מים חלוקים צריך שבילה לתורה ולתפילה. ודוחק לחלק ביניהן. ודו"ק: (ד) והא דלא חיישינן לקרי רק בשלא בא בתחלה קודם מי רגלים. כ"ל דה"ע. משום דכל עיקר התם שהוא במי רגלים שילאו טפין טפין או עבורין. הייטו דמלא ילאו בקלות ובמים זכים. כמורגל במי רגלים. חיישינן שהן לאחוחי קרי שנאחרו דבוקים תוך חלל אחמה (וכסוף משנה ד'). ואעפ"כ מפני שקלות המי רגלים בא בחוזק. הוא מרפה אותן הלאחוחין ממקום דבוקן. ועובר עליהן בחוזק שמפו ויולא תחלה. ומדלתתקו הלאחוחים ממקום דבוקן יולאין אח"כ מיד גם הם. אחר קלות הראשון. או בסוף כל הטלת המי רגלים. אבל בשילא קודם נתוקן מהקלות. מוכח דאין קרי. דאילו הי' כח בדם זה להוליא אותן הלאחוחים בלי כח דחוי הקלות. אז מיד בשעת הולאת הזרע היה דוחה אותן הלאחוחין לחוץ. וכלאמרינן נסוף מ"ד דבילד הבריא טהור מה"מ. אלא תלינן הכל טפין. או מים עבורים הללו. דמכים השתן בא. ומהולי שים לו לאדם שם או בגופו: (ו) ורבינו תו"ש פי' בשם מהר"ם דהא דקאמר תנא מתחלה ועד סוף. הייטו שראה כך או כך קודם הטלה. וגם בחמלא הטלה. וגם בסוף הטלה. אז טהור. דמלאין דרך לבא לאחוחי קרי קודם נשתן. א"כ אותן שילאו מתחלה ודאי ממכה שבכים השתן בא. ומדהוחזק במכה תלינן גם הכל בחמלא ובסוף במכה. וב"ל דאף דלא דמי לראה דם מחמת תשמיש. דכשיש לה מכה באותו מקום שמוציא דם. תולה בדם מכתה (כי"ד קפ"ז ס"ב). די"ל דסתם שאני. משום דספק ספיקא הוא. וכרמ"א שם. אלא אפ"ה י"ל דכיון דכל הכל רק קרי דרבנן הוא (כרמב"ם פ"ה מהטב"ו ה"ט). לפיכך בכל דרבנן אמרינן תולין (כפסחים ד' י' ע"א ומ"ד א'). ומה"ט גם בכתמים דרבנן תולין (כי"ד ק"ל סי"ח). וכ"ש הכא דיוחס לדבר שאינו מצוי. שישתרו לאחוחי קרי תוך הלל אמתו. דמצוי רק באדם חולה או חלוש. והרי אין אנו יודעים בבירור חולשה באדם זה. מיהו אעפ"כ פירשתי על דרך הרמב"ם. מדאין נשון המשנה משמע אפשר שהטלות שאח"כ מקרי שאו. ואי משום דתלינן גם האחרונים בהמכה שבכים שתן. א"כ לא נשמעו לשולם מה"ש. אלא מחוורתא הרמב"ם: כך

יכין

ג המטיל טיפין עבות מתוך האמה טמא. נראה דהכא לא חייבי בטעת הטלת רגלים דמתוך האמה קתני ולא מתוך מי רגלים. וקשבר ר"א הסמא דטיפין עבות הוי קרי גמורה דכיון שהן עבות הוי כמתשכים שהרי הוא כמקושר יחד. ומ"ק דמתני' דלעיל דקתני נמשכים ואחרונים דלא הוי קרי אלא בעבות ובין אין עבות טהור. ומשכין הייטו קשורין הרבה כשלשלת. והלכך אין הלכה כר"א הסמא: **ומצא** בשרו חם טמא. פי' הר"ב

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

[בגד]: הפולטת ש"ז ביום הג' טהורה. כגון שטמאה בה' בשבת ופלטה בשבת. ל"ש שמשה בתחלת ליל ה'. דלשתתי הרע במעיה ד' עונות שלימות ליל ה' ויום ה' ליל שני ושני. ל"ש שמשה ה' עם חשיכה. דלא חשתתי אלא מקלת ה' וליל ו' וז'. דלא איכא אלא שתי עונות שלימות שהטומה היא לו יום לו לילה: ר' ישמעאל אומר. בא לחלוק ולומר דפולטת בשלישי לשמשה טמאה. אבל פולטת בד' טהורה מיהו מודה הוא דמקלת היום כולו. דלא הקפידה תורה אלא במנין הימים. ולא במנין העונות: מ) ופעמים שהן ד' עונות שלימות. כגון אם שמשה בליל ג [ה'] עם חשיכה פליטתה טמאה עד תחלת ליל שבת: ופעמים שהם ה' עונות. כגון אם שמשה בתחלת יום ד' בעלות השחר ופליטתה טמאה עד ליל שבת: ופעמים שהם שש. כגון שטמשה בתחלת ליל רביעי והיא טמאה עד תחלת ליל שבת נמלאו שם עונות שלימות: ר"ע אומר לעולם חמש. עונות ואם [ילדה] מקלת עונה ראשונה. נותנים לה מקלת עונה שנית להשלים חמש עונות. דכל הפולטת בתוך חמש עונות שלימות טמאה.

הפולטת זרע ביום השלישי (כח). **טהורה** (כט) **דברי ר' אלעזר בן עזריה. רבי ישמעאל אומר פעמים שהם ארבע עונות. פעמים שהם חמש. פעמים שהם ששה** (ל). **ר' עקיבא אומר לעולם חמש** (לא).

הפולטת זרע ביום השלישי טהורה דברי ראב"ע. בשבת פ"ט מ"ב בגמ' (שמות יט) והיו נכונים לשלשת ימים ומפרש התם בגמ' [דף פו] דלב"ע בשבת נתנו עשרת הדברות וכיון דבשבת נתנו על כרחך ביום שבת מבלי ולא שחרית שלא יהיו הלוי מובלין והלוי מהלכין לקבל תורה. ורא"ב סבר בה' בשבת עבוד פריסה ביום שלא לשיפסוק כן אי סבר ראב"ע אחר שלשה עונות שלמות. ובאמת שכן לשון הרמב"ם בפירושו בדראב"ע אבל ל"ל לפי זה דראב"ע נמי ס"ל בהשכמה עלה וירד כמ"ש לקמן בדר"ע. [*ותמן הכא הפולטת זרע לקמן גרס ב"ז וכן העתיקו הר"ב והר"ש והרמב"ם בכאן וכן גירס' הספר אהבה במס' שבת]: רבי ישמעאל אומר פעמים שהן ארבע כו'. ס"ל בד' עבוד פריסה ומיהו יש שלא פירשו עד סמוך לתשיכה וליכא אלא ד' עונות. ליל ה' וה' ליל שני ושני. ואפ"ה מטמאינן לה מקלת עונה ראשונה. ומיהו יש שלא פירשו ומיהו יש שלא פירשו שהן ג' כו' אלא לרבי נקיא ר' ישמעאל מבוא דסבר דבר' עבוד פריסה בהשכמה ס"מ עד ה' עונות שלימות

פעמים שהן ד' וכו'. במלחמת דראב"ע ה"מ נמי לשנות בענין זה פעמים שהן ג' ופעמים שהן ד' ופעמים שהם ס"ל נמי דבר' עבוד פריסה בד' עונות לא בעי למתלי (כר"ע) [כמו שתולה ר"ע]. תוספות שם: ר"ע אומר לעולם המש. ס"ל נמי דבר' עבוד פריסה בד' עונות לא בעי למתלי (כר"ע) [כמו שתולה ר"ע]. תוספות שם: ר"ע אומר לעולם המש. ס"ל נמי דבר' עבוד פריסה בהשכמה דכתיב [שם לד] ויבכר משה בהשכמה ס"מ עד ה' עונות וכל עליותיו וירידותיו של משה בהשכמה דכתיב [שם יט] וירד משה מן ההר אל העם ויקדש את העם להיותו פריסה בהשכמת רביעי היתה ומהדוזקן להפריש בהשכמה

מלאכת שלמה

הפולטת ש"ז ביום השלישי. כך ל"ל. ואיתה בשבת פרק ט' דף פ"ו בריתא וגם שם בירושלמי ומסיים בה התם במלתיה דר' עקיבא ואם ילדת מקלת וכו': בפי' ר"ע ז"ל ופעמים שהם ד' עונות שלימות כגון אם שמשה בליל חמישי עם חשיכה כך ל"ל. והמכס הר"ם ז"ל הגיה ביום רביעי עם חשיכה: **טהורה דברי ר' אלעזר בן עזריה.** שם בפ' ר' עקיבא מפ' טעמיים דר' אלעזר בן עזריה לשבר כרבנן דאמרי בחמישי עבוד פריסה על אשר זה אותם במתן תורה היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה ויש אשר שמשו את מעותיהן בחמישי

יכין

שלא מלא קרי. אמרינן שלאבד במיעוטו: כח) לשמשה. וכגון שטמאה בשבת ופלטה ביום ג': כט) אפי' לא היה בין שמשה לפליט' רק ג' עונות. דטוהר הוא לו יום שלם לו לילה שלימה. והיא שמשה בסוף ליל שבת. ופלטה בתחלת ליל יום ב'. ונמצא דאין בין שמשה לפליט' רק יום שבת. וליל יום א'. ויום א'. אפ"ה טהורה. מיהו אותה עונה שטמאה בו אינה מתחשבת לשמן הג' עונות. דאפי' שמשה בתחלת ליל שבת. אפ"ה אין מונין הג' עונות רק משחרית יום שבת ואילך [רמב"ם פ"ה מהטבו"ת הי"ג]: ל) כ"ע ס"ל דבשבת ניתנה תורה לישראל. וס"ל ג"כ דמהפריסה שהופרשו מנשותיהן קודם מתן תורה. כדי שיהיו גם הנשים טהורות בשעת מתן תורה. וכמו שכתוב וקדשתם היום ומחר כי ביום השלישי ירד וגו'. משם ילפינן דעד יום הג' מצטרלה הטמא בפלטה הזרע. אלא דראב"ע ס"ל דהתחלת הפרשה הי' בבוקר יום ה'. והמתיר מלטבול ג' עונות. דהייטו יום ה' וליל ו' ויום ו'. ובבלו בתחלת ליל שבת. והיו לפ"ז טהורות בשעת קבלת התורה בבוקר של יום שבת דמהמתינה ג' עונות אחר בטילה. אפי' תפלוט אחר טבילתה בליל שבת. תשאר בטהרתה [אבל אם היתה טובלת מון הג' עונות. הי' אפשר לומר שמא תפלוט אח"כ. ותמצא להיות טמאה בשעת מתן תורה. ולרמ"ו [שבת פו"א] ס"ל לראב"ע שהפרישה ביום ה' סמוך לעבד. ואע"ג דהטומה הראשונה של יום ה' לא היתה שלימה. דהכי רק סמוך לעבד הפרישה. אפ"ה מתחשב לשמן הג' עונות. ול"ש הי' ס"ל דמה שאמר הקב"ה יקדשתם היום ומחר משמע מפי דבשחרית יום ה' נאמר כן. ונפרש לי שיטת דראב"ע נמי כרב אלא ס"ל דכל עליותיו של משה לא היו בהשכמה היו]. ור' ישמעאל ס"ל דהפלטה ביום ג' לשמשה טמאה. ורק הפולטת ביום ד' לשמשה טהורה. דלא הקפידה תורה רק לשנין

תפארת ישראל

הימים וכדכתיב וקדשתם היום ומחר. ולא לשנין הטומה. ואע"ג דלפ"ז לא הי' צריך להפרשתן רק ב' ימים. וכדכתיב היום ומחר. ס"ל דמשרע"ה הוסיף יום ג' מדעתו. והסכים הקב"ה על ידו שלא ירדה שכינה עד תחלת יום ד' [בשבת ד' פ"ז א']. ולפיכך ס"ל דמשה רבינו ע"ה הפרישן בתחלת ליל ד'. רק שם שלא פרשו עד יום ד' שמוך לערב. מדהוה שני בדעבדו מלוה פריסה במקלת יום ראשון. והייטו דקאמר פעמים שהן ד' עונות. דהייטו בשמשה בסוף יום ד'. ופעבלה בתחלת ליל שבת. אין כאן בין שמשה לפליט' רק ד' עונות. דהייטו ליל ה' ויום ה' ליל ו' ויום ו'. ופעמים שהן ה' עונות. וכגון שמשה בתחלת יום ד'. אבל לראב"ע נעשל לא שהן ו' עונות. וכגון שמשה בתחלת ליל ד'. אבל לראב"ע ג' עונות שלימות בעינן. ולפיכך הוה מלי למימר פעמים שהן ב' פעמים שהן ג'. וכגון בפרשה א"ע ביום ה' סמוך לערב. ליתא. דלראב"ע ג' עונות שלימות בעינן. ולפיכך הפרישן בשחרית יום ה' [ועי' תוס' שבת פו"א]: לא) ס"ל כר' ישמעאל דנרע"ה דלאו לעונות קפיד קרא רק לימים. וס"ל נמי כר' ישמעאל דנרע"ה הוסיף יום ג' מדעתו. והפרישן ביום ד'. אלא דס"ל דבשחרית יום ד' הפרישן. נמצא שם בין שימוש לעבילה ה' עונות. יום ד' וליל ה' [ויום ה']. וליל ו' ויום ו'. ומהדוזקן להפרישן בהשכמת יום ד' ס"מ דעל ה' עונות שלימות קפיד קרא. והא דקאמר מלא לעולם הייטו כדי לשמעינן. דגם כשלא מקלת עונה ראשונה. וכגון שמשה בחמלע היום לו בחמלע הלילה. חוזרין ומתנין לה מקלת עונה שנית. כמנין השעות שעברו לה מעונה ראשונה. ולהפוקי מראב"ע לעיל דס"ל דכל השעות שעברו לה מעונה ראשונה. אין השעות מתחבות כלל. להכי קאמר ר"ע שאין העונה שלימה. מיהו לכל מר כדאית ליה. דוקא כשפלטתו קודם לעולם ה' ולא יותר. דאם לא מר כדאית ליה. דוקא כשפלטתו קודם

יכין

ומדטבלי ליל שבת ולא חשו שמא תפלטו עוד ס"מ דפולטת בג' טהורה ומקלת היום של תמים כשלו. וכתב הר"ב דהלכה כראב"ע וכ"כ הרמב"ם דראב"ע נמי ס"ל בהשכמה עלה וירד כמ"ש הר"ב והר"ש והרמב"ם הכא הפולטת זרע לקמן גרס ב"ז וכן העתיקו הר"ב והר"ש בכאן וכן גירס' הספר אהבה במס' שבת]: רבי ישמעאל אומר פעמים שהן ארבע כו'. ס"ל בד' עבוד פריסה ומיהו יש שלא פירשו עד סמוך לתשיכה וליכא אלא ד' עונות. ליל ה' וה' ליל שני ושני. ואפ"ה מטמאינן לה מקלת עונה ראשונה. ומיהו יש שלא פירשו שהן ג' כו' אלא לרבי נקיא ר' ישמעאל מבוא דסבר דבר' עבוד פריסה בהשכמה ס"מ עד ה' עונות שלימות. ס"ל נמי דבר' עבוד פריסה בד' עונות לא בעי למתלי (כר"ע) [כמו שתולה ר"ע]. תוספות שם: ר"ע אומר לעולם המש. ס"ל נמי דבר' עבוד פריסה בהשכמה דכתיב [שם לד] ויבכר משה בהשכמה ס"מ עד ה' עונות וכל עליותיו וירידותיו של משה בהשכמה דכתיב [שם יט] וירד משה מן ההר אל העם ויקדש את העם להיותו פריסה בהשכמת רביעי היתה ומהדוזקן להפרישן בהשכמה ס"מ עד ה' עונות שלימות

מעותיהן ביום וגיל רביעי שמשו ויום חמש עונות עד ליל שבת ור' ישמעאל סבר אם היה בית אפל מותר הלכך פעמים שאין כאן אלא ד' ר"ל. וכזוהר בפ' יתרו דף פ' ע"ב א"ר יוסי בסיטא בעתא דקריבו ישראל לטורא דסיני בהאוא ליליא נעלו תלתא יומין ולא אזדווגו ישראל לאתתייהו ע"כ: פעמים שהן שש וכו'. כך ל"ל. ובטור יורה דעה סימן קל"ז ורוב הפוסקים פסקו הלכתא כר' עקיבא זולתי הרמב"ם ז"ל ואור זרוע ז"ל: משובר

ציונים

הפולטת. שבת פו. פ"ש. ומוסלמי שם. תו"ש פ"ש דפ' זבין. ופ"ש. מובאת המקוצרים פ"ו. מי. שם הי"ח יב יב ובמגל יו"ל פימן קט:

חלופי גרסאות

הפולטת זרע בשבת פולטת שבת זרע. ששה המשנ"ש שש וכ"ה בנ"ל ולא"מ.

תוספות חדשים

[בהר"ב ד"ה] ופעמים שהן ד' כו' בגיל ה'. פי' בסוף יום ד' אלא שהתה בית דוד: [תוי"ש ד"ה] פעמים כו' דבכר בד' עבוד פריסה כו'. דבכר אם היה בית אפל מותר. הלכך פעמים שאין כאן אלא ד'. (הרא"ש): [תוי"ש ד"ה] רבי עקיבא כו' דבר' עבוד פריסה כו'. וישראל קדושים הם ואין ממשמן

תוס' אנשי שם

פ"ח ג תו"ה ד"ה תוי"ש ד"ה ר"ע כו' וישראל קדושים כו'. לכאורה הוא נגד

משנה אחרונה

הר"ב דולאי לאה קרי וכו'. ולא יתכן לאם כן עמא מדאוריי' ובתוספ' תני שעמא מדבריהם וכ"כ הרמב"ם בתבורו. ולשון רש"י בגלה ד' מ"ג בעמא ילא ממנו קרי וכן למאי דמוקי לה התם בגמ' שמשמש מעו בתבורו פי' רש"י דלא נפיק ממנו קרי ודלא מרגיש ע"כ ומיהו אכתי קרי. ולשון הרמב"ם בתבורו כיון שמשמש מעמו בתבורו כבר לאה בהרגש ע"כ ל"ל ומי כפירש"י שאם לאה היתה בהרגשה ומ"מ ספק הוא. ומכאן ראי' לשיטת הרמב"ם דכל ספק לאוריימא לחומרא אינו אלא מדבריהם: **הפולטת** זרע. טומאת פולטת לא כתיבא אלא מסוני ספקא כן דכתיב אל תגשו אל אשה שלשת ימים דאי מטוס טומאת ביאה ביום אחד שני. וא"ת בסוי למה הלריך להפרישן מספק הא כל ספק לחמר' ברוי' לשיטת הרמב"ם. י"ל דלכתחלה מיהא לריך ליהר. א"ל קדושת בביאה שאני. א"ל כיון שהיו שם רב א"ש אלא תפלוט אחת מהן: ר"ע אומר לעולם חמש. ומפרש בגמ' דל' ישמעאל וכ"ע תהוייהו ס"ל בד' עבוד פריסה אלא דר' ישמעאל לית ליה בהשכמה עלה וירד ויש שמשמו ביום ד' שם תשכה וליכא אלא ד' עונות. וכ"ע ס"ל בהשכמה ביום ד' העליון ומדהאלן

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שלומות קפיד קרא: **ד טמאה.** פי' הר"ב הטפה וכו'. אבל בעובדת כוכבים לא שייכא בה עוממה כבהמה דעלמא רש"י פ"ד דנדה דל"ד. ובעיא היא בגמ' דהתם אי אפי' לאחר ג' דילמא דוקא דישראל דדייגי במלות מתחממים [כדכתיב (תהלים נט) חס לבי בקרבי רש"י פ"ט דשבת דף פו] ומסריח אי דילמא כיון דאכיל שקלים ורמשים מתחממים נמי ומסריח ריקו: **ולא כבדה את הבית.** וכך העתיק הר"ב ומ"מ אפילו כבדה אח"כ לא סגי לה. ול' הרמב"ם בפ"ה מהא"ה קודם שתקנה כו' משמע דאח"כ קנתה ופשוט הוא ובטוסחת מהר"ם גרס ואח"כ כבדה את הבית וכן כתב בית יוסף בטור יו"ד בסי' קל"ו בשם הרשב"א ז"ל יש מפרשים כבוד הבית ממש שבשעה שהיא שותה לכבד ומרחצת ידיכותיה פולטת הכל ע"כ: בעל קרי שטבל. בגדה פרק יולא דוקן דף מ"ב פריך מינה לשמואל דאמר כל ש"ז שאין כל גופו מרגיש בה אינה ממאה ומסני שאני הכא

ד עובדת כוכבים שפלטה שבבת זרע מישראל. טמאה (לא). **בת ישראל** (לא) **שפלטה שבבת זרע מעובד כוכבים. טהורה** (לא). **האשה ששמשה ביתה** (לא) **וירדה וטבלה. ולא כבדה את הבית** (לא). **כאילו לא טבלה** (לא). **בעל קרי שטבל ולא הטיל**

ד מעובד כוכבים טהורה. נפ' בנות כותים קאמר דאפי' עוממה דרבנן ליכא ודייק לה מדקתני בברייתא דמייתי התם ס"ז של עובד כוכבים טהירה בכל מקום ואפי' במעי ישראלית חוץ ממי רגלים שבה ומי רגלים דאורייתא לא מממאו ס"מ דס"ז טהורה לגמרי הר"ם והרא"ש ז"ל: **האשה ששמשה וכו'.**

מלאכת שלמה

ד עובדת כוכבים. נדה לג. ד"ה שם סס"ד: בת ישראל. ר"ל שם סס"ד: האשה. תוס' דנדה מא: ד"ה עוממת. הרא"ש פ"ד דנדה סימן ח. מו"ר שם סס"ד אבי יו"ד סימן קנ: בעל קרי. שלטן כה: נדה מג. מו"ר שם פ"ד:

חלופי גרסאות

ד בת נגנה ובת. מנברי נגנה מן הנברי.

תוספות חדשים

מטמאין מטותיהן ביום ובלול ד' שימשו. (שם): ס"ד [תוי"ט ד"ה] **טמאה** כו' וכעיא הוא כו'. אבל ל' הר"ם טמאה אם פלטה ביום לאחן ובני ובליני. אבל לאחר שלבה בעיא הוא כו': [ד"ה] ולא כבדה כו' אפי' כבדה אח"כ כו'. ואפי' הלבה ויצא הזרע חייבי' שמא בתייר קנת ותפלטו בדאיתא בנדה דמ"ת. (הר"ם והרא"ש):

אליהו רבא

פ"ח ד כאילו לא טבלה. שהלבה עוממה בשני דרכים בשעה שהיא ובפלטת בכבת זרע ואם טבלה אחר שבבה ולא בדקה לבבד ביתה כאילו לא טבלה שהוכשרו שמה הפלוט שבבת זרע:

תוס' אנשי שם

נגד סוגיית הש"ס דעעמים דר"ע מטוס דבהבמה יבד ע"ש מקשה הגמ' ל"ל לעומרה לו בהבמה והא אר"ם שרלא קדושים כו' ומבני המר רבא אם היה בית אפל מוחר. ומלאה לייבב דהא לבחורה קשה לרב המנהג אלוקא דר"י נמהר יב דאסור לשמש המטה ביום מוהלה אחר הוה נבר לילה ומקן להריון ולא ביום וכ' מהרש"א שם דלדיבה לא מהני הלילה א"ל ר"ל ל"ל לעומרה לו בהבמה ול"ל דבאמת ל"ל הא דבהבמה יבד והא דבעי ר' שעות הוא כמ"ש הרא"ש דישראל קדושים שם. וכ"ל ס"ל דאיסור תשמיש ביום מטוס בוחה דהכיו בר"ל שם לבד ס"ל אם היה בית אפל מוחר וסוגיא דשבת אלא אליבא דר"ש וכי' הרא"ש הוא אליבא דר"ש ישן הוא שטוס יוחר דלדיבה א"ל לבקושא. (שב"מ): **ד** במשנה **באילו** לא טבלה. עיין בנדה מ"א אפילו אלא בבבעא אפ"ה חייבי' שמא הפלוט. ומבמע דאחיבי בין במתהפכת בשעת תשמיש ובין באינה מתהפכת ז"ל הרמב"ם פ"ה מה' אה"ע כל אלה שבמשה וירדה וכו' ר"ה בטומאתה ובפ"ז מה' מטומאות ר' המשמשת מטתה אם לא נתהפכה בשעת תשמיש ובלה ואוכלת בתרומה לערב אם נתהפכה וכו' ולבאורה ברוי סותרים זא"ל וצ"ע. (גרמ"מ):

יבין

זמן הקבוע. אז דין הפלוטה כאדם הרואה קרי. שהיא והזרע הנפלט שניהן עוממין. אלא שהיא אינה רק לאחן לטומאה. כזכר הרואה קרי. והזרע הנפלט דינו כהקרי. ששניהן אב הטומאה. אבל בפלוטה אחר הזמן הקבוע. אז גם היא גם הזרע הנפלט שניהן טהורין. מדכבר נסרח ואינו ראוי להזריע. והנה לרמב"ם קיי"ל כראב"ע [כפ"ה מהלכות פ"א]. וכל זה מדהי' לו להרמב"ם גירסא אחרת בש"ס. אבל אין קיי"ל דלא כחד מהנך מ"ד. אלא כחכמים [שבת ד' פ"ו ב'] דו' שעות שלומות בעינן. והוך זמן זה. כשפולטת עוממה. ומדקיי"ל דכל פולטת ב"ז דינה כרואה דם וסותרת יום טהרה שבז' נקיים [נדה מ"ב א']. וקיי"ל נמי. דזה אינו נבד לעניין טהרות. אלא גם לבעלה [כרמב"ם פ"ו מאסו"ב הט"ז] ודלא כהראב"ד שהביאו רב"ש בעור יו"ד דקס"ט סע"ב]. לפיכך כל אשה שעוממה ורואה אח"כ דם אינה רשאה להתחיל לטמות ז"ל מיד מיום שלאחריו. דחיישינן שמא הפלוט הזרע תוך הז"ל. ולאו אדעתה. והרי אז. אף דרק הרואה דם תוך הז"ל סותרת כל הימים שסתרה כבר מדבעינן ז"ל לאופן [נדה ל"ג ב']. עכ"פ גם הפולטת ז"ל סותרת עכ"פ כל אותו יום שפלטה בו [כרב"י בעור י"ד דקס"ד]. ולהכי קודם שתפסק בטהרה להתחיל לטמות ז"ל שלה. תקנת אותו מקום מבפנים יפה יפה במוך. אז תרחצו בפנים בחמין. כדי להפליט כל הזרע שברחמה (ז). ואם אין אשה רוצה לכבד ביתה כע"ל קודם שתפסק בטהרה. אזי צריכה להמתין מלספור ז"ל עד אחר ו' שומות מיום שמשה. מלבד יום התשמיש [דהרי אם שמשה מיד אחר כניסת הלילה א"א לה לפסוק בטהרה אחר ו' שעות מתן הוא. דהרי ז"ל שלימים בעינן. אלא צריכה להמתין מלהתחיל לטמות הז"ל עד תשלום יום התשמיש]. ולפיכך אם שמשה למשל ליל מוצאי שבת. אז ביום א' לא תפסוק בטהרה עד אחלה ליל ד'. דכשתפסוק אז בטהרה. גם אם תפלוט אח"כ הזרע. כבר נפסד הוא וכמיים בטעמא הוא. מיהו כך הוא הדין. אבל אין מוהגין להצריכה להמתין עוד יום א' יותר. משום דהיישינן שמא השמש בביה"ש באחר יום א'. ותחשוב שעדיין יום א' הוא. והרי הוא יום ב'. להכי גם בשמשה בליל מוצאי שבת. חשבינן כאילו שמשה ביום ב'. ולא תפסוק בטהרה עד הלילה שקודם יום ו'. בתופן שיהי' יום ו' יום הראשון של ז"ל שלה. וההמירו עוד שקוטת במוך וגם רחילה בחמין בפנים באותו מקום. לא מהני. דשמא לא הקנה אז לא תרחץ יפה יפה. ועוד התמירו. דמשום לא פלוג. להכי אפי' לא שמשה כלל מקודם. צריכה להמתין ד' ימים בלימים. בין יום הראשון ליום הראשון של ספירה. ואפי' מלאה רק אחם. שמשה לבעלה רק מדרבנן כך דינה. והכי קיי"ל ואין לטמות [י"ד קנ"ז סי"ח]: לב) ר"ל הטפה בעלמה טמאה כאב הטומאה דאורייתא. ומדקאי אהטפה. לא נקט הכא כאילו לא טבלה וכבסיפא. ובש"ם [נדה ל"ד ב'] מספקינן אי חוקא בפולטתו תוך ג' ימים טמאה הטפה. אז אפי' לא נעשה בה מעשה ישראלית: לד) גם הקרי בעלמה טהור'. אפי' פלוטתו תוך ג' ימים. דקרי דעובד כוכבים טהור לגמרי אפי' מד"ס. דאע"ג דשאר מעיינות עובדי כוכבים כרוקו ומר"ג וכו' כולן טמאין מד"ס כאילו הן של זב. אפ"ה קריו טהור לגמרי. דעבדו ביה רבנן [נדה ל"ד א']: לה) ר"ל נבעלה: לו) בלא קנתה רחמה מבפנים היטב מש"ז קודם שבבלה לעסוק בטהרה: **לו) אפי' הקנת אחר טבילה.** דאז

יבין תפארת ישראל בועז

(ז) כך כתב בי"ד (סס"י קל"ו). אולם בהגהות מיי' (פ"ו מאסורי ביאה סי' ב') כתב שאם תרצה לצאת מידי כל ספק תרחץ גם בהמין. וע"ש. מיהו בין כך ובין כך הוא הוא כיבוד הבית שנזכר לקמן מ"ד. ולכאורה הי' כ"ל דאין בזה משום הסחתת זרע. אבל אעפ"כ יש לחלק. די"ל דמשנה ד' מייבי בסחיה מעוברת אז זקינה. דאין בה חשש הסחתת זרע. וכ"ש דאין להביא ראיה לדבריהן מי"ד (סס"י קל"ו). דהרי שם מייבי בראתה דם אחר ששמשה. ואינו מתעברה הרי מסולקת דמים (כנדה פרק א' מ"ג). ואדרבה ק"ל לרבותי' בעלי התוס' שאין בזה משום הסחתת זרע. א"כ למה הוצרכו נשי ישראל פרישה ג' ימים לנתן תורה. היה להן לטולן לכבד בתיהן ולקבל תורה מיד. ויש לדחוק לדע"ג דהוי רשאין לעשות כן. אפ"ה לא רצה הקב"ה

דם תוך הז"ל סותרת כל הימים שסתרה כבר מדבעינן ז"ל לאופן [נדה ל"ג ב']. עכ"פ גם הפולטת ז"ל סותרת עכ"פ כל אותו יום שפלטה בו [כרב"י בעור י"ד דקס"ד]. ולהכי קודם שתפסק בטהרה להתחיל לטמות ז"ל שלה. תקנת אותו מקום מבפנים יפה יפה במוך. אז תרחצו בפנים בחמין. כדי להפליט כל הזרע שברחמה (ז). ואם אין אשה רוצה לכבד ביתה כע"ל קודם שתפסק בטהרה. אזי צריכה להמתין מלספור ז"ל עד אחר ו' שומות מיום שמשה. מלבד יום התשמיש [דהרי אם שמשה מיד אחר כניסת הלילה א"א לה לפסוק בטהרה אחר ו' שעות מתן הוא. דהרי ז"ל שלימים בעינן. אלא צריכה להמתין מלהתחיל לטמות הז"ל עד תשלום יום התשמיש]. ולפיכך אם שמשה למשל ליל מוצאי שבת. אז ביום א' לא תפסוק בטהרה עד אחלה ליל ד'. דכשתפסוק אז בטהרה. גם אם תפלוט אח"כ הזרע. כבר נפסד הוא וכמיים בטעמא הוא. מיהו כך הוא הדין. אבל אין מוהגין להצריכה להמתין עוד יום א' יותר. משום דהיישינן שמא השמש בביה"ש באחר יום א'. ותחשוב שעדיין יום א' הוא. והרי הוא יום ב'. להכי גם בשמשה בליל מוצאי שבת. חשבינן כאילו שמשה ביום ב'. ולא תפסוק בטהרה עד הלילה שקודם יום ו'. בתופן שיהי' יום ו' יום הראשון של ז"ל שלה. וההמירו עוד שקוטת במוך וגם רחילה בחמין בפנים באותו מקום. לא מהני. דשמא לא הקנה אז לא תרחץ יפה יפה. ועוד התמירו. דמשום לא פלוג. להכי אפי' לא שמשה כלל מקודם. צריכה להמתין ד' ימים בלימים. בין יום הראשון ליום הראשון של ספירה. ואפי' מלאה רק אחם. שמשה לבעלה רק מדרבנן כך דינה. והכי קיי"ל ואין לטמות [י"ד קנ"ז סי"ח]: לב) ר"ל הטפה בעלמה טמאה כאב הטומאה דאורייתא. ומדקאי אהטפה. לא נקט הכא כאילו לא טבלה וכבסיפא. ובש"ם [נדה ל"ד ב'] מספקינן אי חוקא בפולטתו תוך ג' ימים טמאה הטפה. אז אפי' לא נעשה בה מעשה ישראלית: לד) גם הקרי בעלמה טהור'. אפי' פלוטתו תוך ג' ימים. דקרי דעובד כוכבים טהור לגמרי אפי' מד"ס. דאע"ג דשאר מעיינות עובדי כוכבים כרוקו ומר"ג וכו' כולן טמאין מד"ס כאילו הן של זב. אפ"ה קריו טהור לגמרי. דעבדו ביה רבנן [נדה ל"ד א']: לה) ר"ל נבעלה: לו) בלא קנתה רחמה מבפנים היטב מש"ז קודם שבבלה לעסוק בטהרה: **לו) אפי' הקנת אחר טבילה.** דאז

משנה אחרונה

מין

נגדולה וכין גדול בקטנה אין ממאין כמ"ש הרמב"ם פ"ה מהא"ה ולענין פולטת לא בא' וכנגמ' נדה ד' מ"א פכין פולטת תיפוק לי' משום מטמשת. ומאי קושיא הא משכבת בגדול הבא על הקטנה דמשום מטמשת ליכא ומשום פולטת ליכא ומשמע דבכה"ג פליטתה נמי לא פליטה. ומ"מ לדינא ש"ש: מבנעני עהורה. וא"ת בסיני נתה הקפיד על פליטה והא כלעגים הוי קודם מתן תורה. י"ל כדאמר במס' כריתות ד' מ' שנכנסו לבית במילה ובטילה וכאלה וכשמלו ובטלו נדים הוו: באילו לא טבלה. פי' הר"ב דשמא הפולט וכ"ל הר"ם ומקיים דאין לפרש משום תלילה דבגדה דף מ"ב מוכח דהדיא דאם הטבילוה במעה ולא נתהפכה מוכרת נאחזל בתרומה ע"כ. ולמ"ד אינה רואי' מהתם דודאי כל כמה דלא פליטה מסטבילוה במעה אינו מוכן דמיכוטו שאינו מקפיד אינו מוכן והא ודאי לא קפדא ואדרבה ניחא לה שלא תשתיה זכה הריון. אבל מתני' לא מייבי מסטבילוה במעה אלא אזלא בכרעה דאחר התם בדאזלא א"ל

שלא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לכשיטיל מים טמא. שמא נשתייר מן הקרי בתוך הלמה ויולא עם הטתן: בילד ובבריא טהור. שיולא בכח ואין משתייר. ועד כמה קרוי ילד כל שעומד על רגלו אחד והולך מנעלו ומועל מנעלו ואפי' בן שמונים שנה והלכה כר' יוסי: ה טהורה מטומאתה. מטומאת נדה ומותרת לבעלה: אבל טמאה על גב רוקה. שנתלש על המעות קודם טבילה. וטמאה מתורת מגע דרוקה מטמא במגע ובמשא: נתנה דתולין [דף כה]. ולשון הרמב"ם ונועל לו תולן: ה נדה שנתנה מעות בפיה כו' טהורה מטומאתה. מלהא דפשיטא הוא. שהרי המעות בחלה וגם טהרתה מעיה ביותר. לפי שרובן נטולות ומתטהרות לבעליהן: אבל טמאה היא ע"ג רוקה. פי' הר"ב שנתלש על המעות. וכן

מלאכת שלמה

הטיל את המים כשיטיל את המים טמא. שמא נשתייר מן הקרי בתוך הלמה ויולא עם הטתן: בילד ובבריא טהור. שיולא בכח ואין משתייר. ועד כמה קרוי ילד כל שעומד על רגלו אחד והולך מנעלו ומועל מנעלו ואפי' בן שמונים שנה והלכה כר' יוסי: ה טהורה מטומאתה. מטומאת נדה ומותרת לבעלה: אבל טמאה על גב רוקה. שנתלש על המעות קודם טבילה. וטמאה מתורת מגע דרוקה מטמא במגע ובמשא: נתנה בפיה וירדה וטבלה טהורה מטומאתה מב) אבל טמאה היא על גב רוקה מג) שנתנה מעות בפיה כו' טהורה מטומאתה. מלהא דפשיטא הוא. שהרי המעות בחלה וגם טהרתה מעיה ביותר. לפי שרובן נטולות ומתטהרות לבעליהן: אבל טמאה היא ע"ג רוקה. פי' הר"ב שנתלש על המעות. וכן

הטיל את המים כשיטיל את המים טמא לח). רבי יוסי אומר בחולה ובזקן טמא. בילד ובבריא לם) טהור מ): ה נדה מא) שנתנה מעות בפיה וירדה וטבלה טהורה מטומאתה מב) אבל טמאה היא על גב רוקה מג) שנתנה

יכין **תפארת ישראל** **בועז**

לין הו לחוש שהפלוט הש"ז והטומאה. אפ"ה נטמרת בטומאתה. דהרי דכשהי' הש"ז בפנים לאחר טבילה לא נתטמאה. מדהוא מגע בית הסתרים. ובמשא הרי אינו מטמא. עכ"פ יש לחוש כשהתקנה והולית הש"ז. יגע בשפת רחמה שבחוץ והטומאה. וחיישינן שמא תגע ולא מדעתה [נדה מ"ב ב'] : לח) דשמא ילא עם הטתן לחלוחי זרע שנשארו דבוקים בחלל אמהו : לט) ר"ל אם הוא רך בשעה וגם הוא בריא : מ) שמולית זרעו בכח. ולא נשאר כלום ממנו באמהו. ונקרא רך בשעה כל שיכול לעמוד על רגל א' בשעה שחולץ מנעלו וחוזר ונועלו [תולין ר"ל ב'] . והכי קיי"ל [רמב"ם פ"ה מהלכות ר"ח] (ח) : מא) ה"ה זב וזבה. מלורע ומלוכלכת ויולדת. שכולן מטייטיהן טמאות לחטא"ו. ולפיכך לאחר שטבלו. נטהרו מלהיות לב הטומאה. אבל הן לראשון מדגעו ברוק הנתלש ע"ג המעבד. רק נקט נדה דמלויה : מב) דמשום חילוה ח"ל לטמאה דהרי אין המעות מהודק בה. ומה"ט אינה עוד אה"ע. ומותרת גם לבעלה (ט). ופשוט דה"ה לכל אה"ע שטובל ובכן בידו רפוי. דלע"ג דנשאר בטומאתו. הועילה לו עבילה לסלק ממנו טומאת אה"ע מלטמא אדם וכלים וכדומה : מג) דרוק הנדה אה"ע הוא ומטמא במגע ובמשא. והרי רוקה נתלש על המעות קודם טבילתה. וחוזר ומטמא אותה לאחר שטבלה. ומעשית ראשון לטומאה. ואע"ג דאוך הפה בית הסתרים הוא לענין טבילה. ומה"ט א"ל שיבולו מים לתוכו. רק שיהא ראוי לטבילת מים. וכלקמן במשנה. ואוך התמע' שם במגע בית הסתרים. י"ל דהרי דבית הסתרים אינו מטמא במגע. במשא מיהו מטמא. בכאן שם טומאה נעמא גופו. מדעכ"פ נשא הטומאה [כנדה מ"ב ב']. [ורתו"ט פי' משום דעכ"פ הרוק שעל המעבד נגע בהלשון. והלשון אף שגם היא נחשבת בבית הסתרים לענין טבילה וכדלמקן. עכ"פ לענין טומאה גלי רחמנא דמתחב כגלות. מדכתיב אשר יגע. והכי הלשון בר עגיבה כחון הוא כשיוציאנה לחוץ [בקדושין כ"ה א']. ובמחב"ר הא תינח אם המעבד פי' מגדר הבגיים ולפנים. אלא אם היתה מגדר שניים ולחון מה אינא לומר. והכי סמנא קתני]. אבל משום מגע הלשון בהמעבד א"א לטמאה להאכה. חדא דאפי' היתה המעבד טמאה אינה רק ראשון ולדם וכלים אין מקבלין טומאה רק מאב. ותו דמעבד אמקע"ו כלל וכדמוכח [מגלים פי"ב מ"ז] דדוקא בהתקין דיבר להלוחו בעאר מקבל טומאה. והא דנקט התם שנפסל. רק אורחא דמלתא נקט. אמנם אפי' פי' מחט בפיה שמקבל טומאה. אפ"ה אין חשש נגיעתה בהמחט לטמאה. דהרי המחט לא נעשית מהרוק רק ראשון. והרי אדם וכלים אין מקבלין טומאה רק מאב הטומאה [נג"ק ד' ב' ג'] (י) : והרי

הקב"ה להמעיט את ישראל ע"י מתן תורה. אלא להרבותם : (ד) ובפירושו כאן כתב הרמב"ם דסגי באם בריא או ילד. וכן הביא כאן רבינו חננאל בשמו. וכן משמע לכאורה. דמ"ש מריבה בחולה וזקן. דמפרשינן לה או אם. אבל כל דייקינן.חזינן דא"ל לומר כן. דא"כ סתרה ריבה לסיפא [ודו"ק]. ותו דבשלמא בריבה שפיר שייך נפרש אם או אייך כאן. וכי שייכן מענין עגייני חולבה הן. אבל בסיפא מאי אם או אייך כאן. וכי שייכן מענין חוזק הן. וכי כל ילד לזוטר מיותיה. ואפי' הוא חולה יהי' חזק. והרי כל חולה חלש ואין בו כח לחוליה זרעו בכעפם א'. וכן מוכח נמי לפנ"ל מלשנה דמתני' דריבה וסיפא לאו בחד גוונא מיפרש. דאע"כ למה תפי' לסדרה דריבה. דכמו לנקט בריבה בחולה וזקן. הו"ל למנקט נמי בסיפא בבריא וילד. אלא וודאי משום דבריבה הא ודאי באו אם קאמר. דמה לי זקן חולה. אם ילד חולה. הרי שניהן חלשים. ובהא הא סני. אלא ע"כ אם אם קאמר. ולהכי הקדים מקרה הגוף. דסיימו חולי. דאין בו חילוק בין נער לזקן. והדר נקט זקן. דהיינו תמונת הגוף דמשונה תמונתו. ואין בו חילוק בין שהוא בריא אם חולה. ומה"מ הקדים מקרה הגוף. דהיינו חולי שאפשר מקודם גם בילד בן יומו. לתמונת הגוף דסיימו זקן. ואי תרוויהו בעינן. הי' ראוי להקדים תמונת הגוף למקרה שלו. דתחלה הוזקן ואח"כ הוחלה. אלא משום דבעי לגלויי דאו אם קתני. משא"כ בסיפא דבתמונת תרתי בעינן. להכי נקטינהו כסדר. הילד הבריא. ולפע"ד ט"ס יש בהרמב"ם בפירושו. אלא ע"ל אים בריא וילד. דאע"כ איך יסתור הרמב"ם א"ע. דהוא בכבודו ובעצמו פי' בריבה אם חולה אם זקן. ודו"ק. ותמהני מרבינו תו"מ שלא הרגיש במחילת כבודו בזה. וגם מש"ם משמע דתרתי בעי. מדקאמר דילד הייט שיכול לעמוד על רגל א' וכו'. ואי בחולה הרי א"א לעמוד כך : (ט) וע"ל דה"ה אפה שם לה שבר גרחם. ומשאת שם שבעת משפוה. לעכב הרחם שלא יפול לחוץ. מדאינו מהודק שם א"ל לבסירו בשעת עבילה. מלבד שבית הסתרים ברחוי רק לגיאת מים שני. ונם במהודק שם. ים קלת חשש שכנה כשתסירו. מ"ל לבסירו. אלא גרע מקאלמים. דמדים שכנה לבסירן. נחשבין כנופה ואינן חוצלין (כי"ד קל"ח ס"ו) : (י) והא דלא מלרבינן הכא שיהיו המעות בפיה לטמאה. דאע"כ הו"ל הרוק שע"ג כמיים מחוברין שאינן מקבלין טומאה (כלים פ"ח מ"י). נ"ל דהא דקאמר התם דדוקא כשהיא בפיו לטמאו מקבל טומאה. היינו דכשהיא בפיו לטמאו א"ל שיהפך המעבד בפיו. דאינו בהיפך המעבד. אלא גרע מדבילה דקאמר התם שכשהפכה נטמאה. וא"כ הכא שמוחזקת בטומאה. מיישינן שמא הפכה המעבד בפיה. דכל מלהא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה (כשנושה מ"א ב'). וכן משמע מסתימת לשון הרמב"ם (מקואות פ"ב ה"ב) דשפיר כמשמעו. ואפ"ה פסק נמי כר' יוסי דהתם (בפמ"ו מאוכלין ה"ו). וא"כ בנתנה המעבד בפיה אלא לטמאה. ויהבה אדעתה שלא לפסק המעבד. אפשר דטהורה

חדושי בהרי"ה

פ"ח משנה ה [תי"ט ד"ה] נדה שנתנה מעות בתוך פיה כו' טהורה מטומאתה כו' והא דנקט נדה ספי משאר טמאים כו' עכ"ל. לא הבנתי דבשאר טמאין טאי נ"מ דהם מהורין מן הטומאה הא הן טמאין על גב רוקה וא"כ צריך לטבול מט"נ אבל נבי נדה נ"מ דהא עכ"פ טהורה לבעלה וגם אף דהו"ל למנקט זבה חדא דנדה יותר שכיח ועוד דא"כ טאי טמיים וגם טהרתה מצינת כו' הא זבה ג"כ מהאי טעמא הוי לי' למנקט דהויא ג"כ טמהרת לבעלה :

משנה אחרונה

אלא מפלוט וכיון דפלטת קפלת אינה נגמרי ומיטעו המקפיד הוי ומוכן. וכ"כ מדברי הרמב"ם פ"ה מהלכות טמעת דטעמא דמשום פולטת אלא משום פולטת שהעתיק מתנה זו קודם שהתחיל בטומאת פולטת: בשיטיל את המי' ממא. ופריך בגמ' בנדה הא אלא אמרינן ומשמי שהני סתם לדוחה בהקנבסה הוי. ולמתי דפי' לעיל דבני מי רגלים מיישינן דאמרינן וכבור הרבנת מי רגלים הוא ה"ל ה"מ לבטוי הכי. אלא דעדיפא מינה מבני דאפי' ולאי נא אמרינן ממא מדאלוייתה. ואי"מ אבהי אמאי ממא הא איכא ספק בפיקא ממא בתחלה יצא טולו. ואח"ע אלא יצא טולו ממא גם בכשיו לא יצא עם מי רגלים. וי"ל כיון דבגילות הוא לגאת עם מי רגלים אלו ספק מיקרי כמ"ש הפוסקים בבמה דוכתי דספק הרגיל

תוספות יום טוב

בחולה ובזקן. מיי' שם: ה נדה. מיי' פ"ב מה"מ ה"ב מול ובו"ב יו"ד סימן קנה סעיף מ. מיי' נדה מז. ד"ה פפתה :

ציונים

חלופי גרסאות

הטיל את המים בחולין ובנדה הטיל מים. כשיטיל את המים ממא בחולין לכשיטיל מבא ובנדה לכשיטיל מים ממא. ה גב בנמב"ג גבי.

תוספות הדשים

[תי"ט ד"ה] ר' יוסי כו' אבל בחבורו כו'. דלפירושו קשה דבחולה לא בזקן ממעט בחולה ואפילו שהוא ילד לא בזקן ואפילו שהוא בריא טמא והכי כתב אבל אים בריא דמשמע לפי' זקן לא ילד ולפי' חולה וקבין ריבא וסיפ' אהכי. אבל במ"ב בחבורו לפי שפיר. וכ"כ המפרשים :

מלאכת שלמה

שכא דרוצה בהרגשה ואריך לדקדק שלא יקשה לשמואל מהך דלעיל אינם שמאים אלא מדבריהם ולא נזרו עליהם טומאה אלא לתרומה דמים תלוקים לו עכורים הר"ם ז"ל. וכתב הרמב"ם ז"ל שם בפרק אבל לחולין טהורין ע"כ : ה אבל טמאה על גב רוקה. דהוי המים לטהרות לא נעשית מהרוק רק ראשון. והרי אדם כמו אים טהור שנגע ברוק הנדה שהוא ראשון לטומאה : קלא

שכן דרך שיתלש רוק על מעות שבפיו. ומיהו בפ"ח דכלים מ"י קאמר ר' יוסי דלמאן דוקא כ"כ הר"ם. ומ"ש הר"ב ומומאה מתורת מגע. דלא"ג דלטהרה כי קלה שפתותיה שדחקה הרבה. הוא דלא עלתה לה טבילה אבל לא בעינן שתפתח פיה ג"כ. וכן מסיים בהדיא הר"ם בסוף מכילתין שדוחקת שפתותיה ביותר ומתכסה הבשר החיצון ע"כ. ודבעינן רחוי לביאת מים היינו שלא יהא בו דבר חוצץ כמו עלים בין שיניה. מ"מ שאני בין טומאה לטהרה. דהכי איתא בהדיא בפ"ק דקדושין דף כה (לשון) [הכל מודים לשון רבי לענין טומאה גלוי הוא. מ"ע אשר יגע אמר רחמנא והאי בר נגיעה הוא. לענין טבילה כטמון. מ"ע ורחץ בשרו במים אמר רחמנא מה בשרו מאבריו אף כל מאבריו כך גרמה בעיני. ומדברי הר"ם גרמה דע"כ לא ממאמינן במגע אלא כשתרוק דאו לא סגי דלא תגע בה בשפתותיה. אבל כשעדיין בפיה לא. דהרי מסיים הכי ואפי' בעודן בפיה טומאה היא מידי דהוה אגבלה בקומטו דטמא בפ' יולא דוכן [דף מב] ע"כ. כלומר דהתם אמרי' דגבלה מטמא בקומטו משום משא וה"ג מטמא משום משא מטמא בהדיא דכשעודו בפיה לא מטמא במגע. אבל לי גרמה כמ"ש דאף כשבפיה מטמא במגע: נתנה שערה בפיה. כתב הר"ב ולא כאו המים בשערה דילפינן בפ"ק דעירובין דף ד ורחץ את כל בשרו וחזו שער: ואם הדיח את ידו במים. קודם לחיזתו. הר"ם: רש"ל

מלאכת שלמה

קרצה שפתותיה כאילו לא טבלה. כפ' תינוקת דף ס"ז גרסי' דאם עלתה עיניה ביותר לא עלתה לה טבילה ונתר הכי אמרי' התם ולית הלכתא כולא ז"ל ומקשה על זה הר"ן ז"ל מ"ש עלתה עיניה מקרצה שפתותיה וי"ל דכי עלתה עיניה לא מהדקי קמטין כולי האי שיהו מעכבין מלבוא בהן המים ע"כ ועיין ג"כ בכסף משנה כפ' שני דהלכות מקואות סימן כ"ב שאם הביא גירסת ההלכות דגרסה דמכל מקום חסר לנו לשון בדפוס בגמרות שבידינו: האוחז באדם וכו'. ירושל' דחגיגה ר"פ חומר בקדש. מ"ר יוחנן דאמר שמואל דבריתא

יכין

מד) והרי גם שער צריך שיבואו בהן מים [כנ"ל דפ"ב]. וזו הרי לא באו לה המים בשערה:מה) סגרהן בחוזק.וה"ה בתפסה בחוזק במקו' אחר בגופ' או בדבר אחר: מו) דוחקן זה בזה (יא): מז) לא סגי ליה למהני טומאה. כדנקט במשנה ה'. דמשמע דעכ"פ מותרת לבעלה. אבל הכא הוי כאילו לא טבלה. דאסורה גם לבעלה. דאמרה דנקט לעיל מינה קאי (יב): מח) ר"ל האדם והכלים נטהרין בטומאתן כמו שהיו. דמקוש החזיקה חולין. מדהו"ל מיעוט המקפיד. דכל דבר שמקפיד בהאילתו. בין שמקפיד להסירן. מדמטפין הגוף. וכגון כל דבר לכוך שדבוק בהגוף. או שמקפיד להסירו מהגוף מפני יקרותו. שחושש שיתלחלח בהמים. או שמקפיד שיתקיים על הגוף כחוטין שבגופו. שמכאיב לו כשמסירו [עי' רש"י קפ"ח פקי"ד]. בכולן כל שאינן רפויין חוללין. אבל הי"ל דהא דקאמר טומאין לשון רבים כולל גם המטביל. ליתא. דא"כ בהדיא ידיו נמי: מט) קודם האחיזה: נ) מיהו כשהאדם והכלים הן אחע"ש. פטור דאפי' הדיח המטביל ידיו. הרי נטמא הוא מהמטבל. ולריך גם הוא לטבול מ"ע. ולפיכך הי' האדם שהטבילו האוחז. כשאר בטהרתו. מדלא נעשה האוחז רק ראשון לטומאה. ואינו מטמא אדם. עכ"פ הכלי שאחז כשהטבילו נטמא מהאוחז ע"י המשקין שבין ידו להכלי כשמעלהו [עפ"ת דפרה מ"ה]. ואפ"ה אחרי לה טבילה ראשונה להכלי. דלטבילה שניה שאינה רק מד"ס מ"ל שוב הערב שמש שנית [כרש"י כיצה י"ח א']. וגם רק מדלגנעה ברוק. להכי קאמר שמאה ע"ג רוקה. דנעשה ראשון לטומאה. ולהכי נקט בכא זו באשה. אע"ג דגם באיש המובל הוה מצי למנקט שכתן מעות לפיו. אלא רצה למנקט החיצוק שיש בשפבלה ומעות בפיה. דעכ"פ טהורה לבעלה. אבל בתנה שערה בפיה. גם לבעלה אסורה. וי"ל עוד דלהכי הוך ובאחז בשמבל בפיפא. לא מהני טבילה. מדהו"ל מיעוט המקפיד עליו לחולין (כגדה ס"ז ב'). ואין להקשות בקרצה שפתיה וקפצה ידה אמאי חולין. הרי כל מין במינו אינו חולין. וי"ל כיון דלאו אורח כך. אף מין במינו חולין (כתוס' סוכה ל"ז א'). א"נ כל מין במינו אינו חולין

תפארת ישראל

בועז

דטהורה: (יא) וי"ל דהא דלא נקט נתנה שערה בפיה וקרצה שפתותיה גבי סדרי. מדשניהן בפיה. ה"ש כי היכי דלא נטעה לומר דכשנתנה שערה בפיה צריך שיהא שקרצה שפתיה. להכי הפסיק ביניהן עם קפצה ידה. לאשמעינן דבנתנה שערה בפיה. אפי' לא קפצה שפתיה סגי. דרק הפה עצמו סגי ברחוי לביאת מים. אבל השער הרי צריך שיבואו עליהן מים ממש: (יב) וי"ל עוד דכל היכא דקאי בהבך מסכתות ד' וה'. בטבילת זכר. כגון בטבילת בעל קרי (גמ"ד). נקט לישנא דטמא ושאור. מדאין כ"מ בטבילתו רק לענין טומאה. ולא לענין איסור והיתר. וכ"כ בסיפא (במ"ה) באחז באדם וכלים להטבילן. והרי בהא נכלל נמי טבילת זכר וכלים שאין כ"מ בטבילתן רק לענין טומאה וטהרה. ולא לשאר ענין איסור והיתר. להכי נמי התם נקט לשון טמאין. משא"ב הכא דקאי רק אחאה אדם. דכ"מ נמי בטבילתה גם לענין איסור והיתר. שתהי' אסורה לבעלה. נקט תנה לישנא כאילו לא טבלה. לאשמעינן דאסורה גם לבעלה. וכ"כ במשנה ד' בשמשה ולא קנתה קודם טבילה. מדאיירי בנשואה. הרי משכחת לה שיהי' כ"מ בטבילה זו לענין שתאסר לבעלה. כגון שנשמה תוך י"ח ימי זיבה שלא ראתה בהן דם קודם תשמיש רק אחר התשמיש באותו יום. והרי צריכה לספור יום נגד יום. וזו טבלה ביום המחרת בלי קינוח מקודם. והרי השתא כשתפלוט היום ביום הספירה. יהי' כאילו לא ספרה. ותהי' אסורה גם לבעלה. להכי שפיר נקט התם כאילו לא טבלה. לאשמעינן דגם לבעלה אסורה. ורק ברישא דמשנה ה' בנתנה משות בפיה. אע"ג דנמי מיירי בחאם. אפ"ה לא הוה מלי למנקט כאילו לא טבלה. הרי וודאי מהני לה טבילה לא לגבי לבעלה. רק גם לסלק ממנה טומאת אהמ"ו. הרי לא משוס חילוה נטמאה. אלא רצה למנקט החיצוק שיש בשפבלה ומעות בפיה. דעכ"פ טהורה לבעלה. אבל בתנה שערה בפיה. גם לבעלה אסורה. וי"ל עוד דלהכי בכל הוך ובאחז בשמבל בפיפא. לא מהני טבילה. מדהו"ל מיעוט המקפיד עליו לחולין (כגדה ס"ז ב'). ואין להקשות בקרצה שפתיה וקפצה ידה אמאי חולין. הרי כל מין במינו אינו חולין. וי"ל כיון דלאו אורח כך. אף מין במינו חולין (כתוס' סוכה ל"ז א'). א"נ כל מין במינו אינו חולין

חלופי גרסאות

ומטבילן נמצא"ע והטבילן.

תוספות חדשים

מ"ה[תי"ש ד"ה]אבל ממא' כו' שכן דרך כו'. דאי לא מיעקר ונחלש לא נתבב משקי. (הר"כ והר"ם פ"ח דכלים):

משנה אחרונה

דוקא כ"כ הר"ם עכ"ל ולא הבמיק יפה דמדבריו משמע דר' יוסי פליג נמי הכא דלגמרא דוקא וליתא דהכא לא פליג ודוקא הכם לענין טומאה קלה שהבילה מקבל טומאה מידי' בעי לגמרא דהתמבי' דהגי"כ לא הצ"ב משקה לא לטומאה ולא להכשר כדמוכח הפ"ג דעבודו יום אבל הכא ממעיטת הכלה שהן אב הן הטהרה מודה ר"י דבין אתמבי' ובין לא אתמבי' עמא מדאורייתא אבל הר"ם לא כתב לשון ומיהו אלא כתב ופ"ח דכלים ה"ל יוסי לגמרא דוקא לענין טומאת ידים דבהכי איירי התם פ"ב: כאילו לא טבלה. לאו דוקא דמדאורייתא אין חילוה אלא בהדו ומקפיד והכא ליכא הדו אלא מדרבנן אסורה כאילו לא טבלה דבתישוטו המקפיד אסרו בדלקמן פ"ט מ"ג. ואע"ג דהכא אינה מקפדת שהרי נידים עמהה. כיון דהוי קפידא לגוב אינשי לדידה נמי הוי קפידא בדאיתא בפוסקים. ושוד לדידה נמי הוי קפידא בשאינה צריכה לכך ואומרים לה לקפוץ ידיה או שפתותי' אלא בגלגה ודאי מקפדת השתא נמי הוי קפידא. ומסתברא לי דבהבי נמי אם הדיחה ידי' בתים אחלה ואח"כ קפלה אחמן מבעת עבילה מטורין וכן אם הדיחה שפתותי' אחלה בדאמרי' בסיפא בגאחז אדם וכלים דהא בתרוייהו משום חילוה הוי הבילה הוא מדאורייתא דכתיב ורחץ את כל בשרו. ואמנם אם נאמר כן יש לישב קלי. דלישנא דמתני' משמע דאסיפא לחודה קאי דאם הדיח ידיו קאמר וגם הפוסקים לא הזכירו בדישא שבויתא דהדיח וא"ע נאמר הדיח אחלה מתני' וכלים וסמיכין ממאין. נראין עמם הא מישוטו שאינו מקפיד הוא. ובשלמא באדם י"ל כדפי' לכיל כיון דבהוב מיכני הוי קפידא שיאחוז אדם את ידיו. אבל בכלים אינם כמו מחמ בתרוי לבישא דהא סתמא קאמי ומוד דומיא דאדם קאמי. ולולי דמסתפינא אמינא מילתא אחרת דהא דאמרי' מישוטו שאינו מקפיד אינו חולין הייט בגמלא עליו ויאמר מישוטו חולין לתקוה ויאמר מה לי שיש בו דבר החולין שלא נאו בו אם המים ומה לי אם הוא חוץ לתקוה ולא יהא שמא יבא ג"כ לאסקל שלא יכנים כל בופו בתוך המקוה בשרו. וכשוגג שנמלא במישוטו לא שייך למיגזר הא. דהא השתא נמי למבילה מעלייתא איכון. אלא כיון שלא נמלא בפוסקים חילוק זה מסתפינא בהא. ואמנם אם נאמר כן יש לישב דבמחזיר לייתא דלא קלה שפתותי' בשמתה בתרוי לייתי' דהוי מישוטו שאינו מקפיד הוי כאילו לא טבלה ולהכי לא קתני הכא מקנתא דהדיחה ידי' ושפתותי' כיון דבעבדי הכי תמוך הדחק ויתא לה בטבילה הגונה מני לה מקנתא. והשתא משמע לטיקר דינא בהם הדיחה מהני נמי בני קפלה ידיה ושפתותיה וא"ע שלא הזכירוהו הפוסקים: ואם הדיח פם יהו בתים מטורין. אבל מנשה לפ"ע לא מהני גזרה שמא לא יכפה כ"כ הרמב"ם גם הרא"ש בפירושו. וא"ש בהדיח נמי כיגזר שמא לא ידיה. וי"ל דבמכפה מיכא למיגזר כיון שאותנו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ידיו מתחבר למי המקוה ושוב אין כאן חלילה: רש"א ירפה וכו'. ואין הלכה כר"ש: בית הסתרים. כגון תוך האוזן. ותוך הטוטס. ותוך הפה: בית הקמטין. של שחי ושל ערוה א"כ קמטין של זקן וזקנה שבשרם נקמט: אין צריך שיבאו בהן מים. דכתיב (ויקרא טו) וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים וכי בשטיפת ידים נטהר הזב והלא טבילה כל הגוף במים חיים הוא צריך אלא לומר לך מה ידיו בגראה אף כל בשרו בגראה פרט לבית הסתרים ואעפ"כ אמרו חכמים לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שהרא אשה מדיחה קמטיה בשעת טבילה. דנהי דאין צריכין לבא בהן מיס. מקוס הראוי לביאת מיס בעינן:

רבי שמעון אומר ירפה נא) **כדי שיבואו בהם מים** נב). **בית הסתרים** נג) **בית הקמטים** נד) **אינן צריכין שיבואו בהן מים** נה):

רש"א ירפה כדי שיבואו בהם המים. אבל ת"ק אמר שהם טמאים גזירה שמא לא ירפה. כ"פ הרמב"ם [פ"ב מ"ז]. אבל להטור סי' קל"ח ר"ם אהדיה קאי. ובעי שיהא ג"כ מרפה ולא סגי בהדחה בלבד. ולפ"ז פסק דלת"ק בריפוי בלבד סגי במכ"ש דאהדיה: א"צ שיבאו בהן המים כתב הר"ב דכתיב וכל אשר יגע וכו' והלא טבילת כל הגוף במים חיים הוא צריך. דכתיב ורחץ בשרו במים חיים וטהר. וא"ת ולמאי אילטריך וידיו הא בשרו גופיה דרשינן מה בשרו מאבראי כמ"ש לעיל. וכ"ל דמדכתיב גבי בעל קרי כל בשרו שמעינן דכ"ש בזב להכי אתא וידיו למעוטי בית הסתרים ואחר שכבר נכתב וידיו למדרש הכי אמרינן מה בשרו מאבראי כלומר דמידיו כבר שמעינן דבשרו הייט מאבראי ועיין עוד לקמן. ומ"ש הר"ב מקוס הראוי לביאת מיס בעינן בגמ' פ"ק דקדושין דף כה מדר' זירא דאמר ר"ז כל הראוי לבילה כו' וכתבו הר"ב במ"ד פי"ב דמנחות וא"ת תיגח בלילה דבעינן ראוי כמ"ש הטעם במ"ב פ"ג דמנחות. אבל בטבילה מנלן דבעינן ראוי. וי"ל מסוס דכתיב ורחץ את כל בשרו דמשמע אפי' בית הסתרים. וכתיב וידיו ודרשינן מה ידיו מאבראי וממעטי' בית הסתרים מ"מ כיון דאיכא כל דמרבינן אפי' בית הסתרים איכא למימר לכל הפחות להכי מרבי דבעינן ראוי לביאת מיס הוס' דקידושין [שם ד"ה כל הראוי] וק"ל דהא כל לא כתיב גבי זב. אבל לפי מה שפירשתי דהוה ילפינן מכל דבעל קרי אפשר דה"ק דאי לאו ידיו הוה אילו נכתב כל גבי זב גופיה דהא להכי אילטריך ידיו. אבל בפ"ג דמנחות דף יח הקשו מבשרו מה בשרו מאבראי א"כ אפי' ראוי לא ניבעי ותירצו מסוס דכתיב כל בשרו (ממש) [מ"מ] אהני למימר דבעינן ראוי ע"כ. גראה דבשרו גופיה דייקי'. וכתבו עוד שם. וא"ת דא"כ לכתחילה ניבעי ראוי כמו בבילה [דלכתחילה בעינן בילה כדתנן ובולל] וי"ל שאני הכא דכתיב בשרו דמשמע מאבראי וכאילו כתב בהדיא ורחץ מאבראי ע"כ. וכ"ל דלעיתם [*דקדושין] נמי ניחא דעד כאן לא בעינן וידיו אלא מסוס דגבי בעל קרי כתיב כל בשרו והוה ילפינן מיניה במכ"ש. אבל בשרו לחודיה משמע מאבראי. והלכך ידיו לא אתא אלא למעקר כל דגבי בעל קרי. שלא יהא ניתן לדרסו כאילו נכתב כל בשרו. וכיון דמיעקר. בשרו גופיה פירושו מאבראי. ומיהו מדאילטריך וידיו דהוא מסוס דכאילו נכתב כל בשרו נמי לענין ראוי ודו"ק:

מלאכת שלמה

דבריהם דהתם ור"ם דהכא אמרו דבר אחד. ר"ם אומר ירפה לרבנן לא סגי ביד רפה דחיים' שמא לא ירפה הרא"ם ז"ל. ובערוך בערך דח פי' אם הדיח ידיו במים טהורים פי' אם רחץ גב ידו במים טהורים אע"פ שלא הגיעו המים לכף ידו ר"ם אומר ירפה כלומר לא יטהר אבלי עד שירפה ידו ויגיע המים לתוך ידו ולכלי ע"כ: בית הסתרים וכו'. ופי' הר"ן ז"ל בהלכות נדה להרי"ף ז"ל דנפ' שני דשבושות רים דף ס"ח מיהו צריכה אשה להדיח קמטיה במים כדי שיהא ראוי לביאת מים ע"כ וכמו שפי' כבר רעז"ל. וכתב ב"י בעוי"ד סי' קל"ח נדה שנתנה משות בפיה וירדה ומבלה מהורה מטומאתה וכו' אע"פ שדבר פשוט הוא שהרי המשות אינם מהודקים במקום הנתתם וא"כ לא שייכא בהו חלילה ר"ל דמתני' סיפא איצטריכ' ליה דמסייס בה אבל עמאה ע"ג רוקה כלומר שהיא ממאה ע"ג רוקה שנתלש קודם שטבלה וממאה מתורת מגע דרוקה מטמא במגע ובמשא ומשום דלידון הטתא לא נפקא לן מסיפא מידי דהא בטומתיהו שרבו לית לן טומאה ופהדה לפיכך לא כתבו הפוסקים האחרונים אלא הריטא בלבד עכ"ל ז"ל:

ציונים

בית הסתרים. נדה כה פיי שם פ"ל ה"י כתב נאמרין קיא מול ושו"ע שם סימן קלא פעיף כה:

הלופי גרסאות

מים בל"ע ול"ע המים וכ"ה נמשנ"ע וכן בטור. הסתרים בית הקמטים בל"ע ול"ע הסתרים ובית הקמטים ונגזה הקמטים ובית הסתרים. שיבואו בהן נגזה לביאת:

תוספות הדשים

[בהר"ב ד"ה] א"צ כו' בגראה כו'. האשה טובלת דרך גדילתה ואינה צריכה להכניס ראשותיה יותר מדאי אלא כאורגת וכמעיקה את בגד (הרמב"ם פ"ב הלכה יו"ד) ועיין בגדה דס"ז: [תי"ש ד"ה] רש"א כו'. אבל להטור כו'. ודעת אביו הא"ם ז"ל כפי' הרמב"ם:

תוספות רע"ק

פ"ה משנה ה [אות יג] תוי"ט בד"ה א"צ שיבאו בהן המים. דבעינן ראוי לביאת מים (תוספות דקידושין) ומאי דלא בעינן

משנה אחרונה

כדי שלא יפול הכלי או האדם ואם ירפה מוסב שמא יפול והלכך לא לאית. וגזה מיושב שהקשה הרמב"ם דלא אתכתן דגזרי במרפה שמא לא ירפה דהא הכן בפ' כמה אשה לא תטבול בהן עד שתרפה ע"כ ולמאי דפי' ניחא דהכא מסוס ביעמותא שלא יפול גזרינן מפי. ומ"ת מפרש הרמב"ם דלא כפי' הרמב"ם והכ"ם אלא דבמרפה מודה מ"ק דהכי ובהדיא לא מודה ר"ם וכ"כ הטור דהכי מסתברא. ונראה שלא רצה הטור פירוש אחרון ז"ל על המשניות. וא"ת להרמב"ם מ"ע דר"ם דתמיר במרפה ואוסר בהדיא הא בהדיא נמי המים הטופחין מתמכרין נמי המקוה. וי"ל הטעם כמ"ם הפ"ז בי"ד סי' ק"כ בשם הרמב"ם שכתב בתשובת הבית הא דת"ק מתיר אפי' אינו מרפה ונגבד שלא ידחוק לאמה בכח עכ"ל וא"כ גזר ר"ם בהדיא שמא ידחוק בכח. והשתא לאתיקן להכי מלינן לפרושי מתני' דר"ם לא פליג אלא מוסיף דאף על פי שהדיח צריך שירפה ולא ידחוק בכח ובהא מ"ק נמי מודה כדברי הרמב"ם. ואמ"נ דתני לה בלשון פלוגתא אשכחן מוכח הכ"ג דלא פליגי כמ"ם אוי"ם פ"ג דבטוטים. ודע דאמ"נ דמתני' אגי אם הדיח

יכין

וגם אם היו האדם והכלים הנטבלין רק רשאין לטומאה. עכ"פ נטמאו ידי המטביל מהמשקה שמהדחתן כשבאו בין ידיו להטמ' הנטבל. ואף שאותה המשקה שנטמא' הושקה אח"כ במי המקוה. עכ"פ כבר נטמאו הידים מהמשקה קודם שהושקה. דכל הפוסל תרומה מטמא הידים [בידים פ"ג מ"ב]. וכיון שנטמאו הידים חוזרין ומטמאין את הכלי ע"י המשקין שביניהן שחוזר ונטמא מהידים כשמטבלו [עי' רמב"ם והאב"ד פ"ז מהל' פ"ב ופ"מ מהל' פ"ו] (יג): נא) ירפה ידיו בשעת אחיזה: נב) וקיי"ל כת"ק. ופליגי רבותיו. דלרמב"ם ורמב"ן והרא"ש. ת"ק מחמיר טפי מר"ש. וס"ל לת"ק דרפוי ידים לא מהני. דתנ"ג דכל הרפויין אינן חוללין [בלקמן רפ"ע]. אפ"ה הכא לא מהני רפוי ידיו. משום דכל האוחז דרכו לאחוז בכח. כדי שלא ישמט מידו דבר הנאחז. ומשו"ה דוקא בהדיח ידיו תחלה מהני. ומדסתם הנא דבריו. משמע אף שאחז בכח. כיון שהדיח ידיו תחלה מהני. ור"ש ס"ל דרפוי לבד מהני. ולא נזריכן שיהדק. ולפיכך כל שריפה ידיו. ויבואו מי המקוה תחת יד האוחז. א"ל להדיח ידו במים תחלה. אמנם להרשב"א ר"ש מחמיר טפי מת"ק. דת"ק ס"ל דמהני הדחה לחוד אפי' אוחז בכח. וכ"ש דמהני רפוי ידיו. דהרי יבואו המים תחת היד. ולא גזרינן רפוי ידיו אמו שלא ירפס. ולר"ש הדחה לא מהני כלל. כיון דידיו מהודקין. ורק רפוי ידיו בעינן. דלא דמי לרגלי הטובל שע"ג הקרקע. דהתם מי המקוה קדמו לרגליו [בלעיל פ"ז סי' ג']. ופסק בש"ע [יו"ד ק"כ ס"ב וקל"א סכ"מ] כרשב"א אליבא דת"ק. דבין רפוי ידיו או הדחתן תחלה מהני: נג) כגון תוך הפה והטוטס והאוזן. או תוך הרחם: נד) כל קמט שבגוף: נה) מיהו צריך שהדיחתן מקודם דעכ"פ ראוי לביאת מים בעינן [כמה ס"ו ב']. ואם לא בדקתן מקודם. ואח"כ נא מצאה שום דבר החוצץ. עלתה לה טבילה. ואם מצאה שם דבר החוצץ אחר טבילתה. טמאה. רק אם אחר טבילתה קודם בדיקתה נתעסקה באותו הטמין. שאפשר לתלות שאחר טבילתה נדבק שם כשנתעסקה באותו

תפארת ישראל

בועז

שיהו מסוס דאשבינן לאחוצץ באילו אינו שם. ומסני רק בדבר שא"ל נגיעה זה בזה. משא"כ הכא הרי צריך שיגעו המים במקום הנאחץ (ומש"ם בס"ד זבחים פי"ג סי' ג'). אמנם ק"ל לפי סתמא דמשנתינו. וגם מדפלגינהו תנא לבבא דסאוחז בחלש וכלים עם בבא דנתנה שערה בפיה. לב' בני. וגם מסתימת לשון הפוסקים (י"ד קל"ח סכ"ח). משמע דבמתנה שערה בפיה וכו'. אפי' הדיחה שערותיה וידה ופתותיה תחלה. אפ"ה כשסגרתן אח"כ בחוזק. לא מסני לה מבילה. ואמאי. ומ"ש מאחזתה מבירתה בסיפא דמהני כה"נ. וג"ל דמשה מוכח כרבינו טו"ז (קל"ח סס"ק כ"ז) דגם באחזתה חבירתה דמהני לה הדחה. היינו רק בשלא אחזתה בכח. רק שגם לא רפתה ידה ברווח טפי. ולפ"ז נקט רישא לרבותא. דבהדקה. אפי' בנוח עצמו חוצץ ונקט סיפא לרבותא. דדוקא בלא רפתה. הא ברפתה אפי' בנוח חבירתה אינה חוצץ: (יג) ולרבינו טו"ז (קל"ח ס"ק כ"ח) הא דמהני הכא הדחת מים תחלה. היינו אפי' הדיחתן בשאוצין. מדהוכשרו בהשקה. ולש"ך שם (ס"ק ל"ז) דוקא בהדיחתן באינן שאוצין. והיינו משום דהא לצריך לאחוז ידיו

דמשמע דיעבד לאו דוקא דס"ה לכתחלה נמי אבי דהא לפי פי' הרמב"ם והרא"ש מדיח קיל ממרפה לת"ק דבמדיח אבי ובמרפה אסור. וע"כ הא דאסר ת"ק במרפה היינו לכתחלה שמא לא ירפה אבל בדיעבד תנא קמא נמי מודה דאבי דאין סברא בדיעבד וס"ם מתיר לכתחלה. וממילא בהדיח אף לכתחלה אבי. אבל הש"ך כתב בסי' קל"ח דהדיח קאבי דיעבד ולכתחלה מאן לימא לן וכו' ולכב"ל כדפי'. ופי' שפ"ב דידים לענין נט"ע לא"ע אבי במרפה לכתחלה: בית הסתרים וכו' מ"ל שיבאו בהן המים. פי' הר"ב דכתיב וידיו מה ידיו בגראה וכו' והקשה תוי"ט

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ביאת מים לכתחלה כמי נבי בילה וכו' תירצו התוס' בגדה דס"ו ע"ב דאין סברא נבי טבילה שלא הקפידה תורה אלא שיטהר האדם ויבין דבדיעבד טהור לכתחילה נבי לא בעי אבל בלילה ומקרא בבורים וחליצה מצות נינהו ע"ש:

משנה אחרונה

תוי"ט דמבטלו שמעי' הא מה בקנו מתבלבלו וכו'. וי"ל דמתבלבל ובלתה תרי מילי נינהו. דמתבלבלו הייט הענלים ולאפוקי לגון בטולו תמון ונבלה הייט באבר הנבלה אלא מקלמו ממון דלא נימא שדי מיטומא בתר דוכא וכאילו כולו נבלה קמ"ל. ומה שהביא

בלותו המין. דולה בו. דלע"ג דבכל מקום שבגוף אם לא בדקה לאותו מקודם. ונמצא עליה אחר טבילה דבר החולין. אע"ג שנתעסקה באותו המין בין הטבילה למליחה. אפ"ה לא הלינן שאח"כ נדבק בה [כ"ל קע"ש ס"ד סקי"ז]. אפ"ה בבית הסתרים וקמטים. דא"ל לביאת מים. רק לריך שיהי' ראוי לביאת מים הלינן שאח"כ נדבק בה ועלתה לה טבילה [קע"מ כ"ה וכ"ו]. ואע"ג דבמקום גלוי שבגוף אמי הרי כל מיעוט המקפיד עליו אינו חולין רק מדרבנן [סוכה ד' ו' ב']. ובכל דרבנן אמרינן דחולין שבהיתר הי' [נפסחים ד' י' ע"א]. י"ל שאני הכא שהי' לבטבל חזקת טומאה. ואין ספק טבילה מוציא מידי ודאי טומאה דמקודם. ורק בבית הסתרים מקילינן. וכ"ל מהרוש ספק ספיקא. שמא אח"כ נדבק שם. ואת"ל מקודם דלמא בשעת טבילה הי' ראוי לביאת מים תחת הדבר החולין. מיהו להרוקה גם בבית הסתרים בכה"ג לא הלינן שאח"כ נדבק שם. וראוי להחמיר [ס"ק שם ס"ק ל"ג]:

משנה אחרונה

תוי"ט דמבטלו שמעי' הא מה בקנו מתבלבלו וכו'. וי"ל דמתבלבל ובלתה תרי מילי נינהו. דמתבלבלו הייט הענלים ולאפוקי לגון בטולו תמון ונבלה הייט באבר הנבלה אלא מקלמו ממון דלא נימא שדי מיטומא בתר דוכא וכאילו כולו נבלה קמ"ל. ומה שהביא

טומאה. לא מהני להו הזקה רק לטהר טומאתן (כבילה י"ז ב'). ולא להכשירן לטבילה. דמי עדיפי מים שאובין שביד מחבית מים שאובין שנפל אפי' ליס הגדול. דהושבן בכל הכיבוהים לשאובין (ועי' מ"ש בס"ד לעיל פ"ו מ"ד בדין תניק ולו"ק). ולפ"ז נ"ל דלהס"ד אף שהדית ידיו במי המקוה. צריך שלא תגביה ידם ממי המקוה אחר ההלחה. דאל"כ תיקף נעשו שאובין *):

*) אחר הטו"ל מכאן ואילך לא נמצא מכמ"י המחבר ז"ל פר' הם' ידיס פ"ל ס"ב אות ע' ואנל מל לתנדין. והדפבנו נמקום החסר אם הפי' שנדפס בנל.

תוי"ט בשם הרוס' דמנחות שהקנו כיון דמבילה ינפי' ניכני לכתחלה רחילה בית הסתרים כמו בבילה ע"ש. לפ"ד נ"ל כיון דמדאורייתא מיטומו המקפיד אינו חולין אפי' לכתחלה משמע בדאורייתא אין חילוק בין לכתחלה לו דיעבד וכיון דבדיעבד טהור לכתחלה נמי לא בעינן. ועכ"כ נ"ל כן מדאילטריך וידיו לטעם בית הסתרים ותיפוק לי' בלא"ה מיטומו אינו חולין אלא לחומרא דלכתחלה נמי לא בעינן ומלאתי בתוס' פ' בתרא דנדה ד' ס"ו שמילנו קרוב לזה. ומיהו אי נימא דבדאורייתא אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד קשה למה לי מיטומא לבית הסתרים הא מיטומו סוי. ומכאן ראי' למאי דפי' לעיל דהא דמיטומו אינו חולין היינו כשלא ידע בתחילה בשעת הטבילה אבל בידע חולין ואפשר דמדאורייתא נמי. ועיין פ"ב דקוטה מ"ב דלר"ש אילטריך קרא לפטול לכתחלה אע"ג דבדיעבד כשר:

תוספות יום טוב — מקואות אלו חוצצין פרק ט — ר' עובדיה מברטנורה

ציונים

א אלו חוצצין. שנת מ. ובירושלמי שם. מיי' פ"ב מה' מקואות ה"ה סמג לאין קיא טוש"ע יו"ד סי' קנא סעיף ב:

חלופי גרסאות

א אלו נשנם ואלו. אינם נשנת אין.

תוספות חדשים

פ"ט מ"א [בהר"ב ד"ה] של צמר כו' אבל של צואר כו'. אבל הבקים

תוספות רע"ק

פ"ט משנה א [אות יד] [בהר"ב ד"ה] של צמר. מודים לו חכמים)

תוס' אנשי שם

פ"ט **א** ת"ש ד"ה אלו כו' משום דבמ"ה כו'.

משנה אחרונה

פ"ט **א** אלו חוצצין בחדס. אע"פ דבמ"פ מי כלנא ואמר

פרק ט א אלו חוצצין בחדס. משום דבמ"ה קתני אלו חוצצין בכלים. תנא נבי טבילת אדם אלו חוצצין בחדס.

הר"ש: **חוטי** צמר כו' שבראשי הבנות. כתב הר"ב ודוקא חוטין שבראש חוצצין אבל של צואר כו'. ומיהו ברצועה רחבה וחלקה חוצצת ותולעת כמ"ש בדפ"ו דשבת: **שבראשי** הבנות. פי' הר"ב והן מהודקים בשער. **אומר של צמר ושל שער אינם חוצצין. מפני שהמים באין בהם: מלאכת שלמה**

פרק ט א אלו חוצצין בחדס. משום דבמ"ה קתני אלו חוצצין בכלים. תנא נבי טבילת אדם אלו חוצצין בחדס. כתב הר"ב ודוקא חוטין שבראש חוצצין אבל של צואר כו'. ומיהו ברצועה רחבה וחלקה חוצצת ותולעת כמ"ש בדפ"ו דשבת: **שבראשי** הבנות. פי' הר"ב והן מהודקים בשער.

פרק ט א אלו חוצצין. חוטי צמר וחוטי פשתן והרצועות. שהבנות מקלעות בהן שער שבראש ומוגעות המים מליכנס בשער: של צמר ושל שער אין חוצצים. ואין הלכה כר"י בשל צמר. אבל *) חוטי' של שער מודים לו חכמים. לפי שהמים נכנסים בהן ודוקא חוטים שבראש חוצצין אבל של צואר אין חוצצים אלא מוקפת

*) נדפ"ו בחוטים.

פרק ט א אלו חוצצין. חוטי צמר וחוטי פשתן והרצועות שבראשי הבנות א). רבי יהודה אומר אינם חוצצין. מפני שהמים באין בהם: מלאכת שלמה

בר"פ במה אשה יולאה הר"ש והרא"ש ז"ל פי' אבל חוטין שבצואריהם אמרי' אחה דאין חוצצין לפי שאין אשה מוקפת עלמה בחוטין כדי שתרלה בעלת בשר אלא

יכין — תפארת ישראל — יכין

פ"ט א) אם מהודקות. ושבצואר דוקא רצועה רחבה חוצן. ולא חוט דק. דממילא אינו מהודק שלא תחנק א"ע בו:

שער

זה הכלל כל המקפיד עליו חוצן וא"כ לא לריך למתני אלו חוצצין ואלו אינו חוצצין כיון דכולם בקפידא תלי. אלא קושיא היא דכללא דלקמן הוא בדבר החוצן בפני המים שאין המים באין אם וזה תלי בקפידא שכל שאינו מקפיד עליו הרי הוא כבשאר אפי' אין המים באין בגבהו כיון שהמים על הדבר החוצן הרי הוא כמונע בבגדה והכי תנן פ"ב דפסחים מ"ב ואם רוצה בקיומו הרי הוא כעוקרה. אבל דבר החוצן והמים נכנסין לבגדה אין זו תלוה והשתא אתי תנא לאשמועינן הכא איזהו חוצן שאין המים באין בהם והוי תלוה במקפיד. וכל הני דתניה אחוצצין כלומר שאין באין אם המים. ויש לדקדק בהא דאמרי' הכא בחוטי שער מודה ת"ק דאין חוצצין שהמים באין בהן ולפ"ז משמע דבכה"ג אפי' בדוקו ומקפיד אין זו תלוה. ובאמר ומ"ש כתבו זה אם הם מעוכפות חוצצין וכן בחיבי תלוה כתבו אם הם מוזהבות שמקפדת להכיון בשעת עבילה חוצצין ע"כ ומה תלוה שייך בזה כיון שהמים באין בגבהו. ול"ל דלכתחלה קאמרי להחמיר ואזה לאיתי בפ"י בני חיבי תלוה שהאריך בזה. ומיהו אי דוקא דעלמא אין מקפדת הבלה הכ"י שבמחלוקת הוא להרמב"ם אינו חוצן ולהרמב"ם חוצן ובד"מ כתב שדעת המרדכי כהרמב"ם. וכ"ל דהא דאמרי' בגמ' דבר תורה דוקא ומקפיד חוצן מינומו המקפיד אינו חוצן וכמ"ש הר"ב מ"ג. בעמוד של דבר הוא דבדוקו ומקפיד מסתמא כ"ש אתי קפדי כיון שהוא בדוקו והוי קפידא דידי' ודעלמא אתי בהא הוי תלוה אין המורה. אבל מינומו ומקפיד אינו חוצן דשמא אחריני לא קפדי או מסתמא לא קפדי אם הוי כמו קפידא דידי' ודעלמא. ולבתר דנזרי דכגון במינומו המקפיד אסכיון בחדא קפידא או דידי' לחוד או דעלמא לחוד דנזרינן אחו דוקו ומקפיד ואזה כסברת הרמב"ם. אלא דלפ"ז משמע דאפי' במינומו המקפיד אי בריר לן דל"ע אתי קפדי בכי הא כגון בגלאה או דבר מינוף על בשרו. בזה הוי תלוה מדאורייתא דהא אינא קפידא דידי' והכ"ע וה"ה אינכא אפי' בדוקו ואינו מקפיד וכ"ע אתי לא קפדי זה אפי' מדרבנן אינו חוצן כיון דליכא אפי' חדא קפידא וכן נראה מדברי הרא"ש שכתב דלקמן בהא דלא יעביל את הקומקומים בפחמין. שיהו הפחמין שביבו אוחזים בתוך הקומקומים לריך לשפשפן שלא ידבקו ויחוטו. אבל פחמין שנדבקו שביבו מבחוץ אין אדם מקפיד בכך ואפי' בדוקו אינו חוצן וכ"כ הרמב"ם. ומשמע דאין חילוק בזה בין כלים לאדם דזיל בתר עעמא. וזה נ"מ בהפוקקים לא בארו זה ואדרבה משמע מדבריהם שכל בדוקו חוצן הע"פ אתין שום אדם מקפיד וכ"כ בש"ע בהלכה בפי' ר"ב בני שבילה כלים כלי שאין דרך להקפיד עליו אינו חוצן אא"כ חופה את דוקו ע"כ וזה הפך מדברי הרא"ש בקומקומים. ולא עוד אלא שהרא"ש דקומקומים שלא בחחלוקת וחם דבריה כוחרים זא"ה. ומשמע ס"ל דהרא"ש אפי' כולו בחוץ אין זה דוקו כיון דליכא חבפיים. ומ"מ בהא דכתב הרא"ש מה שאין דרך להקפיד אפי' בכולו אינו חוצן. נ"ל דבפ' הכבל דף ע"ח ע"ב בהגה הא דאמרי' דוקו ואינו מקפיד אינו חוצן הרי מילי דוקו אבל בולו חוצן ולא אשכחן אתם מאן דפליג והש"ס פריך אתם מהך דבר בהגה לענין מבילת מפורבת משמע ואלו דהלכתא הכי. ונ"ל נמי דהרא"ש כולו מלד אחד קאמר: **חוטי** צמר וכו'. פי' הר"ב שקלוטות בשבכן וכ"כ רפ"ל דשבת. ובחוס' שם כתבו דאינם קלוטות אלא כרוכות. ואי"מ מ"מ מישום שאינה מקפדת הוו ואמתי חוצצין. ואפשר כיון שהן כרוכ שאלה הוי כדוכו בשעת הגאוים שהשער לעלמו ניתון וכרוכ שער הוי כמו דוכ הגוף. ולהרמב"ם שפיכר אשבר אחשב עם הגוף. נ"ל דחוטין אלו מקפדת להכיון בשעה שרוחלת בחמין כדי שיכנסו לגוף וכיון שמקפדת בשום פעם חייל. כ"כ נ"י: **מפני** שהמים באין בהן. משמע דאשמעינ"ל דהמים

באין

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אמה עלמה. **ב** קלקי הלב. שער שבחזה כנגד הלב שנסתכך ונעשה כעין שרשרות. והן נמאסים מן הזיעה: ובית הסתרים באשה. מפני שהשער נאחז ומסתכך באותו מקום מחמת הזיעה והטיונף והלכלוך. ודוקא *באשה נשואה שמקפדת על עלמה שלא תתגנה על בעלה הוא דבית הסתרים הוי חציצה אבל בפנויה דאינה מקפדת לא הוי בית הסתרים חציצה: לפלוף. לותת העין: גליד. ריר היוצא מן המכה שמתיבש ונעשה גליד: ושרף היבש. אם היה על בשרה מן השרף הנוטף מהאילנות או מן הסירות ונתיבש שם: גלדי צואה שעל בשרו. שנתיבשה ונעשים גליד: והמלמולין. כשידיו של אדם מלוכלכות בטיט או בבצק או בזיעה ומוצל ידו אחת על חברתה נעשה על ידו כמין גרגירים של שעורים: בשל מריקה. טיט השרוי בלובן בילה

ב קלקי הלב ב). והזקן ג) ובית הסתרים ד) באשה ה). לפלוף ה) שרוץ לעין. וגליד ו) שחוץ למכה והרטיה שעליה. ושרף היבש ז). וגלדי צואה שעל בשרו. ובצק שתחת הצפורן. והמלמולין ח). וטיט היון ט). וטיט היוצרים י). וגץ יוני. איזהו טיט היון. זה טיט הבורות שנאמר (תהלים מ') ויעלני מבור שאון מטיט היון. טיט היוצרין כמשמעו. ר' יוסי מטהר בשל יוצרין וממטא בשל מרקה יא). וגץ יוני אלו יתדות הדרכים יא) שאין טובלין בהן יב) ולא מטבילין אותן יג) *ושאר כל הטיט. טבילין

הרמב"ם ואח"פ אלא פי' שהוא טיט השרוי בלובן בילה. מ"מ כתב שהוא עב יותר משל יוצרים וגם השרוי בלובן בילה מפורסם שהוא נדבק יותר מכל הטיטין ולכך נ"ל דעד כאן אין הלכה כר"י אלא במה שמטהר בשל יוצרין וה"ק ר' יוסי ג' טיטין שמטו הכמים לא אלו הן והכי דייק ב"י סימן קל"ח מדברי הרשב"א

מבשמעו. ר' יוסי מטהר בשל יוצרין וממטא בשל מרקה יא). וגץ יוני אלו יתדות הדרכים יא) שאין טובלין בהן יב) ולא מטבילין אותן יג) *ושאר כל הטיט. טבילין

מלאכת שלמה

אלא קשרתם בריות שיהיו רפויין כמו שפי' כבר ר"ע ז"ל: **ב** קלקי הלב. בת"כ גרסי' המוגע בבשר חב ולא בגואה שעליו ולא בקלקלין ופי' רש"י ז"ל בפ' העור והרומב דף קכ"ז ו"ל קלקלין הוא ערבוב שער תלוש המתקבר ונאסף בשערות שעל החזה ושעל הסחי ואינם מחוברין לבשר ולהכי קרי ליה קלקלין מה קלקלין זה מקושר כנגד החזה אף הני שערות קשורין ומכוסין שם כך מלאתי בדברי רבינו המי גאון עכ"ל ז"ל. ועיין בסמוך ראש סימן ג' בדברי הערוך: והזקן. אלקלי נמי קאי וכן הוא בהדיא שם ברמב"ם פ' שני: ובית הסתרים באשה. ובית הסחי הוי בכלל בית הסתרים וכמו שנכתוב בסמוך ומלת באשה קאי נמי אקלקל הלב ואזקן: וגלד שעל המכה. שנכתוב בסמוך ומלת באשה קאי נמי אגלד: ושרף. הערוך הביאו בערך ך' מ"מ. ולקמן בסימן ד' גרסי' שבמכה: ושרף

סמ"ך אלא שכתב דהרבה כתובים כשי"ן: וגלדי צואה שעל בשרו. בשם זשה מרובה בבשרו מתייבשת ונעשית גליד הר"ן ז"ל שם בשם הלכות גדולה: והמלמולין. מן וקטפת מלוות: טיט היון וטיט היוצרים וגץ יוני. מינו טיט שם אלא שהה חזק מזה. הר"ן ז"ל שם בשם הר"ם ז"ל: בשל מריקה. פי' בערוך בלשון ראשון שער של אלן: ולא מטבילין אותם. הרמב"ם מלשון תמרוקי הכשים והוא שער של אלן: ולא מטבילין אותם אם ז"ל גרסה דלא גרים מלת אותם: בפי' ר"ע ז"ל ולא מטבילין אותם אם היה על בשרו ע"כ. אמ' המלקט לא מצאתי מי שפירש כן וגם לא ידענא מאי קאמר: עוד בפירושו ז"ל וי"מ ולא מטבילין אותם אם נטמאו מימיו וכו'. אמר המלקט פי' אם היו הכשים טמאים והיה בתוך אלו הכשים אחד מן הטיטים

אלא ד' ל"ז בני מיכי תגלמא דעיילי בהו מיא אלא שמקפדת להסיבן כדרותא בחמין כדי שיכנסו הכשים לגופה וכ"ש סבר כיון דעיילי מיא אין כאן חציצה. וכבותיו סוברים כיון שמקפדת בשום פעם אסור ואולן לאו דוקא. והשתא י"ל דת"ק נמי ס"ל דעיילי מיא בשל אחר ומ"מ מקפדת להסיבן בשעת בילה אי משום שלא יתקלקלו האומנין ואי משום שיכנסו הכשים בריות יותר וכל כה"ג נמי אסור כסברת רבותיו של רש"י. וכ"י ס"ל דכל דעיילי מיא אינה חציצה ובתוספי שער מודו הכשים שאינה מסיבתן דלא מהלכי. ונכנסין הכשים בריות וגם אין מתקלקלין. ונמצינו למדין דסברת ת"ק הכא כסברת רבותיו של רש"י וכן פסקו הפוסקים בני אומנין מוזהבין. אלא דקשיא לי לסברת זו הא לתמרי' פרק תינוקת נדה מערבת ומובלת בבגדיה ופסקו כן כל הפוסקים בפי' קל"ח. ונהי דבגדי' דפויים אמאי מוחרת לבעלה בטבילה זו והא אין לך אדם שבכגם עם בגדיו לאים וכיון דכ"ע קפדי אולן אף לזו לסברת רבותיו אפי' בעיילי מיא כל שמקפדת אסור. ואין לומר דבדיעבד בכה"ג עלתה לה טבילה. דהא בגמ' לכתחלה קאמר מערבת ומובלת וכ"כ הרא"ש. והרמב"ם והפוסקים נקטו עלתה לה טבילה משמע דדיעבד וצ"ע: **ב** ובית הסתרים באשה. הך באשה אגיא הסתרים לאוד קאי אבל קלקי הלב והזקן בין בחיים ובין בחשה מוצלין ובית הסתרים בחיים. ופשיטא דאין לפרש הכאם ובית הסתרים בחיים. אתם נמי קלקי הכאם ובית הסתי בין בחיים ובין בחשה אין מוצלין ובית הסתרים בחיים. אלא ודאי דקלקי הלב והזקן כין טולהו דרשאה דוקא בחשה ולא בחיים. דת"ל בפיפת אחתי נקב קלקי הכאם ובית הסתי ואמאי שביק קלקי הלב והזקן בחשה דאינה מקום הסתרים דאולן בחשה הייטו במקום הסתרים דוקא. אלא שהר"ם כתב בפ"ד דלעיל דבית הסתרים מוצלין בחשה בלא התגנה. דהא בית הסתי קתני ת"ל אפי' בחשה בית הסתרים מקפדת אלא תתגנה על בעלה פ"כ וגם בתתני' דלקמן דעתו כן. ות"ת נומר דשאר בית הסתרים מוצלין בחשה בלא תתגנה. אפי' הוא לא אולן כמו"ש לקמן דכין בחיים וכין בחשה אין מוצלין כדפי'. אלא העיקר כפי' הלתכון דבית הסתרים במקום הערוה דוקא וכ"כ כל הפוסקים: לפלוף אמון לעין. אפי' הוא לא אולן כמו"ש הל"ב לקמן מ"ד דקפיד עליו ואמ"ג כשהוא לא הכשים בחיים אם ס"ל כתס"ל דכל דקפיד אולן אפי' אינו עומד בפני הכשים. אבל לאיתי בב"י בדיני דיו ודבש כתב בשם המרדכי דאפי' לא אין הכשים ככנסין בו והביא דאי' לדבר: וגלד אמון למכה. אמ"ג דהייטו דאמי בכמון גלדי צואה שעליו: והרטיה שעליו. אמ"ג דלריך לה ולא קפיד עליה בדידים הייתה. כשאבא בכשים קפיד עליה אלא תבוד הכשיתה. ואפשר וכ"כ ב"י משמעות הפוסקים דאולן למכה הייטו אולן לפי המכה: ובית הסתרים באשה. אמ"ג דלריך לה ולא קפיד עליה בדידים הייתה. כשאבא בכשים קפיד עליה אלא תבוד הכשיתה. ואפשר כיון דאי לאו משום מכה קפיד עליה אבל בלא קפיד עליה. דהכא אמתי' דקפיד עליה. אמ"ג דלעיל בגילת ידיים ק"ל דכעיה אינה מוצלת. אתם אמתי דע"ו תפס נמי מותר לאבול מדינא אלא משום גזרה ובמקום מכה לא גזר. ולא כל"ח שכתב שם דלא קפיד עליה. דהכא אמתי' דקפיד: וגלדי צואה. הכא אמתי' דקפיד עליה. ומיקרי צואה כמו צואת האוזן אותם המוצלים. ואין לפרש צואה אמתם מדקתני לקמן לכלוכי צואה אין מוצלין ואי בצואה מסכמת כ"ע קפדי ופטיעת דמוצלין. וכ"כ המפרשים: שעל בשרו. דייק הכא לאיתי בל בשרו ובכולהו לא אמי משום דאמיך ומתי ובלא שתחת הלפורן הוה ס"ד דתחת הלפורן אגלדי צואה נמי קאי ולמימר דדוקא גלד יבש תחת הלפורן אולן אמתת תחת הלפורן אפי' לא אולן עובר מולן כמ"ש הפוסקים לאבי גבי גלדי לריך לאיתי על בשרו. והטעם דתחת הלפורן אפי' לא אולן ס"ל משום אמין מי הבעילה לו מבעילה לו מבעילה אין שם בריות. כמאר הצואה שם תמיד ואינו עובר אולן כמ"ש הפוסקים לאבי גבי גלדי לריך לאיתי על בשרו. והטעם דתחת הלפורן אפי' לא אולן ס"ל משום אמין מי הבעילה לו מבעילה אין שם בריות. כמאר הצואה שם תמיד ואינו עובר וקפיד עליה. ובב"י הביא שהמו' והמרדכי מחלקין בני תחת הלפורן נמי בין לא ליבש ובין בלפלוף לקמן מ"ד כתבו כן בשם הגאון: שאין טובלין בהן. פי' הר"ב אם היה במקום טיט כזה ע"כ ולכאורה משמע אמין טובלין בטיט שייטו שאם אין בטיט מ' אמה אלא בלירוף ליבש ולישבא דמתני' נמי הכי משמע לפי': שאין טובלין בהן. אבל הר"ם מפרש כאן ולעיל ס"ד דטיט היון אולן ובלא מטיט הטבה ואפי' רק בגליו שוקעות בטיט היון אולן. ובלאה דמשמע

ספ"ז בטיט הטבה שהטיט מקדמין וה"ס בטיט היון. אבל הר"ם מפרש כאן ולעיל ספ"ז דטיט היון אולן ובלא מטיט הטבה ואפי' רק בגליו שוקעות בטיט היון אולן. ובלאה דמשמע

יכין

ב) שער שנסבך שם: ג) שער שנסבך באותו מקום: ד) ורק בנשואה שמקפדת אלא תתגנה לבעלה: ה) לותת עין אפי' רך: ו) ריר מכה שמתיבש: ז) שנטף מהפירות ומתיבש על בשרו: ח) קרטי זיעה: ט) מדבקים מאד: י) טיט שעלום בלובן בילה לתקן

תפארת ישראל

סדקי כלים: יא) טיט מעוך ע"י רגלים. כשהוא לא נקרא גץ יוני. וכשמתקשה ובולט כיתדו' נקרא יתדות הדרכים: יב) כשהוא במקום. אפי' הוא קשה. מדאין מוח לעמוד עליהן. חייסי' שמא לא תעבול כאונן [כי"ד סי' קנ"ח סל"ח] כך נ"ל: יג) מדבקים בבשרו: ובדיעבד

יכין

ציונים

ב קלקי מיי' שם ה"ז טוש"ע שם סע"ז ו: לפלוף. טוש"ע בנגה סז. ל"ם לפלוף. מיי' שם כ"ל טוש"ע שם ס"ז: וגלד. מיי' שם טוש"ע שם סעיף ס: והרטיה. מיי' שם טוש"ע שם סעי' י: ושרף. מיי' שם ה"ג טוש"ע שם סעיף סו: וגלדי. מיי' שם כ"ל טוש"ע שם סעי' יב: ובצק. מיי' שם טוש"ע שם סעי' יח: והמלמולין. מיי' שם טוש"ע שם סעי' יג: וטיט. מיי' שם טוש"ע שם סעי' יד:

חלופי גרסאות

ב שתחת נכי' מ שעל. מרקה נד"ל מרקא.

תוספות חדשים

שבאותר כגון קטליות ועגין' הוצלין לפי שהאשה חוקת עלמה בהן כדי שתעלה נעלת בשבר (הרמב"ם פ"ב ה"ו): משנה ב [במשנה] ושרף היבש. פי' הר"ב הוא פי' הר"ש

תוספות רע"ק

וד"ל הכי קאמר שכשם שאתם מודים לי בשער אודי לי ג"כ בחוטי צמר: משנה ב [אות טו] במשנה ושאר כל הטיטים) בב"י כתב בשם הרמב"ם והסמ"ג דשאר טיטים דוקא נתיבשו על בשרו חוצצים בעודם לחים אינם חוצצים שהם נפחים בטיט. וג' טיטים אלו אפילו לחים חוצצים דמדובקים ואינם עוברים עד שישפשף הרבה: [אות טז] הר"ב ד"ה ובית הסתרים באשה. נשואה) הרשב"א

תוס' אנשי שם

ל"ש לי ק"ל דלא הוצ"ל אלא הוצלין בחלה מכוס דממילא ידעי' דבחלה מיירי דקתני שבלאשי הכנות ומוכן כגון דלא שייכי כ"ח בחלה לו מכוס

משנה אחרונה

בחין בהן. וכ"ש ח"כ מ"ש דמ"ק ובמאי קמפלגי. ו"ל דפליגי בהא דפליגי רש"י ורבותיו בפ' בתה

ב) שער שנסבך שם: ג) שער שנסבך באותו מקום: ד) ורק בנשואה שמקפדת אלא תתגנה לבעלה: ה) לותת עין אפי' רך: ו) ריר מכה שמתיבש: ז) שנטף מהפירות ומתיבש על בשרו: ח) קרטי זיעה: ט) מדבקים מאד: י) טיט שעלום בלובן בילה לתקן

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הרשב"ם דבדיני נ"י: **כשהוא לח.** כלומר כשיעור שנתנו בו בספ"ב למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה דבפחות מכן לא מקרי לח: **ולא יטבול** באבן שעל רגליו. ואם טבל אינו חוזר הרמב"ם פ"ב מה"מ [הלכה י] והיינו דלא כלליהו בהדי הני דרישא והכ"מ כתב שכן הוא בתוספתא פ"ח והר"ש בפ' דלקמן מ"ד העתיק תוספתא היו רגליו מלאים אבק. וירד וטבל במקום שיש בו מ' סאה ממא שיפשף או שהמתינו בחמין טהור: **ג ובית השמי.** *בתנא תנייה דהוי בכלל בית הסתרים הר"ש. ומהר"ם כתב וז"ל כ"ל דאינעדיך דאי לא תנא אלא בית הסתרים סתמא ה"א דוקא בית הנקב ובית העורה שאינו נראה לעולם מפני הכבוד. אבל בית השחי פעמים מגביה זרועו ונראה לא חשיב בית הסתרים קמ"ל. ואי לא תנא אלא בית השחי ה"א דר"א לא פליג אלא בבית השחי. משום דזמנין נראה אבל בשאר בית הסתרים מודה קמ"ל: **רבי אליעזר אומר אחד האיש ואחד האשה.** כל המקפיד עליו חוצץ. ושאין מקפיד עליו אין חוצץ יח) לפלוף

מטבילין בו כשהוא לח ולא יטבול באבק שעל רגליו יז). לא יטבול את הקומקמום בפחמין טו) אלא אם כן שפשף טז): ג אלו שאין חוצצין קלקי הראש ובית השחי יז). ובית הסתרים באיש יח). רבי אליעזר אומר אחד האיש ואחד האשה. כל המקפיד עליו חוצץ. ושאין מקפיד עליו אין חוצץ יט):

ציונים

ולא יטבול. מיי' שם ס"י טוש"ע שם כעי' מה: לא יטבול. מיי' שם פ"ג הי"ח סמג שם. והרמ"ן בהג"ה י"ל כי' ל נ פני' כ. ג אלו. מיי' שם פ"ג הי"ל כסמ"ג כשין דמת עוש"ע שם סי' קצה סעי' ו: כל המקפיד. מיי' שם פ"ח הי"ב עוש"ע שם ס"ח:

חלופי גרסאות

לא יטבול נד"ע לא יטביל. הקומקמוס נד"ע: הקומקמין. כן נד"ל נ"ע. ג אליעזר נד"ע ודע אלעזר. אין נד"ע אינו וכ"ה נד"ע וד"מ.

תוספות חדשים

הר"ם. אבל הרמב"ם הפ"ב מה"מ העתיק והדם היבש שע"ג המכה. ע"ש בכ"מ: [במשנה] בפחמין. פי' הרמב"ם דפעמים כשיש בו מים מכבין בו פחמין ואריך שיכפף הפחמין שבתוכו ויסלקם ממקום למקום שלא ידבקו זה בזה ויחזו. ע"כ. וב' הרא"ש שכן מבתר דלא קאי אתחרוית הנדבק מנתון. כיון שדרכו בכך אין אדם מקפיד עליו ותשוב כדופן סכלי ואפי' בכולו אינו חוזר: [תי"ם ד"ה] כשהוא לח כלומר כשיעור כו'. ודעת הרמב"ם הפ"ב אינו כן שכ' וז"ל שהרי נמחה במים עכ"ל. דמשמע אע"פ שאינו לח כשיעור הראוי לטבול כו':

חדושי מהרי"ח

פ"ט משנה ג [תי"ם ד"ה] ובית השחי בחנם תנייה כו' ומהר"ם כ' וז"ל נ"ל דאינעדיך כו' ואי לא הני אלא בית השחי ה"א דר"א לא פליג אלא אבית השחי כו' עכ"ל. נ"ב צ"ל דלדברי

תוספות רע"ק

הרשב"א בתה"א דף ק"צ באר הדבר דלת"ק דוקא בנשים נשואות כיון שדרך רוב הנשים להקפיד אף אם היא אינה מקפדת חוצץ. ובהיפך באיש כיון דרובן אינם מקפידים אף שזה הקפיד בשלה דעתו. ור"א ס"ל דא' איש וא' אשה תלוי רק בקפידתו של זה ע"ש: משנה ג [אות יז] תי"ם ד"ה ובית השחי. בחנם תנייה) היינו דהר"ש ס"ל דבית השחי הוי בכלל בית הסתרי' דבאשה חוצץ ומה דקתני במתני' באיש קאי נ"ב על בית

תוס' אנשי שם

מכום דקתני טיט הוין וטיט הוי לרים וגן יוני דלף בכלים ודאי חוצלין לי מקפיד עליהן לא הוי"ל בחדש מאי קיבר מכום דבמ"ה קתני אלו חוצלין בכלים גם הם מצאה הקפידה מקום לשם למאי לריך למיתני בכלים אמו לא ידענא דבכלים מיירי מדקתני בהדי הספת וכמוכר בכלי זכוכית על השלחן ועל הטבלה וכו' ושוד אמו אפם והמוכר רק בכלים חוצלין בחדם אין חוצלין וע' סמ"ב. (סה"מ): ב תוי"ם ד"ה ולא יטבול כו' בס"ה בתוספתא כו'. הוא בטוש

מלאכת שלמה

המימים הללו ורוצה לטהר המים במקום ע"י הטבה לא עלתה לו אותה ההטבה אלא למים שאין בהן מים אבל המקום שיש בו המים עולה בטומאתו עומד. אבל תימה הוא בעיני כלל אפשר שההטבה עולה למים שסביבות המים ולמים שבמים לא יעלו אע"פ שנראה שכולן חבור אחד: **ולא יטבול באבק שעל רגליו.** פירש בערוך שמא ישרה במים ונעשה מים וחוזר: **ולא יטבול את הקומקום בפחמין** וכו'. נראה דנרסי' ולא יעבול ופי' הרמב"ם שלריך שיפפף הפחמין שבתוכו ויסלקם ממקום למקום שלא ידבקו זה בזה ויחזו ולא מסתבר דלא קאי אתחרוית הנדבק בקומקום שאין אדם מקפיד עליו ודרכו בכך וחשיב כדופן סכלי ואפי' בכולו אינו חוזר. הרא"ש ז"ל: **ג קלקי הראש.** בתוספתא פליגי תנאי דרבי אומ' קלקי הראש חוזר ור' יוסי ב"ר יהודה אומ' אינו חוזר. ומ"מ דוק בפי' הר"ש ז"ל ס"פ בתרא דמכלתין אם יש עטות. ופירש בערוך בערך קלקי כל אים שאינו חלק

בדברי

וים לו שערות כאים שעיר בבית השחי או בגבו מולמה ע"ג גרונו ויתמאם מן הזיעה והן מתקלקלין ונעשין כקלקי שפירשנו אילו ע"כ. וכתבתיו במלת קלקין דברפב"ם דכלים: **ובית השחי.** בחנם תנייה דהוי בכלל הסתרים הר"ש ז"ל. וגלע"ד דאי קלקי קאי נמי אבית השחי תנייה דאשמועי' דאע"ג שהוא מסובב אינו חוזר אבל אחר בית הסתרים אין דרך להסתבך כ"כ כמו בית השחי דוק אח"כ מלאתי שפי' ה"ר יהוסף ז"ל פי' קלקי בית השחי וקלקי בית הסתרים באים ע"כ: **בפי' ר"ע ז"ל** ופסק ההלכה וכו'. אמר המלקט הכי פסקינן בגמרא פ' בתרא דף ס"ז. והלכה למשה מסיני הן שיעורין חלילין ומחילין. ורש"י ז"ל ס"ל דדוקא בשערו הוא דמפלגינן בהכי אבל בבשרו אפי' מיעוט שאינו מקפיד חוזר עיין בהר"ן ז"ל סוף הלכות נדה להרי"ף ז"ל בדף ט"ח ע"ב בפ' שני דשבועות: **עוד בפי' ר"ע ז"ל** מיעוטו לכומר וכו'. אמ' המלקט נראה של"ל מיעוטו אינו חוזר כלומ' וכו': ר' אליעזר. ביו"ד ברוב הסוסחאות: **כל המקפיד.** סתמת הא: וגליד

יכין — תפארת ישראל — יכין

יד) **ובדיעבד מהני:** טו) עם רוס שע"ג: טז) **והסירו לגמרי.** ומדלא קאמר ולריך שישפשף משמע דאפילו כאבר קלת רוסס סני: יז) **תחת**

משנה

לי' לשמא דמתני' כן מדקאמר ושאר כל הטיט מטבילין בו כשהוא לח ואי כשאין במים שיעור אלא בלירוף העיט מאי כשהוא לח כשהוא כך מיבעיא לי' למתני' כדפליגי תנאי ספ"ב מיז מיקרי רך וכשהוא לח לא שייך בי דפטיפא שהוא לח דסא לא מתכבר אלא כשהמים לפין ע"ג. אלא פ"כ בתקוה שיש בו מים כשיעור אלא שנגלו בוקעות בטיט דאמר ספ"ח דכשר שהמים מקדמין והמים המופחין מתחכנין עם מי המקוה והיינו דקאמר כשהוא לח ומכלל דבגן יוכי כשנגלו בוקעות בטיט חוזר. ובהוי"מ הכין כשהוא לח דמתני' איירי רך דספ"ב ולא הכי הכא: **לא יטבול** את הקומקומוס. מבילת כלים לא שייך הכא ולא הני לה הכא אלא משום דתני אח"כ שפשף דקאי נמי אריבא באבק שע"ג רגליו וכיי אינה בתוספתא: **ג ובית** הסתרים בחים. אלו בחים לא קאי אלא אבית הסתרים והיינו בית הבוהה דאמרן לעיל דבאשה חוצץ וקאמר הכא דבחים אינו חוצץ. אבל קלקי הראש ובית השחי בין בחים ובין בחשה אין חוצלין. והי"ב בתמני' לעיל קלקי הגב והזקן ובית הסתרים בחשה חוצלין בית הסתרים למוד קאמר בחשה וקלקי הגב והזקן בין בחים ובין בחשה. דאי לעיל כולהו בחשה ולא בחים אמאי הני הכא קלקי הראש ובית השחי בחים אין חוצלין ואמאי שבק קלקי הגב והזקן דלעיל. אלא ודאי קלקי הגב וזקן בין בחים ובין בחשה חוצלין וקלקי לאש ובית השחי בין בחים ובין בחשה אין חוצלין.

אחרונה

ופשוט הוא וכ"כ כל הפוסקים אלא שהר"ם כתב כאן בית השחי בחנם תנייה דבכלל בית הסתרים וגם מהר"ם עניל לחו לכיוחתא. ותמני' נדולה על הני הני חריותא שהעלימו מיהם בבית השחי דבית הסתרים הוא בית הערוה והוא אינו חוזר בין בחים ובין בחשה. ובית הסתרים הייגו בית הערוה דוקא דבחים אינו חוזר ובחשה חוזר: **ר"א** אומר אחד האיש ואחד האשה כל המקפיד וכו'. נראה דר"א אמרו פרקין פליג ולית לי' הא דאמרי' אלו חוצלין ואלו אין חוצלין דלא חלית מלתא אלא בקפידא וס"ל נמי דבקפידא דטובל אלית מלתא שאם הוא מקפיד אע"פ שבכל הטולם אין מקפידין הוי חלילה וכן לקולא אם היא אינה מקפדת אינה חלילה וכן לידד הב"ש לומר לפבכת הרמב"ם. והלכך אם ליכא למיחר אלו חוצלין ואלו אין חוצלין דאפי' בתודי דשילי בי' מיא דאמקפדת עליו בשעת הרחלה בחמין להסיכו או משום דטנפי חוזר בטבילה וחוזר לאו דוקא אם"ם הכ"ש וכדפי' לעיל. והיינו דקאמר אחד האיש ואחד האשה אע"פ שרוב נשים הנשואות דרכן להקפיד לענין בית הסתרים ורוב אנשים אין דרכן להקפיד לא אזלי' בתר רובא אלא בתר דידי'. **וכתב** הר"ב פסק הלכה רובו ומקפיד חוזר מדלוייתא ומיעוטו ומקפיד מדרבנן וכו' ולפ"ז היה נראה דאם בכל ואח"כ מתלה עליו דבר המוזר ופסק אם הי' עליו בשעת מבילה כיון שהחילה היא במיעוטו הוי ספקא דרבנן ולקולא ושהור. אבל בגמרא פ' **מיעוטא** דף ס"ז

אמר

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שאינו מקפיד אינו מטומאה המקפיד. דהיינו גופא גזירה ואינו ניקוס וגזור גזירה לגזירה: **ד** לפלוף שבעין. בלא אינו חולק ביבש חולק. וסחוק לעין לעניל בין בלא בין ביבש חולק. וטעמא הוי דחוק לעין אדם מקפיד בין בלא בין ביבש. בתוך העין ביבש מקפיד בלא אינו מקפיד: כשות של קטן. כמין שער גולד בבשר הקטנים. כעין השער שגולד בקשותין שקורין פאקו"ס בערבי ואותו שער קרוי בלשון משנה כשות של קישות. כך שער של קטן הדומה לו קרוי כשות של קטן. והגשיס קורלות לו שער שוטה: לא טמא. אם נגעה טומאה באותו שער לא נטמא הקטן: ולא מטמא. אם היה הקטן טמא באחת מאבות הטומאות ונגע אדם באותו שער ולא נגע בבשרו לא נטמא הנוגע דלא חשיב שער זה יד להכניס טומאה ולהוציא: והמור

ד לפלוף שבעין [כ]. **וגלד שעל המכה** [כא]. **ושרף הלח. ולכלוכי צואה שעל בשרו** [כב]. **וצואה שתחת הצפורן** [כג]. **וצפורן המדולדלת. כשות** [כא] **של קטן. לא טמא** [כב]. **ולא מטמא** [כג]. **קרום שעל המכה. טמא** [כב]. **ומטמא** [כג]: **ה אלו הוצצין בכלים.**

הזפת

בדברי ר"א כל המקפיד כו' וגם גורס כאן זה הכלל כו' ואולי שאף כך גי' הרמב"ם והר"ב. ומש"ה לא נטרי להו עד לקמן לפרש דינא דקפידא. ויכולני ג"כ לתרץ דהא דלא נטר התנא עד אחר מתני' לנפלוף דאיידי דר"א נקט כל המקפיד כו' סידר רביו הקדוש אח"כ מיד זה הכלל וכו' וכ"ש למ"ש דר"א מגיה דזה הכלל כו' נקט למלהיה]: **ד לפלוף שבעין.** כתב הר"ב בלא אינו חולק גמרא פרק בתרא דגדה דף סז. ופי' התוספות [דדוקא שבתוך העין] מפני שהדמעה שבעין מלחלחתו ואינו מניחתו להיות יבש. וכתבו עוד דלכלוכי צואה וצואה שתחת הצפורן וצפורן המדולדלת ["כ"ל דים למחוק וצפורן המדולדלת] דמתני' דאין חוצצין מיירי נמי בלא דאי ביבשה אמאי לא חייבי והיינו דלעיל קתני גבי חוצצין גבלי צואה שעל בשרו שהוא נחייבם כדפי' הר"ב. ומ"ש הר"ב ביבש חולק אינו מעשה עד שיפרום כולו ואח"כ יגבל לפרן אחר מחדש במקומו ואפי' אם ולהתמונה עד שיפרום כולו ואח"כ יגבל לפרן אחר מחדש במקומו ואפי' אם אינה הולכה ומתמונה מכל מקום אותו המקלת אינו חוזר ומתדבק רק לריכין לחותכו וכיון שכן מה שפירם ממנו כיון שעומד ליתלק הרי הוא כחתוך דמי וא"כ אותו הבשר שתחתיה נחשב עכשיו מיל כבשר העור החיצון של כל הגוף ולריך לבוא במים בטבילה כמו בשר החיצון של כל הגוף לפיכך כשפירשה מישהו חוצלת מפני שאין הלבדול מתרוות ונפתח הרבה ונשאר הלפרן מונח על הבשר שתחתיה ולא יוכלו המים לבוא התחתיה על אותו הבשר שהוא נחשב עכשיו כעור החיצון של כל הגוף ואין לך חציצה גדולה יותר מזו ובודאי שהיא מקפדת עליו ולרוצה לחותכו אינה שאין דרך לחותכו מיד עד שירלו אם יתנוצה להתבלבל יותר אם לא אבל אם פירם רובה ולאי מתרוות ונפתח מקום הפרישה הרבה ויבוא המים התחתיה לפיכך אינה חוצלת וזה כ"ל נכון מאד ע"כ. וע"ש עוד בסעיף כ"ב דאזיל לשיטתיה ז"ל: לא מיטמא ולא מטמא. כך ג': **קרום שעל המכה טמא ומטמא.** זכר זה הדבור הנה אע"פ שאינו מכוונת החציצה לפי שזכר קרומי החבורה בחציצה. הרמב"ם ז"ל: **ה אלו חוצצין בכלים.** בתורת כהנים פ' חמישי דפרשה זכין נפקא לן דחציצה מעכבת בכלים מקרא דכתי' וכבס בגדיו ורחץ בשרו הקיש כבוס בגדיו לרחיצת בשרו מה רחיצת גופו בנקיות אף כבוס בגדיו בנקיות הא למדנו חוצלין בכלים ע"כ. ורחיצת גופו המעכבת בו הציצה דרבי' ליה מאומרו בשרו דלא יהא דבר חוצל בינו לבין המים דאל"כ לא. יהיה כל בשרו במים ואשה נמי יהא דבר חוצל בינו לבין המים דאל"כ לא. יהיה כל בשרו במים ואשה נמי יגפא מלים בהקבא דאמר קרא ורחצו במים מה רחיצתו בנקיות ובמ' אתה יפרש לבית הסתרים אף אשה נמי והכי תניא בהדיא בת"כ פ' שני דפרשת זכין

ציונים

ד לפלוף. מיי' שם פ"ב הי"ד ופ"א מה' כ"מ ה"ד. ה אלו. שבת פו: מיי' פ"ב מה"ט ה"א ממג עשין רמח סיק"ב סמ פי רב סעי' ח:

חלופי גרסאות

ה אלו כמנח ואלו.

תוספות הדשים

מ"ד [תי"ם סד"ה] כשות של קטן. בפ"ח מכ' מ"מ. ופ"ש בהרמב"ד מה שהשיג עליו:

אליהו רבא

פ"ט ד וכשות של קטן גרסינן. ולתלינה קלי וכשות של קטן נמי אינו חולק כי הכי: לא טמא ולא מטמא. אכולהו בין לוקן שחולקין ובין לוקן שאין חולקין לא טמא ולא מטמא שאינו תכור לגוף וכיון תניא בהוספתא (פ"ו) ובלמדו חולקין ובלמדו אין חולקין לא טמאין ולא מטמאין חוץ מקרום שע"ג המכה ולגוד שע"ג המכה וכו':

חדושי מהרי"ח

דלדברי מהר"ם ז"ל הוא דברי ר"א כל המקפיד כמו להרא"ש ולבנו של הרב תוי"ט כמו שהביא הרב תוי"ט בר"ה כל המקפיד עליו דאי לאחר"ם הוא ענין בפ"ע כל המקפיד א"כ מ"כ ר"א לאקולי אתי אחד האיש ואחד האשה אין חוצצין דאי לחומרא הו"ל לאפלוגי בשנה ב' שאמר בית הסתרים באשה חוצין הוא"ל אחד האיש ואחד האשה אלא ע"כ לקולא פלא שבשניהם אין חוצצין וא"כ לפי סברת מהר"ם לתני בית השחי שאף שלפעמים שנראה אין חוצצין וכ"ש בית הסתרים. אלא ע"כ למהר"ם ג"כ הכל דברי ר"א כל המקפיד כו' וא"כ ר"א דבית השחי תלוי בקפידא אבל בית הסתרים אף שמקפיד אינו חוצץ להכי תני תרווייהו וה"ה בהיפך אי הי תני בית הסתרים ודו"ק:

תוספות רע"ק

בית השחי מש"ה כתב דבחנם נקפי'. אבל לדעת הטור והש"ע פ' קצ"ח ס"ז דבי' השחי אפי' באשה אינו חוצץ א"כ מתני' כפשטא:

תוס' אנשי שם

תמוה דהא לפנינו בהוספתא איתא קומקומוס בהיא מלא פהמין והטבילו טמא שפכה לו בעבל בתמין טהור ומלאה דמשמע לי' להרמב"ם דמדלא מחלק במשמעו בין מקום שים בו מ' סאה למקום שים בו יותר ולא הני נמי יד ומבל טמא ש"מ דלא פ"ל לתנא דידן הכי. (כ"ד)

מלאכת שלמה

ד וגליד שעל המכה. ספר אחר וגליד שבמכה כלכתיבנא לעיל סימן כ'. ובירוה דעה סימן קנ"ח הטלה ספר בית יוסף שמדברי הרמב"ם והראב"ד ז"ל למדנו שהגרסא הנכונה היא שעל המכה ור"ל הגליד שהוא מכוון כנגד פי המכה ואינו מתפשט לא לכאן ולא לכאן ע"כ: וצואה שתחת הצפרן. בתוספתא תניא צואה שתחת הלפרן שלא כנגד הבשר ובלק שתחת הלפרן אפי' כנגד הבשר הרי אלו חוצלין. ונהן טעם לזה בית יוסף ביורה דעה סימן קנ"ח משום דבבלק באינה מקום שמגע בלפרניה אינה למיהם שתתנגה על בעלה באמרו שבשעת ליסה מפלת זוהמתה בעיסה שמאכילתו. וכתב עוד שם לדעת הרמב"ם ז"ל האי תוספתא פליגא אמתני' דהא מתני' לא חלקה בין כנגד הבשר לשלא כנגד הבשר אלא בין בלק לצואה בלחוד הוא דמפלגא וכוותה נקטינן שהפוסקים שבסקנה סוברין דלא פליגא רק מאי דשייר במתני' אפי' בתוספתא ע"כ וכתב הר"ן ז"ל שם בסוף הלכות נדה דהשתא נהיגי נשי לילן לגזוז לפרניהם בשעת מבילה ולהסיר הלכלוך משם כדי שלא תבאנה לידי ספק איהו כנגד הבשר ומהו שלא כנגד הבשר ומהו צואה ומהו מים ובלק ע"כ. ועיין בסמ"ק סי' רל"ג. וצפרן המדולדלת. בתוספתא ר' יוחנן בן יוסף אומר לפרן שפרשה רובה ס"ו אינה חוצלת ופסק כדבריו בי"ד סי' קנ"ח גם בס"ע סעיף כ"א והאריך בבית יוסף בטעם הדבר ע"ש אחר זמן רב בא לידי ספר הלבוש והבינו מעתיק כל דבריו אשר שם סעיף כ"א וז"ל לפרן המדולדלת שפרשה משהו חוצלת פירשה רובה אינה חוצלת בטעם דין זה כ' הבית יוסף ז"ל שני פירושים ומעמיס באחד הנינה פי' חוצלת כפשוטו ואמר בה טעמא והוא זה דחשיב מקום חבורן ממקומו ולריך לבוא שם מים והרי אין מים יכולין לבא שם מחמת שהבורו מונע המים מלבוא שם והו"ל כבית הסתרים שים שם דבר החוצל שמעכב בטבילה דלאוי לציאת מים בעי' אבל הוא בעיני טעם הנוגע ודחוק מאד ובפירוש השני אינה לשון דחוצלת ואמר דחוצלת פירושו אם יש עליו דבר אחר החוצל בו אם פירשה הלפרן במישהו שייך בו הציצה ואם פירשה ברובה לא שייך בו הציצה בדבר החוצל המונח עליו והאריך בדבריו לייפותם וכתב עליהם שהוא הכון

בעיניו ובאמת בעיני הוא דחוק מאד יותר מן הראשון לשמות פי' לשון חוצלת הנטוי במשנה בכאן מכל שאר חוצלין המצויים שם על כן אעשה חלקי גם אני את אשר מן המים יורוני ואומר ודאי לישנא דחוצלת דהכא פירושו ככל החוצלין הנאמרים דהיינו שהלפרן עצמה המדולדלת אם פירשה חוצלת לבשר שתחתיה ונעמה דמילתא שכיון שפירשה אותו המקלת אם פירשה אע"פ שלא פירם אלא מישהו אין לך דבר לחזור ולהתדבק בבשר שתחתיה כבראשונה רק דרך הלפרן גילך בשבשנה ב' שאמר בית הסתרים באשה חוצין הוא"ל אחד האיש ואחד האשה אלא ע"כ לקולא פלא שבשניהם אין חוצצין וא"כ לפי סברת מהר"ם לתני בית השחי שאף שלפעמים שנראה אין חוצצין וכ"ש בית הסתרים. אלא ע"כ למהר"ם ג"כ הכל דברי ר"א כל המקפיד כו' וא"כ ר"א דבית השחי תלוי בקפידא אבל בית הסתרים אף שמקפיד אינו חוצץ להכי תני תרווייהו וה"ה בהיפך אי הי תני בית הסתרים ודו"ק:

ציונים

ד לפלוף. מיי' שם פ"ב הי"ד ופ"א מה' כ"מ ה"ד. ה אלו. שבת פו: מיי' פ"ב מה"ט ה"א ממג עשין רמח סיק"ב סמ פי רב סעי' ח:

חלופי גרסאות

ה אלו כמנח ואלו.

תוספות הדשים

מ"ד [תי"ם סד"ה] כשות של קטן. בפ"ח מכ' מ"מ. ופ"ש בהרמב"ד מה שהשיג עליו:

אליהו רבא

פ"ט ד וכשות של קטן גרסינן. ולתלינה קלי וכשות של קטן נמי אינו חולק כי הכי: לא טמא ולא מטמא. אכולהו בין לוקן שחולקין ובין לוקן שאין חולקין לא טמא ולא מטמא שאינו תכור לגוף וכיון תניא בהוספתא (פ"ו) ובלמדו חולקין ובלמדו אין חולקין לא טמאין ולא מטמאין חוץ מקרום שע"ג המכה ולגוד שע"ג המכה וכו':

חדושי מהרי"ח

דלדברי מהר"ם ז"ל הוא דברי ר"א כל המקפיד כמו להרא"ש ולבנו של הרב תוי"ט כמו שהביא הרב תוי"ט בר"ה כל המקפיד עליו דאי לאחר"ם הוא ענין בפ"ע כל המקפיד א"כ מ"כ ר"א לאקולי אתי אחד האיש ואחד האשה אין חוצצין דאי לחומרא הו"ל לאפלוגי בשנה ב' שאמר בית הסתרים באשה חוצין הוא"ל אחד האיש ואחד האשה אלא ע"כ לקולא פלא שבשניהם אין חוצצין וא"כ לפי סברת מהר"ם לתני בית השחי שאף שלפעמים שנראה אין חוצצין וכ"ש בית הסתרים. אלא ע"כ למהר"ם ג"כ הכל דברי ר"א כל המקפיד כו' וא"כ ר"א דבית השחי תלוי בקפידא אבל בית הסתרים אף שמקפיד אינו חוצץ להכי תני תרווייהו וה"ה בהיפך אי הי תני בית הסתרים ודו"ק:

תוספות רע"ק

בית השחי מש"ה כתב דבחנם נקפי'. אבל לדעת הטור והש"ע פ' קצ"ח ס"ז דבי' השחי אפי' באשה אינו חוצץ א"כ מתני' כפשטא:

תוס' אנשי שם

תמוה דהא לפנינו בהוספתא איתא קומקומוס בהיא מלא פהמין והטבילו טמא שפכה לו בעבל בתמין טהור ומלאה דמשמע לי' להרמב"ם דמדלא מחלק במשמעו בין מקום שים בו מ' סאה למקום שים בו יותר ולא הני נמי יד ומבל טמא ש"מ דלא פ"ל לתנא דידן הכי. (כ"ד)

יכין

ובמדלא לרישיתא מד"ם [י"ד קנ"ח רע"ז סק"ד]: כ) דוקא לא אינו חולק סם. ויבש חולק משא"כ חוץ נמי. אפי' לא מקפיד עליו. וחולק. וכשהתחיל להוריק נקרא יבש. מיסו בא"א לעבוד שמיה. אפי' ביבש

תפארת ישראל

ים להקל. כפוסקים דס"ל דהכא דוקא לעמין טהרות מחמריון. ולא לטבילת הדה [ס"ד שם סקי"ג]: בא) שער שבעור יולד רך: כב) בגגע שם טומ': כג) בהי' עומא וגגע שם טהור. ואכולהו קמי. בין הגך שחולקין

יכין

משנה אחרונה

אמר אם לא מבלה סמוך לחפיפה לריך מבילה אחרת וכתבנו מזה לעיל פ"ב גבי ספק מבל. ובפ' לקמן מ"ו: **ד** לפלוף שבעין. פי' הר"ב שאינו מקפיד עליו כמו בחוץ לעין דהתם מקפ' ד בין בלא ובין ביבש כל"ל ומלד הסברא היה מלה מיפכא דחוץ העין מקפיד יותר. אבל התו' שם בפ' מיטקה דף ס"ו

מו

כתבו דהוץ העין הדמעה מלחלחתו ואינו מניחו לחיבש. משמע דס"ל דבדבר לא לא שייך בו חציצה ומה"ש כמי מפרשי התם בטוה שתחת הלפורן נמי דוקא בלא אינו חוצץ וביבש חוצץ אבל דעת הפוסקים אינו כן וכדפי' במ"ב: בשות של קטן לא טמא. פי' הר"ב אם נגעה טומאה בכשות לא נטמא הקטן ע"כ והכשות

מעמו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ברפ"ב דטוקלים: **ה והמור**. [בערוך פי' מור מסתכ"י *)] וג"ל וחמר. ושתיהן בפי' הרמב"ם. ומפרש וחמר שהוא עפר דבק דומה לזפת: **דרגש**. פי' הר"ב מטה קטנה. ועיין עוד בפירושו למשנה ה פ"ז דנדרים: **ועל המרדעת חוצן**. כן הוא בס"א והעתיקה הרמב"ם בפירושו. וכן בנוסחת מהר"ם ז"ל והכי מייתי לה בפט"ו דשבת דף קי"ד. ופסקינן התם דדוקא משני גדדין וכו' [וכ"פ הרמב"ם פ"ג מה"מ הלכה ד'] כדפי' הר"ב במשנה דלקמן: **ר"ש בן גמליאל אומר**. פי' הרמב"ם דקאי על המרדעת ומ"ש הר"ב דהלכה כת"ק כ"כ הרמב"ס. ועמ"ש בפ"ח דעירובין: **עד כאיסר האיטלקי**. לשון הר"ב שהוא רחב כד' גרגירי שעורה וברים קדושין מוכח דמשקלו ד' גרגירי שעורה דתנן התם פרומה שהוא אחד מח' באיסר האיטלקי. ומפרש הר"ב שמשקלו חצי שעורה. ונראה בעיני דאף בכאן לפוס ריהטא כתב השיעור ברוחב. ולא דק. שגם הרמב"ס בפירושו דהכא מפ' אשר משקלו ד' גרגירי שעורה: **האיטלקי**. עיין בפירוש הר"ב במשנה יב פי"ז דכלים: **ן של** בגאים מלא אחד חוצן. כתב הר"ב דלה"י

*) מסתכי אשר מאפסיק.

ה והמור. מוסקו ה) בלע"ז ויש ספרים גורסים וחמר: דרגש. מטה קטנה. תרגום ושכבת על מטה כבודה (יחזקאל כג) דרגסין: על הנקיים חוצין. משוס דקפדי עליהו: בלוסין. מלוכלכים ודומה לו בגמרא בפרק כלל גדול [דף עו] עיסה בלוסה: אינן חוצין. דלא קפדי עליהו והיינו טעמא דמשות בעל הבית ועני: איכוף. כמו לאוכף והוא על עור שמשימין על החמור כשטוא המשא: זקקים. נושאי העודות של עור לשון זיקא בין מליא בין חסרה שריא במסכת ע"ז (דף ס): אינו חוצין. שאין מקפידין על הלכלוך: עד כאיסר האיטלקי. שהוא רחב כד' גרגירי שעורה חוצן פחות מכאן אינו חוצן ות"ק לא יהיב ביה שיעורא אלא אפי' פחות מכאיסר חוצן והלכה כת"ק: **ן משני צדדים**. שעובר מד' עברי הבגד: של בגאים. תלמידי חכמים שעוסקים בבגיו של עולם וקפדי על רבב שבבגדיהם. דא"ר יוחנן כל ה"ח שמגלח רבב על בגדיו. חייב מיתה:

***הופת. והמור** כה). **בכלי זכוכית. בין מבפנים בין מבחוץ. על השלחן. ועל הטבלה. ועל הדרגש** כו). **על הנקיים. חוצצין** כז). **על הבלוסין** כח). **אינן חוצצין. על מטות בעל הבית. חוצץ. ועל של עני אינו חוצץ. על איכוף** כט) **של בעל הבית חוצץ. ועל של זקקין** כט). **אינו חוצץ. ועל המרדעת. חוצץ. רבן שמעון בן גמליאל אומר עד כאיסר האיטלקי: ן על הבגדים. מצד אחד. אינו חוצץ. משני צדדין** ל). **חוצץ. רבי יהודה אומר משום רבי ישמעאל אף מצד אחד. רבי יוסי אומר של בנאים** לא) **מצד אחד.**

ל) מסק"ו ביאור.

*) ע' בהר"ש והגהות הגר"א שם

מלאכת שלמה

זכין: **הופת והמור**. כתב הרמב"ן ז"ל בפ' כי תצא בפסוק מר דרור ואין המוסק דבר נדבק כזפת שיחוץ ושמא מתקנים אותו בעצין שידבק בכלים ע"כ: **בכלי זכוכית**. שבת פ"ק דף ע"ו מוקמי' מתני' דמיירי כגון שניקבו הכלים ע"כ: לתוכן אבר ומתני' ר"מ היא דאמר כל אוקר אחר המעמיד דהנאה וסי' דאי לא תימא הכי לא תהא לזן מהרה במקום טומאה ושמא דנזור רבן עלייהו טומאה משום דהתלת בריאתם מן החול ושוינהו ככלי חרס להוו ככלי חרס לגמרי. כמור יורה דעה סימן ר"כ כתב שם בית יוסף וז"ל ופי' רש"י ז"ל בפ"ק דשבת בכלי זכוכית שהם חלקים ואין אדם מקפיד על טיט ולבר אחר הנדבק בהן לפי שטופל מאליו והני הוא דמידבק מובא וקפיד עלייהו ואין חוזן אלא דבר המקפיד וסמ"ג כתב דאינו נראה לר"י לומר כן אלא מפ' דכל שכן שאר דברים דחוללים בכל כלים אלא אפי' זפת ומור שאין חוזלין בשאר כלים דלה"י

תוספות חדשים

משנה ה [במשנה] בין מבפנים כו'. לפי שהוא נדבק מאד ומקפיד עליו. (הרא"ש): משנה ו [במשנה] של כנגים מגד א'. ודוקא שאינו מוכר רבב דאי מוכר רבב הוא אינו חוזן. דס על בגדו חוזן ואם עצמו הוא אינו חוזן. ואם אדם אי הוא מוכר רבב ושבת. אי קפיד אתרתי אז לא. הוא איכני' דלא אפשיטא (זבחים דל"ח) וכ"פ הרמב"ם פ"ג ה"ז ז':

תוספות רע"ק

משנה ה [אות יח] הופת והמור בכלי זכוכית) ואף דכלי זכוכית ליתי להו טהרה במקוה ע' כלים פ"ב מ"א מוקי לה פ"ק דשבת בנקבו והתיק לתוכן אבר ע"ש היטב ומשבחת לה ג"כ לענין סבילת כלים הנקחים מעובדי כוכבים (אלא דסיפא לא משמע כן) עי' תוס' שם. ולפי שינוי קמא בשבת דהא דזכוכית מטמא מגבו כיון דאילו נשברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמי. י"ל דבנטמא מגבו כיון דטמא רק מדין מתכות יש להם טהרה במקוה ובהכי מיירי מתני' דהכא לענין חציצה:

תוס' אנשי שם

ה תי"ש ד"ה רשב"ג וכו' דקאי על המרדעת. ולכי' הגמ' דל"ג ועל המרדעת חוזן ע"כ אבל זקקין פליג דקאמר ק"ק אינו חוזן ואפי' בוטה ואחת אינו לעיומר עד כאיסר האיטלקי אינו חוזן עפי חוזן. (כ"ל):

יכין תפארת ישראל

לו אין חוזלין לא טמא ולא מטמ'. דאינו חשובין חבור לגוף. רב"ח: כב) שרף הטיף: כה) מטה קטנה: כו) דוקא אם נקיים הן חוזלין

משנה

מלמו נמי פטימא דטהור אם נגעו מהטות בכשות עהורין דלא מייך עומאה בטבר אלא מעטא יד: **ה הופת** והמור בכלי זכוכית. דמתוך שהם חלקין כל דבר הנדבק בהן טופל מאליו ואינו חוזן אלא זפת ומור דמידבק מובא. כמ"ש פ"ק דשבת דף ע"ו. אבל הרמב"ם פ"ב מהל' מקואות לא הזכיר כלי זכוכית. אלא אינו חוזלין בכלים הזפת והמור. ולכאורה' אזיל שכתב פ"ח מה"כ דכלי זכוכית אין להן טהרה במקוה דלהא טוייהו ככלי חרס משום שהם ב"כ תחלת בריאתן מן החול. ואע"ג דכלי שטודה הנקחים מן העובדי כוכבים כלי זכוכית נמי בעי עבילה דלהא טוייהו ככלי מתכת כיון שיש להם תקנה אחר בטבילה כדאיתא פ' בתרא דע"ז. מיהו מתני' דהכא בטהרת עומאה אירי באין לכלי זכוכית עהרה ומתני' דנקטא כלי זכוכית היינו כדמוקי לה פ"ק דשבת בשניקבו וטמיף לתוכן אבר וכ"מ הא וכו' דהכל חוזן אחר המעמיד. וא"ת הגמ' דמתני' אתני כלי זכוכית ומשום שניקבו וטמיפו ולימני כלי מתכת בדרכן לזופתן אין הזפת חוזן כמ"ש הכ"י בשם שמ"ג וכלי זכוכית אין דרכן לזופתן לעולם. ולפי' רש"י ניחא דבשאר כלים של דבר הנדבק חוזן ולריך למיתני כלי זכוכית דבהו דוקא זפת ומור חוזן. אבל להרמב"ם משמע דבכל הכלים אין חלילה אלא זפת ומור דוקא ומשום דהני נדבקין ביותר ולא מייני בהו מיא וגם קפדי עלייהו וכולה מתני' אזפת ומור קאי. והא דאמר לקמן דה"ת מקפידין על רבב שבבגדיהם. הייטו לומר בכ"ש שמקפידין בזפת ומור ולכך זפת ומור חוזלין אבל רבב אינו חוזן אע"פ שמקפידין כיון שאין נדבקין כמו זפת ומור אין חוזן דבל דעייל בה מיא אפי' מקפיד עליו אינו חוזן כדפי' בר"פ. וכ"כ הרמב"ם בהדיא שם הזפת והחמר וכיוצא בהן שהיו על בגדי תלמידי חכמים אפי' מגד אחד חוזן וכו' משמע דוקא זפת וחמר שנדבקין הרבה אבל רבב אע"פ שמקפידין אינו חוזן דעייל בה מיא. אלא שבגמ' פ' אלו קברים דף קי"ד בהא דתנן במתני' על המרדעת חוזן מייתי לה התם בלשון זה רבב על

יכין תפארת ישראל

דמקפיד עליהן: בז) מלוכלכין: בח) זאטעטל: בט) מושאי מודות: ל) בעבר הכתם מב' לדדי': לא) ה"ח שלריך להקפיד על נקיות [בשבת דקי"ל

אחרונה

המרדעת חוזן וכ"כ מדברי הרמב"ם שכתב אח"כ מוכר רבב שהי' רבב על בגדו אינו חוזן והכי איתא בגמ' ס"פ דם חטאת רבב על בגדיו חוזן ואם הי' מוכר רבב אינו חוזן ולפ"ז קשה אמאי נקט מתני' זפת וחמר כיון שכל הדבקין חוזלין. אבל לפי' רש"י ז"ל ניחא דמשום כלי זכוכית תני לה שאין דבר אחר נדבק בהם כמ"ש בין מבפנים ובין מבחוץ. משום שהם כלים שאין חוזלין אלא מבפנים כגון טוס ולוטות כדאיתא בתוספתא תני בכלי זכוכית בין מבפנים ובין מבחוץ. והרמב"ם בהטהרו שהמטמא כלי זכוכית השמטא ג"כ בין מבפנים ובין מבחוץ: **ן** ועל המרדעת חוזן. וכתב הר"ר במתני' דלקמן דוקא מתני לדדים אלא אם הא מרדע תבוהה מנגדו בל ע"ש. ובלאה ה"כ דה"ם לאוכף דלעיל: עד כאיסר האיטלקי. מלמטלה לתמה קחשיב אם הוא כשלם איסרין או בשנים או פחות מד כאיסר חוזן. וכל המילוקים בין הכלים שאמרנו משום דבזה מקפיד ובזה אינו מקפיד דוקא אם אינו בהוכו אבל אם הוא בהוכו בל הכלי אין חוזלין בין כלי לכלי ובכולם חוזן כדאמרן דנזכו בהוכו שאינו מקפיד וכ"כ הרמב"ם: **ן** על הבגדים מצד אחד אינו חוזן. יש לפרש בפלוגתא דתנאי דמתני' בבגדים שמשמשן מדיר ביום ובלילה וה"א ליתר אלא יבא עליו רבב מטום לה. והלכן בצד אחד כ"ע לא קפדי ואפי' איכא הד דקפיד במלה דעתו. אלא מתני' לדדים דאיכא קפידא לכ"ע חוזן. וכבי יהודה סבר אף מצד אחד אי קפיד חוזן דבתר דידי' אזלינן כסברת ר"א שבתבנו בס"ג. ולהקל לא אמרי' במלה דעתו. וכ' יוסי דמתלק בין אל בגדים לבל בור איכו נמי כה"ק כ"ל דבתר קפידא דעלמא אזלינן אלא דבל בגדים אזלי' בתר רוב הבגדים ורובן מקפידין אפי' בצד אחד. וא"ל דאחר תנאי דלא מתלקי בין בגדים לבור מטום דפיקר מעמא דבגדים אלא יהיו נקרחים מבאלי וזה לא שייך אלא אם בגדו נרוע מבגד ע"ה אבל אם הא שוה לו אין כאן מבאלי והלכן מצד אחד שאין ע"ה מקפיד אף בגדים א"ל להקפיד וכ' יוסי בבר אף מצד א' מקפידין ומחמירין שמא יבא בם מצד אחר: **של בגדים מצד אחד ובל**

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דאר"י כל ת"ח שגמלא רבב. בפרק טו דשבת [קיד] . ופירש"י רבב שומן וחלב . ולכך מסיים הרמב"ם בפירושו . וז"ל ומן החיוב הזה נהיה שת"ח יקפידו על לכלוך בגדיהם ואפילו מגד אחד . ע"כ . ורלה לי דתרתי אשמועינן . דלענין קפידא דחגילה כל לכלוך ואפילו אינו רבב . וכן נמי כל בגדיו . דהתם בגמרא מסקינן דדוקא בגלימא אמר ר"י שהיא בגד עליון . ואילו הכא סתמא תנן והייט דבחבורו פ"ג מה"מ אינו מחלק בין בגד לבגד . [*והטעם שת"ח מחמירין על עצמן שלא יבואו לשיהיו מלוכלכים . במה שיהיו מחוייבים מיתה] :

ר"ע מברטנורה

של בור . גרוע מעם הארץ . ולא קפיד על לכלוך שבבגדיו . אלא א"כ יולא מעבר לעבר. ומרדעת דאמרן לעיל דחולין . הייט שעובר מב' לדדים . דלא תהא מרדעת חשובה מבגדו של עם הארץ והלכה כרבי יוסי : ן זפתין . זופתי חביות . לא נמי עושי הזפת : מפסלי אילנות . שעוטלים הפסולת מן האילנות . פ"א כורתי האילנות . לשון פסל לך שכורת העצים מן האילן . כדי שיתעבה ויגדיל גופו של אילן : של קייצין . השוטחים לחמה ליבש פירות של קיץ . פירוש אחר מלקטי קולין . וכל הני לא קפדי אלכלוך המטפחות שלהם ואין הלכה כרבי יהודה :

ושל בור לב) . משני צדדין : ן מטפחת של זפתין לג) . ושל יוצרין . ושל מפסלי אילנות לד) : אין חוצצין . ר' יהודה אומר אף של קייצין לה) כיוצא בהן . זה הכלל . כל המקפיד עליו . חוצץ . ושאינו מקפיד עליו . אינו חוצץ לו) :

מעש"ה . וכמו שפי' במשנה ה פ"ב דחלות. וכ"פ הרמב"ם גם בכאן . ולריך לומר דמתני' הכי קאמרה של בגדים שהם ת"ח דקפדי מדר"י מגד א' . אבל של ע"ה נעשה כמו בור דלא קפיד עד שיהיו מב' הלדדים והייט דהר"ב כתב ומרדעת כו' דלא תהא חשובה מבגדו של ע"ה . ולשנא דגמרא דפע"ו דשבת [דף קיד] הוא ש"מ דע"ה הוא [*לענין זה] כמו בור : ן זה הכלל כל המקפיד כו' . לעיל מתני' ג קתני לכללא דאדם [*ועי' בפי' הר"ב] והכא קתני לה לאגילה דכלים וקלת ים לדקדק דלעיל לא קתני זה הכלל [*ועמ"ש לעיל בס"ד [ד"ה כל המקפיד]] :

מלאכת שלמה

בדף קי"ד ר' יוסי פליג אדר' יהודה ואמר לר' ישמעאל בגד של בגדים דהייט ת"ח וכו' ע"כ . ור"ש בן לקיש פליג התם אר' יוחנן דאיהו אפ' בגדים בלים לשון בי בני והם כלים האוליירין הבאין ממדינת הים ומקפידין על רבב שעליהם ובחיוורי עיירי דהייט לבוש התהתון דגלימא העליונה של אוליירין כומקי בינהו וסדין ומטפחות של אוליירין אוכמי ביתהו ולא שייך קפידא רק בבלי לבן : ן זה הכלל כל המקפיד וכו' . וסתמא היא וכלכתביבן נמי לעיל גבי פלוגתא דר"א דבסימן ג' :

ציונים

ן מטפחת. שם ה"מ: זה הכלל. שם ה"י וספ"א סמ"ג שם שם"ע שם פפי' ג' :

חלופי גרסאות

ושל בור נל"ג ובבור ן ושל יוצרין נל"ג של יוצרין . אין נל"ג ל"ג :

חדושי מהרי"ח

משנה ז [תי"ם ר"ה] ושל בור פי' הר"ב כו' אבל של ע"ה נעשה כמו בור כו' עכ"ל. ול"נ דאין צריך לזה אלא מדנקט' בנאים מכלל דשל ע"ה משני צדדין והא דנקט ושל בור משני צדדין דאי הוי נקט ושל ע"ה ה"א של בור אפילו משני צדדין אינו חוצץ כי הוא גרוע מע"ה ואי לא תני רק של בור משני צדדין ה"א ע"ה שוה לבנאים דאף מצד אחד ואי הוי תני של ע"ה ושל בור משני צדדים ה"א דשל בנאים ג"כ משני צדדים רק רבותא קט"ל דאף של ע"ה ובור מב' צדדין מיהו חוצץ ואף דת"ק ג"כ הכי סבר הייתי אומר או מאן ת"ק ר' יוסי או שר' יוסי מפרש דברי ת"ק כך שלא תאמר ת"ק לא קאי על ע"ה או עכ"פ על בור להכי תני בנאים ובור ודו"ק :

משנה אחרונה

בור וכו'. כאן לריך מעם עקומא ת"ה בשם בנאים וט"ה בשם בור מה שלא מלאנו זה בכל מקום אלא שם ת"מ ושם ע"ה וכאן

ל"ק) : לב) גרוע מע"ה. וג"ל דבע"ה בקפיד' בפירש תלי' : לג) שמקגמי' מ"ש בו מתעסקי בזפת : לד) טוטלי הפסולת מאילנות. וי"א כורתי העצים לעבוה הגזע : לה) מיבשי פירות : לו) קמ"ל דאף בבלי כן :

למה שיבה את שמותם . ועוד דשם ע"ה הוי בטוחא הכא מפי מבשם בור כמ"ש מוי"ע . וי"ל דבנאים יש לפרש של בני תורה והייטו ת"ח . ויש לפרשו ג"כ על בעלי מעשים טובים בעלי לדקה וג"ח ומוסקים במלות והדוייהו בכלל בנאים שיהו שבעלי התורה עוסקים בבינו של עולם כדאתמר' שנסתכל הקב"ה בתורה ובנה את העולם והרי התורה בינו של עולם וגם הסוסקים בלדקה וג"ח ג"כ נקראו בנאים שהם מקיימין את העולם כדאתמר' על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח . וכ' יוסי ס"ל דגם העוסקים במלות אע"פ שאינם בעלי תורה לריכין ליהנו מלבד בגם עליהם אי קולא מבמיאי אלומנים העוסקים במלות המקום כמה הם מבוזים בבגדיהם ולכך אינו אומר כאן ת"ח בלא בנאים שגם העוסקים במלות בעלי תורה הוא בכלל בנאים מע"ה בתון בו לא תורה ולא מעשים טובים . דבעל מעשים הוא בכלל בנאים בלבד' : ן מטפחת של זפתין . מטפחות אלו הם כמו סיגר שדרך האומנים ליתן על בגדיהם בשעה שעוסקין בתלאכתן כדי שלא יפגמו בגדיהם מלכלוך העיש לו מבלף הפירות והסיגר מקבל כל לכלוך ועיטוף ומגין על הבגדים ובהא לא שייך למיזל בתר קפידא דעלמא שהרי אין אדם אחר נוגע סיגר אלא האומנים והם ודאי אין מקפידין בעצמו הוא לכך ובזה א"ש הא דא"ר יהודה אף של קיילין ובמתי קמפלגי . ולמתי דפי' ניחא דשל קיילים ל"ל דהייטו כלומו הפי' שמפסת מלקטי קולים פיין פ' כ"ד דכלים מע"ו . ומלקטי קולים אין בם עיטוף ולכלוך אלא עומדים הסיגר להגין על בגדיהם מן הקרע אלא שיקרעו מן הקולים . וס"ל לר"י כיון שאין מקפידין על הקרע של הסיגר כ"ש שאין מקפידין על רבב אר כל תלילה ות"ק סבר דוקא בדבר זה שאינו מקפיד אינו מוקן ולא אתרי' מסמת נס על העיטוף אינו מקפיד . וניחא הסתא דמסיים זה הכלל כל המקפיד עליו וכו' אע"ג דבבר תני לה לעיל מ"ב . אלא הכא אלמא אתריתא קמ"ל דלא יגפי' מלאתא ממילתא לומר כמו שאינו מקפיד על הקרע כך אין מקפיד על העיטוף אלא כללא הוא כל המקפיד עליו :

פרק י א כל ידות הכלים כגון יד הקרדום וכיוצא בה שהכניסן בברזל: שלא כדרכה . בעקום : ולא מרקן . לא גמר הכנסתן . לשון ומירק אחר שחיטה על ידו במסכת יומא [דף לג]: או שמרקן . שגמר הכנסתן ונשברו : כלי שהטבילו דרך פיו כאילו לא טבל . דכל כלי שבתחלת הטבילה

פרק י א כל ידות הכלים . שהכניסן שלא כדרכן א) . או שהכניסן כדרכן . ולא מרקן ב) . או שמרקן ונשברו ג) . דרי אלו חוצצין . כלי שהטבילו דרך פיו . כאילו לא טבל ד) .

מלאכת שלמה

פרק י א ולא מרקן . פי' הרמב"ם ז"ל אומרו פה שלא מרקן הוא לקות מן ומורק הוא ומוסף במים והטוהה שהוא יגיע ידו ביד הכלי עד שיכנס המים

פרק י א או שמרקן . ונשברו הידות ואינן משמשין עוד מעין מלאכתן ראשונה [כדתניא בתוספתא והביאה הר"ש] חולין הידות מה שהן החובין בברזל ומהודקים ואין המים נכנסין בהן . כיון שאינו עומד להתקיים כך חולין . מהר"ש : כלי שהטבילו דרך פיו . כתב הר"ב דכל כלי שבתחלת הכנסתו וכו'. כי האויר ישאר בו מוחם וידחה המים. הרמב"ם. ומהר"ש כתב אם

ציונים

א כל ידות . מיי' פ"ג מהלכות מקואות ה"א מיל ושו"ע יו"ד סימן לג סע"ד ג : כלי שהטבילו מיי' שם ה"ב מיל ושו"ע שם סעיף ו' :

משנה אחרונה

פ"י א כל ידות הכלים . פי' כגון יד הקרדום וכו' וכ"כ הר"ש ולא"ש . וידות אלו הם מקרשים המוקים פי"ב דפרה מ"מ ואמרי' התם ידות אלו אינם הבול לבלי לענין הזאה אבל שם הזה על אחד מהן לא מסר הבני . ומיהו לענין מבילה הכא אם הכניסן כדרכן אין מוללין. דאע"ג דלענין הזאה אינם חבור. לענין מבילה לא מיילי . דאמר'

פ"ו א) כיד הקרדום שהכניסו תוך הברזל בעיקום : ב) לא גמר הכנסתן : ג) שנשבר היד ואין ראוי שוב להתמים הראשון : ד) דבסה בלי

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ציונים

חסבילו. מיי' שם: כלי שהוא. מיי' שם ה"ג סמג שם טור ש"ע שם סעיף ז: צלוחית. מיי' שם ה"ל: קלמרין שם פט"ו: **ב** הכר. שם הכ"ב וכסת. שם הכ"ג:

חלופי גרסאות

א הדיוטות בד"ע נ"ב ונ"ס נכ"מ.

תוספות חדשים

פ"י משנה **א** [במשנה] זבורית. הוא שאר כלי שהוא ארוך כמו שעשין לכלי זכוכית. ואין המים נכנסין בו עד שיעבו על גדו. (הרא"ש ב"ד הרא"ד): [במשנה] קלמרין. ופירוש עיין ברמב"ם ורא"ש:

אליהו רבא

פ"י א צלוחית. שפיה שוקע. שבשעה שלמעלה שסביב פיה היא שוקעת בתוכה ואין המים בלים בין הספה לדופני הצלוחית עד שינכנסו מגדם ויבואו המים דרך הנקב בין הספה ולדופן:

תוס' אנשי שם

פ"י א תי"מ ד"ה בלא כו' וכגמ"י הדבר המפל כו' כנ"ל. (הה"מ): באר"ר מויקרא רבה פרשה ה' וכתב עליו הכ"מ וז"ל ומתני' כו' כנ"ל. (הה"מ): **ב** תוי"ט ד"ה הכר כו' אבל הרמב"ם מפ' כו'. וכסת עגולה לתינוק מפ' הוא ז"ל שעושים אותה הסותרים בעלי הרכיבה תחת מרכבם בעת שבחם לקנות ולמכור ואיה הפורה מכל לד וא"ל פה יגא ממנה המילוי. וכ"ל בלפי' הר"ם והרי"ב נמי ל"ל דכסת עגולה היה דרכו לעשותו שהוא"ל בכר וכסת דבנ"ל לא היו הפורין. (ס"ג):

משנה אחרונה

דאפי' כל דבר המוקן בכמיטו מקיפ עליו בתל לגב הכלי ואינו תוקן. כ"ם יהות שלריך להן ובכוונה שחבם. אבל הרמב"ם בפירושו כתב דמתני' בידות חלולות מייירי ושב"ם בתוספתא וכ"כ בתבורו ידות החלולות. והם הנקבים קדומות בתפ' פרה. ולריך מבם מה נשמנו אלו מאלו ונראה מבוס דקי"ל בפ"ו מ"ב שמבדילין כלים בתוך כלים בשהמילון מתא דמנו דקלקא מבולה לחילון קלקא נמי למה שבתוכו ולא חייבי' לכובדו של הפניתי שמולן. והיינו נמי מבמתא הבא דהכלי מתא ולריך מבולה. ואי מייירי בחבוקות שהיד נכנס לתוך הכלי ונמלא שבחילון הוא הבמתא ואם לא שייך כאן חלילה דמנו דקלקא מבולה לחילון וכו' ולהבי מוקי לבו בתוספתא בקדומות שהיד הוא החילון ואכלי הבמתא בפנים לליבא מנו ושייך בי' מלילה. ומיהו הר"ם וסיעתו דמוקי דמתני' בחבוקות מבא לחבולי לאמ"ב דגבי מבבלין כלים בתוך כלים לא שייך חלילה בשהמילון מתא. אתם הפנימי לא מיהדק שהוא מונח ויבולין המים לבא אלא מבולה אחמור בה בקבם ולא בתבומה. ואבא ליל קבוב ומיהדק חלילה גמורה הוא: **אר** שמרקן ונשברו. וכתב הרמב"ם בפירושו שזה רומז אל כלי מתכת לגב ונשברו הייבו שבתמבר דבבלי מתכת הוא. ולא אתפרש בוודאי בזה. ול"ל דלבמתי' מיל דמתני' בידות חלולות מייירי והבמתא ליבא לאוקמי נשברו בבפשוי שיין אלא בתכת: **בלא** זבורית. ומפרש הר"ב דבר הבר הבפל והאפל. ומשמע דהייבו כתו שדה זבורית וכתב תוי"ט דפ"ה דגיטין. אלא שדע לו זבורית מחיזה לשון הוא. ואפשר דמלשון בור הוא דלאמרי' לעיל ובכתה דובתי דבור גדול מפ"ה ושדה הגבוהה נקרא זבורית. כלומר זו בורית וכן כל דבר גדול: **עד** שיטנו על גדו. וכתב הר"ב שכל הני דמתני' מבמייבו שיבאו המים בשון ע"כ דהני המיבוטו שאינו מקפיד אינו מולן. מ"מ לריך שיבא בולו במים. ומיהו בלצותא שפיה שוקע לריך לייבב אמתי אינו מהור עד שיבקבה הא הבוקע פי' שלריך להחיר תפילבן ובל בגד לריך ג"כ שיבאו בהן המים וא"ל להחיר תפילבן שבחים מובבים לתוכן תבינבבבו ויבאו בלבקבן: **ב** צריבין שיבאו בהן המים. מתקבין מותאה דבית בטל בבבוי לחלאות אמי' בטל וכן בוכים הר"ש ובפ"ו דבלים. וקשה להרמב"ם דבפ"ב מהל' בלים דהבבוי לחלאות לא אמי' בית בטל והבתיב זו בפ"ג מהל' והו בתבתי דבתבי דבבוי בפ"ו בפ"ו מבבב מיתאת ד' ס"מ דס"ל ג"כ הבלבתא דלא אמי' בטל וכ"כ בתו' בבבת ד' כ"כ אתמתי' פי"ב דבלים מ"ו והיבי מתבלי לחתני'. ואין לחבן דבבי מומתאן בחומת פשום דבלי שור פטומיבן ממאין. דהא פטומין נמי אין מיטמאין בפתות מחמבה בל המבה ותפילין וקתיב בית בהו בך שיטורא ואפי' לא"ש הטום' בפ' בתה אבה ד' ס"ב דהא דפטומי בלי שור מבוהין הייבו בשור שלוק וקבה אחין לאו לבפלו ונבכוך בו אבל עור בן מבמה בבל אבוה דבוי בבלי בבול. הייבו בשבוי לבבלה דבל בלי בבול אין מיטמאין אלא א"ב בטבון לבבלה וא"ב מבתי' דיבבא שיטור אבבה בל המבה ע"ב באין מבוי לבבלה ובלבי' בבלים ובא"ב בבי דבתבי' אי נימא דבבבוי לחלאות לא אמי' בבול א"ב אין בטבון לבבלה ואיך מיטמאין בפתות מחמבה. ויש לומר דבבי בין בבלבון ובעיל בהו מבבה מיטמאין בטבה בבתבן בהם פ' כ"ז דבלים וגם זה אינו אלא דהא דמבלבא אמ"ב הייבו בבייחדו ובילבו לבייבה דבבבה מזו ובבא לא אייב זה. ואין לחבן דבבא מייבי בבבמתא בבודן פטומין בודם אמלאן ובי' בבן שיטור. דא"ב בחלאן ילבה מומתאן דדמי לבב

מקואות כל ידות פרק י

הטבילו כדרכו בלא זבורית ה). **עד שיטנו על צדו** ו). **כלי שהוא צר מכאן ומכאן ורחב מן האמצע אינו טהור. עד שיטנו על צדו. צלוחית שפיה שוקע** ז). **אינה טהורה עד שינקבנה מצדה. קלמרין** ח) **הדיוטות** ט) **אינה טהורה. עד שינקבנה מצדה. וקלמרין של יוסף הכהן. היה נקובה בצדה: ב הכר** י) **והכסת** יא) **של עור. הרי אלו צריכין שיבואו בהם המים** יב). **כסת עגולה** יג). **והכדור** יד).

שבתחלת הכנסתו במים כופהו על פיו אין המים נכנסין לתוכו לעולם אפילו מכניסו כולו עד שיטנו: בלא הזבורית. שלא הטביל בית ידו. או דבר טופח שיש בכלי באחת מקלותיו. ולהכי קרו ליה זבורית. שאינו עיקרו של כלי. ואין המים נאין בהן עד שיטנו על גדו. וכל הני דמתני' כולהו טעמא *) שיבואו המים בכולן: קלמרין. כלי שמניחין בו את הדיו. וכן קורים לאותו בלשון רומי' קלמרו. **) ושעין מהן שפיהן שוקע לתוכן כדי שלא יפסך הדיו אפילו אם יהפך על פיו. ואם הטבילו כדרכו אין המים נכנסים בחלל הנקוב שסביב פיו מבפנים. לפיכך צריך לנקב מן הצד: ב הכר. הוא שמוכב עליו: הכסת. הוא שמשים תחת מרגלותיו: שיבואו בהן המים. לתוכן. שדרך כר וכסת של עור להכניס ולהוציא מה שבתוכן: כסת עגולה. וקטנה שעושים הקרים תחת מרגלותיהן: הכדור. פלוט"ל: והאמוס

*) נד"ו כדי שיטנו **) בד"ם ויש.

בויקרא רבה בפסוק והוא יקנוט השותים במזרקי יין (עמוס י) כוסות שיש להן זרבוביות. וכ"ל הל' דבר המוסף ומתרבה מל' [קדושין מט] אתרבובי אתרבוב דזיין ומי"ן מתחלפים כמו מגעל של זרב דסוף מם' כלאים מל' שרב. ובלשון מקרא יזורבו לגמתו [איוב ו] כמו שרב ושמם ע"כ: **קלמרין.** כתב הר"ב ואם הטבילו כדרכו כו'. קשה דא"כ במשנה על גדו סגי ולמה בעינן שינקבנו ולכן לריך לפרש שאפילו אם יטהו על גדו אין המים נכנסים כו': **ב הכר** והכסת. פי' הר"ב הכר הוא שמוכב עליו והכסת הוא שמשים תחת מרגלותיו. וכך משמע במשנה דספ"ך וספכ"ג דשבת הכר הוא שמוכב עליו. וכן פי' הערוך ערך כר. גם בתוספתא דכלים הביאה הר"ש שם פט"ז במ"ד מוכח נמי הכי אבל הר"ב מפרש שם בהפך וכן עוד שם ריש פ"ך. וכן בספ"ד דשבת. אבל הרמב"ם מפרש שם דשניהם מניחין תחת הראש אלא דכסת הוא גדול. והתוס' פ"ז דב"מ דף ע"ט [ד"ה כסותו] כתבו כסת הוא הקטן. וכר הוא הגדול כדתנן במס' (טהרו) [כלים פכ"ח משנה ה] כר שנשלו סדין וכסת שנשלו מטפחת. וכן כתוב בספקי תוספות דמדות:

*) נמ"ש הנתיק שמשון.

מלאכת שלמה

המים בו כי רוב הידות כן חלולות וזה שאמר או שמרקן ונשברו רומז אל כלי מתכות בלבד אם תשבר ונתמעכה קצתה עם קצתה אבר אי אפשר למים להכנס אלא המקומות וכן ביארה התוספתא שהדבור הלז הוא בידות החלולות ובאותם שאפשר שיפחתו וידבקו שני דופנותיו זה בזה ויסתם החלל וזהו בכלי מתכות ע"כ וכן פי' נ"כ בפ"ג דהלכות מקואות *) וגרסת הרא"ש ז"ל שם בהשגות בלא זרבובית והוא כלי שיש לו שני פיות נקרא קיסקיז וס"פ דמתני' כלי שהטבילו כדרכו כלומר שוליו למטה ואין בו נקב זולת פיו והייבו בלא זרבובית לא עלתה לו טבילה עד שיטנו על גדו שע"י כך יכנסו המים בטולו שאילו היה נקב בגדו דהייבו זרבובית לא היה לריך להטותו על גדו שאפי' בלא זרבובית ונגרסת הרא"ש ז"ל בלא זרבובית ונגרסת הרא"ש ז"ל הכלי שהטבילו כדרכו כו'. קשה הר"ב במשנה על גדו סגי ולמה בעינן שינקבנו ולכן לריך לפרש שאפילו אם יטהו על גדו אין המים נכנסים כו': **ב הכר** והכסת. פי' הר"ב הכר הוא שמוכב עליו והכסת הוא שמשים תחת מרגלותיו. וכך משמע במשנה דספ"ך וספכ"ג דשבת הכר הוא שמוכב עליו. וכן פי' הערוך ערך כר. גם בתוספתא דכלים הביאה הר"ש שם פט"ז במ"ד מוכח נמי הכי אבל הר"ב מפרש שם בהפך וכן עוד שם ריש פ"ך. וכן בספ"ד דשבת. אבל הרמב"ם מפרש שם דשניהם מניחין תחת הראש אלא דכסת הוא גדול. והתוס' פ"ז דב"מ דף ע"ט [ד"ה כסותו] כתבו כסת הוא הקטן. וכר הוא הגדול כדתנן במס' (טהרו) [כלים פכ"ח משנה ה] כר שנשלו סדין וכסת שנשלו מטפחת. וכן כתוב בספקי תוספות דמדות:

והתפלה

ימצאנו דרך שוליו ע"י הנקב שבגדו יכנסו המים בטולו כן פי' שם מהר"ש קאדרו ז"ל לפי פי' הרמב"ם ז"ל וגירסתו ואת דגרסו זבורית וי"ם זבורית ופי' הרא"ש ז"ל שהוא אותר ארוך של הכלי כמו שעושין לכלי זכוכית. ונערוך פי' בלא זבורית פי' מבלו ולא הטבילו בית ידו ויש אומרים ולא זבורית פי' לא עלתה לו נקיות ובהיה ע"כ והביאו שמו בספר הרוקח סי' תפ"ח: צלוחית שפיה שוקע אינה טהורה עד שינקבנה מצדה. ס"א עד שיעה אותה על גדה וקשה לי עלה דהאי נירסא דמ"ש מקלמרין שפיהן ג"כ שוקע לתוכן דלא סגי בהטייה על גדן. וז"ל הרמב"ם ז"ל שם בחבורו צלוחית שפיה שוקע אינה טהורה עד שינקבנה על גדה. קלמרין אינה טהורה עד שינקבנה מגדה כדי

יכין **תפארת ישראל** **יכין**

כלי למטה. לא יכנסו מים לכלי: ה) אותר ארוך שלכלי. ומדאינו מעיקר הכלי. נקרא זבורי': ו) כדי שיכנסו המים: ז) ואפי' כשיטה לא יכנסו המים: ח) דינטעגפאם: ט) פיהן שוקע שלא יכנסו המים לכלי. ואם יכנסו מים לכלי: ה) אותר ארוך שלכלי. ומדאינו מעיקר הכלי. נקרא זבורי': ו) כדי שיכנסו המים: ז) ואפי' כשיטה לא יכנסו המים: ח) דינטעגפאם: ט) פיהן שוקע שלא יפסך הדיו כשיהפך: י) דעקקנו: יא) קיסטון. ותוספיה בבבא מציעא כ' בהיפך. ועיי' הוכחתי ריש פרק כ' דכלים: יב) לחלון. מדדרך להכנים ולאוליא מה שבתוכו: יג) קטן: יד) באגל: טו) בלי לחלון. ואם יכנסו מים לכלי: ה) אותר ארוך שלכלי. ומדאינו מעיקר הכלי. נקרא זבורי': ו) כדי שיכנסו המים: ז) ואפי' כשיטה לא יכנסו המים: ח) דינטעגפאם: ט) פיהן שוקע שלא יפסך הדיו כשיהפך: י) דעקקנו: יא) קיסטון. ותוספיה בבבא מציעא כ' בהיפך. ועיי' הוכחתי ריש פרק כ' דכלים: יב) לחלון. מדדרך להכנים ולאוליא מה שבתוכו: יג) קטן: יד) באגל: טו) בלי לחלון. ואם יכנסו מים לכלי: ה) אותר ארוך שלכלי. ומדאינו מעיקר הכלי. נקרא זבורי': ו) כדי שיכנסו המים: ז) ואפי' כשיטה לא יכנסו המים: ח) דינטעגפאם: ט) פיהן שוקע שלא יפסך הדיו כשיהפך: י) דעקקנו: יא) קיסטון. ותוספיה בבבא מציעא כ' בהיפך. ועיי' הוכחתי ריש פרק כ' דכלים: יב) לחלון. מדדרך להכנים ולאוליא מה שבתוכו: יג) קטן: יד) באגל: טו) בלי לחלון. ואם יכנסו מים לכלי: ה) אותר ארוך שלכלי. ומדאינו מעיקר הכלי. נקרא זבורי': ו) כדי שיכנסו המים: ז) ואפי' כשיטה לא יכנסו המים: ח) דינטעגפאם: ט) פיהן שוקע שלא יפסך הדיו כשיהפך: י) דעקקנו: יא) קיסטון. ותוספיה בבבא מציעא כ' בהיפך. ועיי' הוכחתי ריש פרק כ' דכלים: יב) לחלון. מדדרך להכנים ולאוליא מה שבתוכו: יג) קטן: יד) באגל:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

*) והאמום. דפוס שטושים עליו אח המגעל והוא עשוי מטר וממלאים אותו בשטר או במוכין: והקמיע. של כתב או של עקרין מחופה עור: ותפלה. של יד או של ראש: אינן צריכים שיבואו בהן המים. לפי שאין דרך להכנים ולהוציא מה שבתוכן: ג קשרי העני. בגדיו של עני שנקרעו וקשרן. הקשר ההוא אינו עשוי להתיר לעולם. אלא אין צריך להתירו בשעת טבילה. כדי שיבואו עליו מים: והנימין. נימין ופתילין שתולין על שפת הסדין לטוי. ועשיס בהן קשרים ואינן עשוין להתיר לעולם: וחבט של סנדל. אזנים שיש לרצועות של סנדל. אין צריך להתיר הקשר שלהן בשעת טבילה שאין אותו קשר עשוי להתיר: בזמן שהיא חוצה. שהקשר חוצלת שאין המים נכנסים לתוכה. ואימתי יהיה זה כשהקשר מהודק יפה ואז אינו עשוי להתיר. ולפי שהוא עשוי להתקיים. אין צריך להתירו בשעת טבילה: ושל זרוע. קשר של תפלה של יד: בזמן שאינה עולה ויורדת. דמהדק הקשר הרבה ואין הרצועה עולה ויורדת בו: ואזני החמת. אזני הטוד יש בהם קשרים מהודקין: תורמל. כיס גדולה של עור שנושאין הרועים וכל' מקלא קרוי' יקוק: ד **)פרקסין. לבוש התחתון שעל הבשר והוא פתוח בכתפיים. וכשלובשו קושרו על הכתף. ובשעת הפשט מתירו: ושפה של סדין צריך למתח. הקמטים שיש בשפתו העליונה. כדי שיבואו המים בין אותן הקמטין: למתח. לפשטן ולמשכן כמו ויתמתחם כאהל לשבת (ישעיה מ): ושניץ של סנדל. רצועות שקושרו בהן: שיבעבעו. כשמטביל אדם בגד במים עולים כמין אבעבועות במים. וכשהן מכוכסים ומשקה טופח עליהן משתחיל המים לבעבע. טהרו. לפי שהושקו המים הבלועים בו למי המקוה. אבל כשהן נגובים אין המים באין בכולו עד שיעמו מבעבועו. שכשאדם מטביל סדין. ואין יכול לשמתו שאין המקוה רחבה כל כך תוחבו במים כשהוא מקופל ומתוך כך מבעבעים המים וכשהן מבעבועו בידוע שבאו המים בכולו: מטבילן

מלאכת שלמה

*)בד"ו והאמום. **)בד"ו וד"ם פקרסין.

כדי שיכנסו המים לעקמומיות שבה ע"כ ולפי זה ניחא אבל כאן בפי' מתני' פירש בין בצוחית בין בקלמרים שפיהן כפוף לתוכן: ג קשרי העני. פי' בערוך בלשון שני קשרים שיש לבגדי אנשי המלכות בגדים נפתחין וגסגרים ע"כ: והתפלה של ראש. פי' קשר תפילין של ראש שהוא קורין לני"ת. הר"ש ז"ל: בזמן שהוא חוצה. פירשו תוס' ז"ל במנחות פ' הקומץ רבא דף ל"ו חולה כמו אולה דמבעות ילוו לתוספתא דמקואות והוא לשון הידוק ותיזוק ע"כ וכן נמי תנן בפס"ג דמכשירין בשביל שיחולו. אבל בערוך בערך מן פי' חולה פי' חוצלת המים להכנס לתוכה ע"כ. וכדפי' הר"ש ז"ל בשמו וכן פי' ר"ע ז"ל. ומכאן הוכיח סמ"ג בעשין סימן כ"ב דתפילין של יד אע"ג דכתיב בהו וקשרתם אין צריך קשירה בכל יום דקתני ושל זרוע בזמן שאינה עולה ויורדת דמדאין צריך להתירו בשעת טבילה יש לגמוד שקשר של קיימת הוא ע"כ. וגם הרא"ש ז"ל בהלכות קטנות כתב שמכאן חזר רבינו שמשון לדברי ר"ת ולא כרבינו אליעזר ז"ל: ד הקשר שבפקרסין לדברי ר"ת ולא כרבינו אליעזר ז"ל: ד הקשר שבפקרסין ושבכתף. הם שני דברים פקרסין מין חלוק שיש לו עולות. ושבכתף ר"ל הלולות שעתמים בקצה המלבושים על כתפיהן. הרמב"ם ז"ל: צריך למתח. לפשט השפה בשעת טבילה כי דרך הסליינין הדקין החשובין נכפלין בשפתם כפל

יכין — תפארת ישראל — יכין

טו) דפוס מגעל: טו) עם הסבעות כתובות או לעשבי' שבתוכו: יז) תפלין מקט"ו בכליס פי"ח מ"ח: יח) דאין דרך לפותחן והו"ל ביהס"ת: יט) מלת קשרי אכולהו קאי: כ) שקשר קרע בגדיו: כא) שבשפת העליונה קשורי' לעוי: כב) אוזן: כג) שהקשר מהודק ואינו עשוי להתירו: כד) שהקשר מכוון למדת הזרוע וא"ל למתוח הרצועה כשיתחבה: כה) עוד: כו) כיס הרועה: כו) כתונת שפי' רחב להכנים הראש וכשלבשו קשרו בכתף לקצר פיו: כח) מסך הפתח: כט) למתוח ולפשט הקמטים והשגלי' בשבשפתו: ל) רצועות: לא) מקופלי': לב) שמטבילי' בשעת עבילה: לג) כשמטבילין בגד במים. המים מבעבעין. והכא מדהבגד לח. סני' בהתחיל לבעבע. מדהודבקו מים שבבגד למי המקוה: לד) דזה הסי' שעברו

משנה אחרונה

לכר שעשאו סדין לקחן פכ"ח: אינן צריכין שיבאו בהן המים. ואם נקרעו תפורם רפכ"ג דכלים: זה הכלל. נראה דלאתויי אוכף אמי ומשוס לאוכף אפי' נקרע הוי אבור ומשמע דג"כ א"ל שיבאו בו המים כמו בלמים מע"ב בהני דלהבן רפכ"ג דכלים והלכך לא חשיב הכא אוכף בהליינו בהדיא: כל שאין דרכו להכנים ולהוציא. להכנים בכדי נקב דקולה בלהוציא אינה שכל שאין דרכו להוציא אינו קרוי אגל. אגא אני להכנים ולהוציא בלומר שהכנסתו ע"מ להוציא כדרך כל כלי הקיבול שמכנסין בהן אוכלין ומשקין ע"מ להוציאן וכל הני דאמרי' אין מכנסין ע"מ להוציא דתפילין נמי א"ל בדיקה כמ"ש תוי"ט. ומהר"ם מבחב דמה שמוליאין לאוכף המילון חשיב דרכו להוציא ולא מה שמוליאין אותו לאוכף הפנימי. ואינו מובן לע"ד דהא כל כלי קבול מוליאין לאוכף הפנימי. אגא דהתם אין דעתו להחזיר ותפילין אחר הבדיקה מחזיר. א"כ כשמוליא לאוכף המילון נמי הא דעתו להחזיר: ג קשרי העני. שיש לחבוטה אבל נקרע תכן כפ"ג דתגיגה מתיל ואח"כ מוכל: בזמן שהיא חולה ושל זרוע בזמן שאינה חולה ויורדת. כולה נקשרים בבלטיות אחיי ורצוטות עלמן מקבלין טומאה כמו רצוטות מגעל וסנדל פי"ח דנגעים מי"ח. א"ל עם התפילין מימאלין משוס

יד ומי' פ"ג דידים מ"ג. ומ"מ צריך פעם לחגא דמתני' דבני של לחם מני בזמן שהיא חולה ובשל זרוע בזמן שהיא עולה ויורדת וכיון דכולה בלטיות מייני אמאי שני בלישני'. וה"ל למיתני של לחם ושל זרוע בזמן שהן מהודקין. וכי' אפשר לפרש דבשל לחם מייני בבמים עלמן שהם דבוקים זה בזה א"ל שיבאו המים בין בית לבית ובשל יד מייני בלבוטה אבל כל המפרכים מפרכים כולה בלבוטות: ד אלו שהם צריכין שיבאו בהן המים. קמ"ל דכל הני אמ"ם שאין נכנסין לפנים לא מיקרו בית הסתרים דבית הסתרים הייט שאין עשוין להגנות לעולם. והני דלפעמים נגנים אין קרויין בית הסתרים כדמוכח פרק ב' דנגעים: שהטבילן מבובסין. פי' כפ"ג דתגיגה לנקדם מעבב ואחר כך מטבילן: ה כל ידות הכלים שהם אמוכין. שיעור הידות שיגיע לו פ' כ"ע דכלים. וקאמר הכא שאם אמוכים מכשיעור המפורש שם ונם מתיר לקוין בקצוין דמו. אבל אינו מתיר לקצוין אפי' בהני דאמר התם יאר מקן לא לקיים פרוב דלא חשיב יד. אפ"ה צריך לבעבוד אח כולו וה"ל מקן פ' כ"ה דכלים מ"ה בשהות מעבל מטבל אח כולו. ומשמע דה"ה מיפכח אם אין אמוכין יותר מכשיעור ממא מטבל אח כולו. ומשמע דה"ה מיפכח אם אין אמוכין יותר מכשיעור

אמ"ש

ציונים

ג אלו. שם סכ"ש: ד אלו. שם סכ"ב: ובגדים. שם סב"ה ה כל ידות. תוס' שם. מ"ב. מ"ר. שם סכ"ש שוד וכו"ש ח"ז פימן רנ פכיף ם ונב"ש פימן קנח:

תוספות חדשים

משנה ג [במשנה] קשר העני. ואם הקפיד עליה מוליאין (הרמב"ם פ"ג הלכה כ"א) וע"ש בכ"מ וכן הוא בתוספתא והביאה הר"ש: [במשנה] בזמן שהיא חוצה. פי' הר"ב הוא פי' הר"ש. אבל הרמב"ם פי' ר"ל שהחיה הלולאה אשר יצא בה לעשות התפילין בכר נאסר עליה שוב עד שתתרבה הקליפה עם הרצועה: משנה ד [הרר"ב ד"ה] ושפה כו' הקמטים כו'. כי דרך הסדינים הקיים התפורים נכפלין בשפתם כפל על כפל. ואין המים נכנסין בהם ' אם לא שיתמתחם:

תוס' אנשי שם

ג בר"ב ד"ה והנימין כו' ושונין בהן קשרים כו'. נמסך אחר פי' הרמב"ם אבל בתבורו פ"ג מה"מ חזר בו ע"ש התוספת' דמתלק בנימין שנקרעו מאליהן לא בני' שיבואו בהן המי' אבל כשקשרן נ"ריכין ביאת מים וז"ל על התי"ש אלא הטיר בזה. (ס"ל): במשנה חבט של סנדל ותפלה כו'. ולק' בס"ד תנא אפכא דבאר תפלה של יד שמן לה שאין של סנדל וה"ש דאגב דלה לרמוז הדין דאי' בשבת דס"ל כתפילין כך מנעלין וכ' שם בתוס' דדוקא לענין קדיה אבל דאמיבה של שמאל מצוה דהשיבה תפילין הוא בקשירה ולכן בשבילן שכם רצועות שמתירין וקושרין מיגיהו בני תפלה של יד וכלא בתבן שאינו עשוי לקבוד דהא אינו ניחר כמ"ש ס"ב תניים אבל תפלה ש"ר שהיא התשובה לומר דה"ל במנעלין שאין בהן קשירה יש לילך אחר התשיבות ולנעול דימין תחלה כמ"ש שם בתוס'. (ס"ל): בר"ב ד"ה ואזני כו' מהודקין. אין נראה כן מל' המשנה מדתני בתש"ר בזמן שהיא חולה וכן לקמן בהלריכים חשיב הש"ר בזמן שא"ת. ולא תני כן בתוני וכו' ש"מ דבהן אין חילוק. (רש"ש): ד בר"ב ד"ה שיבעבעו כו' שבשאדם מטבל כו'. נראה דהו פי' אחר ואחר מהספרי' מיבת פ"ת. (רש"ש):

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ה עשרה. טפחים. הרמב"ם: ן אין מטבילין חמין בצונן וכו'. פי' הר"ב דאוכלים ומשקים אין לכם טהרה כו' אלא כו' מטעם השקה. דהוי כמי שורטן וחוזר וטולן דזריעה מטהרת מטומאה דתקן [ספ"ט דתרומות] שתלי תרומה שנטמאו ונתלן טהורין. בתשובת רבינו גרשום מלאתי כך זו מלאתי בפירש"י פ"ג דבכורות דכ"ב ועיין בפי' הר"ב במ"ג [פ"ב] דכילה. ומ"ש הר"ב אין השקה מועלת אלא במין עם מינו. דב"ש גזרי דילמא חיים עליהו ולא נגעי בהדדי. וב"ה לא גזרי. הר"ש: כלי שהוא מלא משקין כו'. והכלי עצמו טמא: מלא משקין. ובפרק כל הזבחים שנתערבו [דף עח] גרסי' כלי שהוא מלא רוקין. ונקט מלא משום סיפא דמי רגלים אפי' מלא טהור ולא בעי ביטול דסלקא להו השקה. אבל רוקין אפי' ברוב מים לא בטלי וחייל אפי' שהם עבים. הר"ש ותוס' שם: רוחים

ה מטבילין עד מקום המדה. והשאר אין צריך טבילה דכל העומד ליתחך כתחוך דמי ולא הוי חצילה למקום החתך עצמו דבית הסתרים דכלים אין צטון ביאת מים כמו באדם. ויתירים בית הסתרים דכלים על בית הסתרים דאדם. דאילו בית הסתרים דאדם. נהי דאין טעונים ביאת מים בעינן ראוי לביאת מים ובית הסתרים דכלים אפי' ראוי לביאת מים לא צריכי דאין אדם מקפיד שם: ר"י אומר כו'. ואין הלכה כר"י: מטבילין עד מקום המדה. עד ד' לגדול ועד י' לקטן. והשאר טהור וא"ל טבילה ואפילו כלתה מדה לחלי מבעת שבשלשלת. א"ל להטביל אלא עד חלי טבעת: ר"ט אומר עד שיטביל את כל הטבעת. שכלתה המדה לחלו ואין הלכה כר"ט: ן אין מטבילין חמין בצונן. דאוכלים ומשקין אין להם טהרה במקום אלא המים שנטמאו בלבד. מטעם השקה וחבור. ואין השקה מועלת אלא במין עם מינו חמין בחמין ויפים ביפים ומרים במרים אבל מין בשאינו מינו אין השקה מועלת בהן ולא נטהרו המים: מלא משקין. כגון יין ושמן ומי פירות

ארוכין. ועתיד לקוצץ. מטבילין עד מקום המדה (לה). ר' יהודה אומר עד שיטביל את כולו. שלשלת דלי גדול ארבעה טפחים (לו). ושל קטן עשרה (לז). מטבילין עד מקום המדה (לח). ר' טרפון אומר עד שיטביל את כל הטבעת (לט). החבל שהוא קשור בקופה אינו חבור. אלא אם כן חפר: ן בית שמאי אומרים אין מטבילין חמין בצונן (מ). ולא צונן בחמין. לא יפים ברעים. ולא רעים ביפים (מא). בית הלל אומרים מטבילין (מב). כלי (מג) שהוא מלא משקין (מד) והטבילו. באילו

מלאכת שלמה

כמו באדם כדמשמע במסכת מקואות וי"ל דאיירי בידות הכלים העשויין כעין חוליות כאותם שלשלאות של ברזל העשויות בטבעת והא דקתני נמי סיפא שלשלת דלי גדול ד' טפחים ושל קטן עשרה מטבילין עד מקום המדה ר' טרפון אומר עד שיטביל את כל הטבעת מכלל דת"ק לא בעי כל הטבעת מיירי נמי כגון דאותה טבעת עצמה עשויה בחוליות מטבעות קטנות וליכא חצילה מכ"ל ז"ל וכן כתב בית יוסף ביורה דעה סוף סימן ר"ב בשם ספר התרומה. והרי"ש ז"ל הטעה ומיהו בתוספתא משמע דאבית הסתרים דכלים לא חייש' בחצילה כלל. וכמו שפי' ר"ע ז"ל: ן חמין בצונן ולא צונן בחמין. כך מלאתי מוגה ביו"ל בין שני סמוכי"ן ובנקודת חירי"ק הכא ונס בשבת פ' כירה וסביאו סימן של זוטין לתוך אמה וכו' וכן הגיה ה"ר יהוסף ז"ל נ"כ: כלי שהוא מלא משקי' וכו'. בזבחים פ' התערובת דף ע"ח קתני דלי שהוא מלא רוקים ואפשר כי שם היא גרייתא. ומ"מ גם שם אוכיחו תוס' ז"ל מן התוספתא דגרסי' מלא מי רגלים רוחין אותם כאילו הן יין דגרס' בתוספתא דמסכת סהרות בפרק המתחיל דם שמא מי רגלים שנתערבו ביין רוחין אותם כאילו הן מים נתערבו במים רוחין אותם כאילו הן יין במים אם

ה עד שיטביל את כולו. פי' בערוך עד מקום שהשב לאותבו משם: עד שיטביל את כולו. ס"א את כולן: שלשלת דלי וכו'. ונלע"ד דלהכי שלשלת דלי גדול ד' טפחים ושל קטן עשרה טפחים אע"ג דאפכא מסתברא לאורה משום דדלי גדול כיון שהוא כבד גם שלשלת שלו צריכה להיות מבעות שלה נמוכים וכבדים ואם עוד שימו בו שלשלת גדולה ארוכה אי אפשר למלאת בו מפני כובדו אבל דלי קטן כיון שהוא קל מסתמא גם שלשלת שלו קלה ודרך לעשותה ארוכה למלאת בה במקום חבל שלכך עד עשרה הוי שמא ולריך שבילה כנלע"ד אח"כ מצאתי שכן פי' הרא"ש ז"ל וכתבתיו בשמו פי"ד דכלים סימן ג': ועתיד לקוצצם מטבילין עד מקום וכו'. כך נ"ל. בטור יורה דעה סימן ר"ב כתב שם בית יוסף בספר התרומה נרים מטבילין עד מקום המדה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים עד שיטביל את כולו ע"כ וכן משמע מהרא"ש ז"ל בסוף נדה וכן הוא ג"כ התם בפ' בהמה המקשה כמו שרמזתי שם סימן ד'. וכתבו שם תוס' ז"ל מטביל עד מקום המדה וא"ת ואיך להוי חצילה להוי מיעוטו המקפיד דמיעוטו המקפיד חוצץ בכלים

חלופי גרסאות

ה לקוצץ כמה"ג לקצוץ ונתלין לקצצן. מטבילין בל"ש מטבילין. וכ"ה בטפה"ג ונטלין מטבילין. המדה ר' יהודה אומר עד נתלין מדה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים עד כולו נל"ש כולן. מטבילין בל"ג ובל"ש מטבילין וכ"ה בטפה"ג. ן כלי נ"ג. ן כלי מזבחים דלי. משקין מזבחים רוקין.

תוספות חדשים

משנה ה [ברא"ב סר"ה] מטבילין כו' מקפיד שם. כ"כ הרא"ש והר"ש בשם הקוספתא: משנה ו [בשנה] ולא רעים ביפים. והקשה הרא"ש לפירוש הר"ש שכ' טעמא דב"ש דלמא חיים עליהו רעים ביפים מאי איכא למימר. וג"ל כפי' הרמב"ם דלא בטילי ע"י הקשה וחריפה אלא במים כיוצא בהם בכל דבר אחילו לענין חם וצונן:

אליהו רבא

ה שלשלת דלי גדול ד' טפחים. שדלי גדול אינו יכול להגביהו מרחוק אלא אותו בשלשלת מקרוב ומגביהו ומולה והוא יד עד ד' טפחים: ויצל קטן עשרה. שיכול להגביה מרחוק והוא יד עד עשרה טפחים:

משנה אחרונה

אם"ש שהוא פתיח לקון בעלה דעתו ולריך להטביל כולו: מטבילין עד מקום המדה. פי' הר"ב דמקום המדה לא הוי חצילה דבית הסתרים דכלים אפי' ראוי לביאת מים לא בעינן וכ"כ הר"ש דהכי משמע בתוספתא ובר"פ כתבנו דמשמע דמתני' סבר' דאף בכלי בעינן ראוי. ובאמת מתני' דהכא נמי לא איירי דאפי' נימא דכלים נמי בעי ראוי לביאת מים הכא לאו חצילה הוי דכי בעינן ראוי היינו במקום שאינו הוי מקום מגבר יד ופגיעה לן דכל מאין שום אדם מקפיד לגמרי אינו ראוי אפי' לכתחלה כדלעיל פ"ג בני קומקומוס מהיכא פגיעה להו דמקפיד ושמא מדקתני ופתיך לקון משמע דעד מקום מדה מאי מהכי הא אדרב הוי חצילה דמיעוטו המקפיד הוא וע"ש בנדחקו לריש. ולא ידעתי דהכא נמי לא איירי דאפי' דלא מקפיד שם אדם לגמרי אבל מיעוטו מקפיד לקיימו קרי פתיך לקון: ר"י אומר עד שיטביל את כולו. דס"ל דבכי מ"מ ומכ"מ עד שיטביל את כולו וכיון דר"י כתכמים סלכמא כוותי' הכא דקתני סיפא בני שלשלת שתמא עד מקום המדה שמבינו אמתמא: שלשלת דלי גדול ארבעה טפחים ושל קטן עשרה. הכי תנן לה פי"ד דכלים מ"ג וקמ"ל הכא דלענין חצילה נמי זו היא מדתו וא"ל לענין אלא עד מקום המדה ואע"ג דתני לה בריתא בכל ידות. משום דהתם בענין שפתיך לקון קמ"ל דשלשלת שתם כפתיך לקון הוי דודאי לא ניחא לי' ביותר שמכביד על היד. א"ל משום פלוגתא דר"ש תני לה לחיבו חציב כל טבעת בכלי בפני עצמו ואין מבילה לחלי כלי ובכל שאר ידות לא פליג: החבל שהוא קשור בקופה אינו חבור. לענין טומאה אינו חבור ונוכא כה"ג חציב בתוספתא וסביאה הר"ש דכלים משום שאין דרכן בקשירה אלא בפיסה. ולא ידעתי אמאי חני לה הכא בדיני מבילה. ושמא קמ"ל כי היכי דשיעור ידות לענין מבילה כתו לטומאה. א"ל חבל שבקופה אם קשרו הקשר חוצץ בטבילה כיון שאין דרכו בקשירה ואינו חבור. והרמב"ם לא הטעתיק דין החבל אלא לענין חמין בצונן. ושמא קמ"ל כי היכי דשיעור ידות לענין מבילה כיון שאין דרכו בקשירה ולא נגעי פ"ו והרא"ש כתב דמשום ביטול הוא דנטלי אבל מי המקוה ושלא בחמין בצונן. וכתב הר"ש שמתא דב"ש דלמא חיים עליהו מלא רוקין וכ"כ רש"י וכו' שם וגירסת הר"ב מלא משקין. וא"ל במלא משקין לאמה לי מפתא משום דחייבי ומיפוק ליה כיון דמשקין אין להן מדרה בתקוה מחרין המשקין ומתמתין הכלי אחר המבילה. וא"ל דמעמא דחצילה מדיף דמתא מדאוריתא ומשקין לעמא כלי אינו אלא מדרבנן. ועוד מדקתני כאילו לא מבל מעמא דאפי' רובו מי מקוה לא מהני לי' דאי מהני לי' הדום לא מהני רוב אמ"ל דיסה. ובכא דמסיק ומני כאילו לא מבל ולא מהני רוב ע"כ משום חצילה הוא. ומ"מ קשה לדענין חצילה נמי בין לבן ומלב מהני רוב כדאמר התם בגמרא

יכין

שעברו המים בכולו: לה) הרחוי לו. והשתר כקטון דמי. ואינו חוצץ מקום החתך. דכיסה"ת הוא. ובכלים אפי' ראוי לביאת מים לא בעי: לו) מדהוא גדול אינו יכול להגביהו אלא אם כן לוחץ השלשלת קרוב לו: לז) עי' כלים פי"ד מ"ג: לח) כמזכר בכל ל'. והשאר א"ל טבילה: לט) בכלתה המדה בחלי טבעת:

תפארת ישראל

מ) כ"ל דגם אכלים קלי. מדחיים אפקיעה לא מבל שפיר: מא) לאוכלין ומשקין לא מהני טבילה. רק למים מטעם זריעה. משיקן למי המקוה. מיהו הכך לא מדחיים לתערובתן כ"כ הר"ש. והקשה הרא"ש. רעי' ביפין מאי אכ"ל. ולא הבנתי דעכ"פ חיים לחמקוה: מב) דמקילי בכל הכ"ל: מג) עמא: מד) מי פירות:

יכין

מ) כ"ל דגם אכלים קלי. מדחיים אפקיעה לא מבל שפיר: מא) לאוכלין ומשקין לא מהני טבילה. רק למים מטעם זריעה. משיקן למי המקוה. מיהו הכך לא מדחיים לתערובתן כ"כ הר"ש. והקשה הרא"ש. רעי' ביפין מאי אכ"ל. ולא הבנתי דעכ"פ חיים לחמקוה: מב) דמקילי בכל הכ"ל: מג) עמא: מד) מי פירות:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פירות *)כל משקין חוץ ממים: כאילו לא טבל. משום דמייני. ודוקא שלא נשתנו מראיהן אבל נתבטלו במים: מלא מי רגלים רואין אותן כאילו הן מים. דמי רגלים מין מים הן. וכשהשיקו עליהן מי מקוה נעשו חבור להן ולא חייבו ונטהר הכלי. ושם ספרים שגורסין רואין אותן כאילו הן יין ואם משמיש מראיהן ומוזרים למראה מים. מתבטלים במים ונטהר הכלי. וכגרסא זו מוכח בתוספתא: מלא מי חטאת. מים שנתקדשו באפר פרה ומהם מזיז על טומאי מתים: עד שירבו המים על מי חטאת. שיהיה רוב הכלי פטי כדי שירבו מי מקוה הנכנסים בו על מי חטאת שהיו בתוכו. ואם לאו עדיין הוא בטומאתו והרי הן כשאר משקין שחולקין בין הכלי ובין מי המקוה: כור. ל' סאין: ואין בו אלא רביעית. מי חטאת. לא שאר משקין: כאילו לא טבל. דס"ל לרבי יוסי רביעית משקין לא רביעית מי חטאת שבתוך הכלי פוסלין בטבילה. וחולקין אפי' בתוך כלי גדול עד שיסיר הרביעית של משקין לא של מי חטאת ויחזור ויטבילן ריקן. ואין הלכה כר' יוסי: ן כל האוכלים מצטרפין. אכל אוכלים טמאים מכמה מינים. ויש בכלן כחצי פרס שהן שני ביצים לרש"י וביצה ומחצה לדברי רמב"ם מצטרפין לפסול גוייתו מלאכול בתרומה. וכן שתה מכמה מינים של שבעה משקין שהם מים יין שמן דבש חלב דם טל. שאלו בלבד נקראין משקין כולן מצטרפין זה עם זה לפסול את הגויה ברביעית הלוג דכתיב (ויקרא יא) מכל האוכל אשר יאכל וכל משקה אשר ישתה למד על האוכלין שכולן מצטרפין ועל *)משקין שכולן מצטרפין שעשו בו שאר משקין. לפסול את הגויה כמים. ואין שאר משקין פוסלין את המקוה בשלשה לוגין כמים. אי נמי אין שאר משקין משלימין

*) נד"מ וכל

מלאכת שלמה

אם נפל מראיהן מהורים ואם נאו שמאים ע"כ וכן פי' נ"כ הר"ם ז"ל: מלא מי חטאת. מים שנתקדשו באפר פרה עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט עיין במה שכתב הר"ם ז"ל בפ' בתרא דמסכת פרה שנתחלק לפ' מכח קושיא שהן מים שעדיין לא נתקדשו והכי נמי אשכחן דקרי להו תנא מי חטאת אע"פ שעדיין לא נתקדשו התם בפ"ם דחכן המושב על מי חטאת לשתות וכו' וז"ל

שיעור

כאן עד שירבו המים של מקוה על מי חטאת משהו הואיל ואב הטומאה הן וחשיבי משום קדושתייהו לא בטלי אלא ברובא ומיהו לא יתכן פי' זה מי מיירי במים שאינם מקודשין ובפ' בתרא דפרה דקתני ע"כ: ן בבחצי פרס. בחוספתא תניא וכמה הוא פרס שני ביצים חסר קמעא דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר שני ביצים שוחקות שיער רבי שני ביצים ועוד אחד משערים בביצה:

כלע

יכין — תפארת ישראל — יכין

מה) דמין מים הם והוסקו למקוה: מו) מאפר פרה דחשיבי: מז) מי המקוה שיכנסו לתכלי: מח) שיהא רוב הכלי פטוי. אז בטולי ברובא: מט) מי פירות לא מי חטאת: נ) שמאין: נא) דבאכל מהן חלי פרס

משנה

בשמים דלי שהי' בו יין לבן ואגב הולכין אחר הרוב. וכ"ל שמתוך זה הוא שכתב הרמב"ם פ"ג מהל' מקואות דין י"ם כלי שהיו מהור ונגע שמא והי' בו יין לבן ואגב הולכין אחר הרוב וכו' והשינו הראב"ד דהך שיטה אינו אלא אליבא דר"י וכו'. ונראה דפי' ניחא דע"כ לאחכמים נמי צריכין לחך שיטה מדקתני הכא כאילו לא נגע. ובברייתא קתני הולכין אחר הרוב. אלא דבריתא במהו מהור ונגע ממא ובדברנן הקולו דבכולב סגי. ואחכמי איכא למידק דבטומאה דאוריתא נמי אמאי לא מהני רוב לענין חלילה כיון דהחלילה הוא במישהו של שכלי והדר ס"ל דבכגן דמישהו המקפיד נמי אינו אלא מדבנגן. וע"ל דבחלילה המחיצו יותר כמש"ל פ"ע מ"ג: מלא מי חטאת עד שירבו. יש לפרש דת"ק סבר דבמי חטאת לא מהני השקה לעסכן כדאמר בפ' כל שעה ד' ל"ד מי החב שבקדישן ואח"כ הסיקן ממאין לאין צריכה להקדש וה"ס במי חטאת דלא מהני בהו השקה וכל דליכא רובא מי מקוה בכלי לא מהני אלא בדליכא רובא שהרו מעשה ניטול ממאין במהורין כדאיתא פ"ב דמכשירין ובגליר מתוב דליכא ביטול הרי הם ממאין כדין מי חטאת אע"פ שנפסלו בהטבולת הא קי"ל כפ"ח דפרה אפי' נפסלו הממאין מרוב' וה"כ מרוכין וממאין את הכלי. ור' יוסי סבר דבמי חטאת אפי' רוב לא מהני כדאמרי' כפ"ע דפרה לעולמא נמצא לחזור מים כ"ם פסול אלמא דמי חטאת אין מבטלין הפסול ברוב וה"ם אי כ"ם דהן מלמן אין בטלין ומוכרין ומעמאין את הכלי. וסמא ניחא דקתני מי חטאת ולא קתני מי החב לפי הטעם שכתבו כתו' דמי חטאת משום קדושתייהו לא בטלי. האי טעמא שייך נמי במי החב. ולאלמי דפי' ניחא דעיקר טעמא נמי חטאת משום שלא יצאו מטומאתן ומוכרין ומעמאין את הכלי: רבי יוסי אומר אפי' כלי מתיך כור וכו'. נראה דל"י לא פליג אלא אמי חטאת וכ"כ הרמב"ם והטעם כמש"ל דמשום טומאה פסי עלה ולא משום חלילה. אבל הר"ם כתב דאמשקין נמי פליג וכ"כ הראב"ם.

רואים אותן כאילו הם מי'. כלומר אע"פ שמראיהן חלוק במקלת ממראה שאר מים אפ"ה כיון דמין מים הם לא בעי רובא לבטולי אלא רואין אותן וכו'. תוס' שם: עד שירבו המים על מי חטאת. הואיל והן אב הטומאה [כדאמרן בריש כליס]. וחשיבי משום קדושתייהו לא בטלי אלא ברובא. תוס' שם: ן כל האוכלין מצטרפין. משנה היא במעילה בפרק קדשי מזבח [משנה ה] ואגב זה חומר בשותה משקין ממאין דסיפא. תנייה הכא. הר"ם: כל האוכלים מצטרפין לפסול כו'. כתב הר"ב דכתיב מכל האוכל וגו'. וכ"כ הרמב"ם. ואינה אלא אסמכתא שפסול הגויה מי"ח דבר הן שגזרו. כדאיתא פ"ק דשבת בפי' הר"ב: [*כל המשקין. פי' הר"ב ז' משקין כו'. ומעיין במ"ד פ"ו דמכשירין וכרבי יהושע דבמ"ב פי"א דתרומות]: בבחצי פרס. ל' הר"ב שהן שני ביצים לרש"י וביצה ומחצה לדברי הרמב"ם וכפ"ח דטירודין מסיק כהרמב"ם ועיין

כאילו לא טבל. מלא מי רגלים. רואים אותם כאילו הם מים (מה). מלא מי חטאת (מו). עד שירבו המים (מו) על מי חטאת (מח). רבי יוסי אומר אפילו כלי מחזיק כור. ואין בו אלא רביעית (מט). כאילו לא טבל: ן כל האוכלין (נ) מצטרפין לפסול את הגויה. בבחצי פרס (נא). כל המשקין (נ) מצטרפין לפסול את הגויה. ברביעית (נב). זה חומר בשותה משקין טמאים. מבמקוה. שעשו בו (נג) שאר המשקין כמים (נד): אכל

מזיונים

ן כל האוכלין. פ"ק דמ"ו ד' מ"ו. ר"ע מ"ג ס"ג.

חלופי גרסאות

ן שאר המשקין נ"ל שארי משקים.

תוספות חדשים

פ"ו [במשנה] כל האוכלין מצטרפין. ודוקא שהן מתוכרין שנעשו גוף ל' אבל אינם מתוכרין אלא שנעשים זה בזה אינם מצטרפים אפילו במין א' (מ"ל בשם הוספ' דחולין דקי"ז בפ"ד מהט"ל)*

אליהו רבא

ן זה חומר בשותה משקין ממאין מבנגלי עליו. גרסי'. שהן מי"ח דבר שותה משקין עמאים

חדושי מהרי"ח

פ"ו משנה ז [ת"ם ד"ה] כל האוכלין מצטרפין לפסול כו'. כתב הר"ב כו' ואינ' אלא אסמכתא כו' עכ"ל. ונראה דהוא דרשא נמורה דהא בפעילה פ"ד מ"ה חושב כמה דברים שהוא דאורייתא כגון לפמא פומאת אוכלין כביצה ולענין שיעור ביהמ"כ הן לאכילה הן לשתיה ע"ש וא"כ ה"פ דרמב"ם והרע"ב דבדבר שהוא מן התורה מצטרפין מקרא כל האוכל כו' וא"כ כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תקנו וק"ל: [בר"ב ד"ה] שעשו בו שאר משקין לפסול את הגויה כמים ואין שאר משקין פוסלין כו' א"נ אין שאר

תוס' אנשי שם

ן הוי"ם ד"ה עד שירבו כו' משום קדושתייהו כו'. אלמא אף רש"י כ"כ והתוס' כתבו עוד טעם הומרא בעלמא משום דאין צריכה להקדש. אך זה שכ' רש"י ותוס' כן הוא רק לתי' קמא דגמ' שם אבל למאי דמסתי רבא בדלי שהוכו מהור ונגבו טמא עסקי' דמדינא סגי בכ"ם וכבגן נגזו דלמא מיים עליהו ולא יסבול להו שפיר ע"ש ברש"י ח"ל לה"ש שכ' התי"ע ובאמת הי' רבא עיקר כמ"ם תוס' שם ל"ב סא דידיה דבכולי' הש"ם וכו' סמיכי' אטעיא דרבא. (שה"מ)

ן בתו"ח ד"ה במשנה כל האוכלין כו' ודוקא כו'. שבה מאד דע"כ לא כתבו התוס' אלא לענין הצטרפות לכביצה לטמא טו"א (ונם שם דבריהם תמוהים כמש"ם) אבל לענין פסול גויה הרי מצטרפין בכדי אכילת פרס כדאי' כפ"ק דכריתות במשנה וגמי' די"ב והשתה כשאכל אחרון המצלים לכתי פרס הרי הוא לבדו ואין לזיקף חברו עמו. (רש"ם): בר"ב ד"ה שעשו כו' מ"ל כו'. תמוה דליך יפול לפ"ז לישנא דמומר כו' דמשמע דלענין מקוה קילו ומאי קילייהו אדרבה גם שם מחמיר דלא מצטרפי לגישור מקוה. (רש"ם):

ן אחרונה ולפ"ד נראה פיקר כפי' הרמב"ם: ן כל האוכלין מצטרפין לפסול גויה. פי' הר"ב דכתיב מכל האוכל וגו'. וכתב תוי"ט דלמסכתא הוא דפסול גויה דרבנן. ואי משום הא לא מיירי דעיקר קרא ודאי לאו לפסול גויה אלא לטומאת אוכלין שמצטרפין לכביצה לטמא כדאמרי לה בפ' קדשי מזבח. וכיון דסך קרא בטומאת אוכלין כתיב יליפי' מינה דה"ה לפסול גויה. אלא דלטומאת אוכלין קבעי נמי דלא צריך קרא לחבי דכל שני דאמרי' בפ' קדשי מזבח דמצטרפין לא מייתי לה מקרא אלא מסברא דכל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפין: כל המשקין מצטרפין. פי' הר"ב שבעה משקין אלו בלבד נקראין משקין והוא מפי' הרמב"ם. ולעיל נבי כלי שהוא אלא משקין כתבו בין משקין בין מי פירות. אתם נמי אמרתם דלא מצטרפין אלא לדיגא קלמרי דמי פירות נמי כמשקין לענין שמקון לא משמע מי פירות אלא לדיגא קלמרי דמי פירות נמי כמשקין לענין שבילה. והכא ודאי מי פירות לא שייך בהו פסול גוי' דמי פירות אין מקבלין טומאה כלל אלא שבעה משקין והוא שמת הרמב"ם גם בתנורו ריש הל' מ"ח: שעשו בו שאר המשקין כמים. ואיכא תו מילי מובא דשאר המשקין כמים להכשר ולטומאה ולטומאה ביוה"כ. אלא בהכהו לא שייך לאיתר שאר המשקין כמים דבהכשר וטומאה מרוייהו כתיבי מכל האוכל אשר יבא עליו מים ישמא אי כל משקה אשר ישתה כדפי' רש"י בטומאת פ' שמיני. ולכאן נקט מקוה אע"ג דכתיב מקוה מים אמרו מים כתיב ולא שאר משקין. ולכאן נקט מקוה אע"ג דכתיב מקוה מים אמרו מכמים בשאובין שפוסלין בשלשה לוגין דוקא מים פסלי ולא משקין. ובפסול גוי' נאמר בשאר משקין נמי. ומדברנן לדברנן מייתי וסיימו דקתני שעשו בו גוי' נאמר בשאר משקין נמי. ומדברנן לדברנן מדברנן תני במקוה. דאילו לאידך פירושא ולפ"ז משמע דלענין פסול שלשה לוגין דמדברנן תני במקוה. לאילו לאידך פירושא להשלמת מ' סאה הא לאוקמיתא סיא. ובלא"ה לענין השלמה לא מ"ם זה מומר בשותה דאדרבה חומר דמקוה הוא זה דלא מתכשר להשלימו אלא במים. ונראה דה"ה דה"מ לתיתני שלא שעו שאר המשקין כמים להשקה אמין לגן מקרה בהשקה

אלא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ועיין מ"ש שם: ח בלע טבעת טהורה כו' בלע טבעת טמאה וכו'. בפ"ד דחולין דף עח. אמר רבה כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה. כך טהרה בלועה אינה מיטמאת. טומאה בלועה מנלן. דכתיב (ויקרא יא) והאוכל מנבלתה יכבס בגדיו. מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה [*ועדיין לא נתעכלה. וא"ל דמשום דטומאה בבית הסתרים היא שאינה מטמאה כדאי' התם במ"ג. דא"כ לטמא במשא. כדפירש"י שם בפרק יולא דופן [דף מג] ועיין בפ"ז דאהלות[מ"ה]וקאמר רחמנא דטהור וכו' טהרה בלועה מק"ו. ומה כלי חרס המוקף למיד פהיל שאינו מגיע על טומאה שבתוכו מלטמא אחרים [*כדכתב הר"כ במ"ו פ"ח דכלים וכו': וטמאתו. אבל באוכלים ומשקים טמאים לא שייך למתני הכי דאין אוכלים ומשקין מטמאין אדם. אלא מי"ח דבר ע"י אכילה ושתיה: ואם אינו גראה טובל. ולא דמי לבית הסתרים דבעינן ראוי לביאתה מים. הר"ש: ואוכל בתרומתו. לערב. הרמב"ם פרק ב מהלכות מקואות [הלכה ח]: סליק מסכת מקואות

מלאכת שלמה

ח בלע טבעת וכו'. ופי' רש"י ז"ל ולהכי נקט הזה ושמא וטבל ואח"כ הקיאה דאם הקיאה קודם שבילה נטמאת ביציאתה במגעו ע"כ ומפ' התם רבה דטעמא דמתני' משום בלוע ומגעי' ממתני' דקתני דטומאה בלועה אינה מטמאה וטהרה בלועה אינה מטמאה שאם בלע ג"כ שתי טבעות אחת טמאה ואחת טהורה אינה מיטמאה שטהורה מן הטמאה אבל אי הוה מפרשינן טעמא דמתני' משום דמגע בית הסתרים הוא ואנן בעינן גלוי דומיא דידיו לא שפך במים טבעת בטבעת לא שייך למימר בהו בית הסתרים דאע"פ שטמאו באדם הרי הן כמוגהים בתוכו וטומאה חדא לחברתה ע"כ ונפקא לן התם טומאה בלועה מקרא וטהרה בלועה מק"ו. ועיין במ"ש שם בפ' בהמה המקבלת טומאה [הלכה ח]: סליק מסכת מקואות

מלאכת שלמה

ס"ו ג': בזמן שהוא נראה חוצץ. דאי אפשר שלא יהא מקצתו על הבשר מבחוץ וחוצץ הרא"ש ז"ל. ומפ' רבינו יצחק שהחץ הוא הקוץ שמדבלת בו הבגדיתא. וז"ל התוספתא הנכנס לו חץ בירכו רבי אומר אינו חוצץ וחכמים אומרים ה"ז חוצץ בד"א בשל מתכת אבל בשל עץ ה"ז חוצץ ואם קרם עליו העור מלמעלה שכל חוצץ שאינו חוצץ שכל הבלועים באדם ובבשר בחיי ובשופות טהורים ע"כ ופי' הר"ש ז"ל פי' בשל מתכת עיילי ליה מיא אפי' בשל עץ שאינו נדבק כ"כ עם הבשר א"ל בשל מתכות אינא סכנה אפי' בשמוליאו ודבר שאינו מקפיד אינו חוצץ:

סליק פירקא וסליקא לה מסכת מקואות

בעזה"י אשר את יעקב פדה. ונתן לנו תורה ארוכה מארץ מדה. נתחיל מסכת נדה.

יכין תפארת ישראל יכין

מסקין רק בשנוי מראה פסלין: נה) ר"ל ואעפ"כ יש נס בשותה חילוק בין מים לשאר משקין. אבל חמורים טפי ממים. אבל במקוה מים חמירי טפי משאר משקין: נו) דאין מועיל להן השקה. מיהו האדם אמק"ע מתוכלין ומשקין: נז) המים: נח) דבלוע אמק"ע: נט) לערב דבלוע אמ"ע: ס) כל שאוה לבשר מקרי מראה. משא"כ במשקע [כ"כ רבי' י"ד סי' קל"ח]: סא) אף שהחץ עמא: סב) לערב

משנה

אלא מים וי"ל דסמיך אמתני' דלקמן. ומיהא נמי במשקין מה שאין במים שמשקין מערבין בהן ונקמין בכסף משאר משא"כ במים: ח אבל והקיאן במים ממתין. דוקא אם לא שהו כדי פיכול. ודוקא הקיאן אבל הוציאן דרך בית הרעי לעולם מהוכין הכי אינא במוספתא: מפני שהן מהוכין בגוף. פ"ו השקה כמ"ש הר"ב אבל יש לתמוה בזה כיון דלא עיילי מי המקוה לתוך הגוף אלא השקה אינא. ודומה לזמן דקיים להו לרבנן דעיילי פורתא דרך הנקבים ונבמי. ואלא דעמא הוי כהא דאמרי' בפ' כפרל ד' ע"ח מטובלים שנתביירה בנה ח"ל מבילה דקלקא ליה מבילה דאימי'. ופריך עכ"ל נהי דהוו אינו מקפיד אינו מוקן הא כולו מוקן מן התורה ומשני שאני הכא דהייט רבינו'. והייטו נמי עמא דמתני' כיון שלריך לשמות והייטו רבינו' אין הגוף מוקן והגוף טונע בלוגו ובאלו והוי כנבמי אהדדי ודכותה אמרי' נמי נבי קומקומום נפ"ם מ"ב: בלע טבעת פטורה. ס"ל ס"מ לאמתני באוכלין ומשקין שאכלן והן טהורין ואח"כ נטמאת האדם אינו מקוה למ' סאה כמים. דכתיב מקוה מים. ולא מקוה של שאר משקין: ח שתה משקין טמאין. שאר משקין חוץ ממים: שאינן טהורים בגוף. לא עלתה להן מבילה בטבילת הגוף דאוכלין ומשקין חוץ ממים אין להם טהרה במקוה: אבל שתה מים טמאין וטבל טהורים בגוף. אין להן טהרה במקוה ע"י השקה: הרי היא כמות שהיתה. טהורה כמות שהיתה שהוא מגיל עליה בעודה בלועה שלא תטמא: טובל ואוכל בתרומה. דטומאה בלועה אינה מטמאה אחרים: בזמן שהוא נראה. על גופו מבחוץ: טובל ואוכל בתרומה. לא שנא חץ טמא ולא שנא חץ טהור. אינו חוצץ בטבילה כל זמן שאינו נראה: סליק מס' מקואות

ח אבל אוכלים טמאים נח). ושתה משקים טמאים טבל והקיאן טמאים נט). מפני שאינן טהורים בגוף. שתה מים טמאים. טבל והקיאם. טהורים נז). מפני שהם טהורים בגוף. בלע טבעת טהורה. נכנס לאהל המת. הזה ושנה וטבל והקיאה. הרי היא כמות שהיתה נח). °בלע טבעת טמאה. טובל ואוכל בתרומה: נט). הקיאה טמאה. וטמאתו. חץ שהוא תחוב באדם. בזמן שהוא נראה ס). חוצץ. ואם אינו נראה סא). טובל ואוכל בתרומתו סב):

אחרונה

וסקיאן מהוכין דטהרה בלועה אינה מיטמאה ואפ"נ דלפנין מבילה אמרי' לעיל דנופו לא הי' חלילה והשקה מעלין הוי. מ"מ לענין טומאה לא מיטמא מגזרת הכתוב דבלוע אינו מיטמא. אלא נקט עבעת משום קיפא דטבעת טמאה מוכל ואוכל בתרומה ובאוכלין ומשקין אינם מטמאין האדם לשלם אפי' הקיאו. ואני מבעת שהקיאה טמאה ומטמאתו: נכנס לאהל המת. אבל נגע בבגדו לא נטמא נגלה אפי' מבעת בידו ואינה בלועה לא מיטמאין מחמת האדם שהוא לאשון ואינו ממטא כלים. אבל נכנס לאהל המת האדם נעשה אב. וכן קיפא מבעת טמאה בטמאה מת אייני. דאל"כ לא נטמא האדם מן הטבעת שהבנעת לאשון אבל בטמאה מת הבנעת אב משום מבא כאהל. והא דקתני מובל ולא קתני מזה. דאל טמא מת שאינו מנופו אין בהן דין הזאה כדתנן פ"ז דנזיר: בזמן שהוא נראה חוצץ. ואם קרם עליו טור מגמעלה בכל ענין אינו חוצץ. אפי' נראה שהוא תחת הקרום. מוספתא:

ברכות והודאות לעושה נפלאות. שגמר בעדי במס' מקואות. ואליו אוחילה בחיל ורעדה. להאיר עיני במס' נדה.

נשלמה מסכת מקואות

ציונים

ח אבל. מיי' שם פ"י ה"ב בלע. חולין פ"ח:מיי' פ"ח מהלכות פ"ע פ"ח ונפ"ב ה"ב. ונפ"ב מה"ש ה"ח:

חלופי גרסאות

ח נכנס נחולין ונכנס. הזה נחולין והזה. כמות נחולין כמה. בתרומה נחולין בתרומתו. בתרומתו נמצ"נ בתרומה:

אליהו רבא

ממאים וטיהר שנפלו על ראשו וגופו ג' לוגים מים שאוכים קתני זה מומר בשותה שכל המשקים אינטרפים ונבלעו עליו אין שאר המשקים מטמאים אותו אלא מים בלבד:

הדושי מהרי"ח

שאר משקין משלימין שיעור מקוה כו' עכ"ל. יש להקשות א"כ מאי חומר בשותה כו' מבמקוה דהא לפ"ז בשניהם חומרא הן בשותה שמצטרפים והן במקוה שאינן מצטרפין ואינן משלימין המקוה וזה נ"כ חומרא אבל נראה שלא בדקדוק כתב זה הר"ב דפי' ראשון הוא מהר"ש ופי' השני נראה לו להר"ב שזה פי'. הרמב"ם אבל תראה בפי' הרמב"ם ותבין שהוא כתב זה על הרישא דהיינו כל המשקין מצטרפים לפסול את הגויה כו' ע"ז כ' הרמב"ם משא"כ במקוה דמקוה אין שאר משקין מצטרפין להשלים את המקוה נמצא בזה חומר בשניהן הן בשותה שמצטרפין ושמא הן במקוה שאין מצטרפין ואינו משלים שיעורו של מקוה וע"ז שפיר סיים המשנה זה חומר כו' פי' אף שברישא בשניהם הוא חומר כנ"ל בזה חומר בשותה כו' במקוה כו' וכפי' הר"ש והו"ק והרב תי"ם לא העיר בזה:

תוספות רע"ק

פ"י מ"ח[אות יט] במשנה בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומה) לפי שנטמא בנגיעתה קודם שבלעו רש"י בחולין דע"ב ובתוס' שם דצריך הוי' ג' יו' ואח"כ טובל (והיינו במבעת שנטמא במת דהרב ה"ה בחלל והוי כנוגע במת מסש) אבל דעת הרז"ה שם דא"צ הוייה:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org